

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

NAVI – NUORTEN AMMA- TILLINEN PALVELU

TEKIJÄ/T: Jenni Peurajärvi
Jenni Tikkanen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala		
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma		
Työn tekijä(t) Jenni Peurajärvi ja Jenni Tikkanen		
Työn nimi NAVI – Nuorten ammatillinen palvelu		
Päiväys 28.11.2018	Sivumäärä/Liitteet	51 / 15
Ohjaaja Tuula Niskanen		
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Lapinlahden kunta, nuoriso- ja sosiaalitoimi		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia Lapinlahden kunnan tulottomien nuorten työryhmää ja sitä, miten työryhmää voisi kehittää. Opinnäytetyössä selvitettiin, millainen merkitys työryhmällä on Lapinlahden kunnan nuorille. Toimeksiantajana oli Lapinlahden kunnan nuoriso- ja sosiaalitoimi. Tulottomien nuorten työryhmä on nuoriso- ja sosiaalitoimen tarjoamaa matalan kynnyksen palvelua kaikille kunnassa asuville alle 29-vuotiaille nuorille. Tavoitteena oli saada tietoa toimeksiantajallemme työryhmän toimivuudesta sekä muista mahdollisista kehittämisideoista.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisin eli laadullisin menetelmin. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluina. Opinnäytetyössä haastateltiin etsivän nuorisotyöntekijää ja sosiaaliohjaajaa, jotka vastaavat työryhmän toiminnasta. Lisäksi haastateltiin työryhmässä olleita nuoria. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin, jonka jälkeen tehtiin taulukko haastatteluiden vastauksista teemoittain. Näin saatiin haastatteluiden vastaukset luotettavasti analysoitua.</p> <p>Haastattelutuloksien avulla saatiin tietoa, kuinka työryhmää voisi kehittää. Tuloksista tuli selkeästi esille, kuinka työryhmän työntekijät ja nuoret ovat kokeneet aiemman nimen (tulottomien nuorten työryhmä) leimaavaksi ja harhaanjohtavaksi. Tämä oli yksi kehitysehdotus toimeksiantajalle, joka tuli esille nuorten ja työntekijöiden haastatteluista. Kyseiselle palvelulle kehitettiin yhdessä työryhmän työntekijöiden kanssa uusi nimi, Navi – nuorten ammatillinen palvelu.</p> <p>Opinnäytetyön tulosten ja kehittämisideoiden avulla voidaan lisätä työryhmän toimivuutta ja vaikuttavuutta. Toimeksiantaja voi hyödyntää tutkimustuloksia Navi- nuorten ammatillisen palvelun kehittämisessä myös jatkossakin. Suurinosa haastattelutuloksista liittyivät palvelun toimivuuteen. Jatkossa voisi tutkia, kuinka tämän opinnäytetyön tulokset ovat vaikuttaneet palvelun toimivuuteen ja ovatko asiakkaat tavoitettu sekä kuinka Lapinlahden nuorten aikuisten hyvinvointia voisi lisätä.</p>		
Avainsanat Nuorten matalan kynnyksen palvelut, työllistymisen ja koulutuksen merkitys nuorille, sosiaalityö nuoren tukena		

Field of Study Social Services, Health and Sports		
Degree Programme Degree Programme in Social Services		
Author(s) Jenni Peurajärvi and Jenni Tikkanen		
Title of Thesis NAVI - Professional Services for Youth		
Date 2018-11-28	Pages/Appendices	51 / 15
Supervisor Tuula Niskanen		
Client Organisation /Partners Lapinlahti municipality, Office of Youth and Social Services		
<p>Abstract</p> <p>The aim of this thesis was to study the activities of Youth Without Income Work Group of the municipality of Lapinlahti and bring out development ideas for the work group. The purpose of the study was to find out what kind of significance the work group had for the youth of the municipality of Lapinlahti. The client organization was the Office of Youth and Social Services of the municipality of Lapinlahti. Youth Without Income Work Group is a low-threshold service for all residents under the age of 29 and it is provided by the Office of Youth and Social Services. The aim was to gain information for our client organization about the functionality of the work group and other possible development ideas.</p> <p>This thesis was a qualitative study. In the study an outreach youth worker and a social worker responsible for the workshop activity were interviewed. In addition, young people that had been in the workshop were interviewed. The interviews were carried out as semi-structured theme interviews. The interviews were first recorded and transcribed, and then the interview responses were tabulated and arranged thematically. This enabled analyzing the interview responses reliably.</p> <p>The interview results provided information on how to develop the work group. The results clearly showed that the work group workers and young people had experienced the former name (Youth Without Income Work Group) to be flagrant and misleading. This was one development proposal to the client organization and emerged from the interviews with the workers and young people. A new name for the service, NAVI Professional Services for Youth, was developed together with the work group workers.</p> <p>The functionality and effectiveness of the work group can be increased through the results and development ideas of this study. The study results can be utilized by the client organization also in the future in the development of NAVI Professional Services for Youth. The majority of the interview results were related to the functionality of the service. Future study could focus on the impact of the results of this thesis on the functionality of the services, and also include study on whether youth have reached the services and how to improve well-being among the young people of the municipality of Lapinlahti.</p>		
<p>Keywords</p> <p>Low-threshold services for youth, importance of education and employment for youth, social work supporting youth</p>		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	NUORTEN MATALAN KYNNYKSEN PALVELUT	7
2.1	Työpajatoiminta	9
2.2	Starttivalmennus ja sosiaalinen kuntoutus	10
2.3	Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön vaikuttavuus	11
3	TYÖLLISTYMISEN JA KOULUTUKSEN MERKITYS NUORILLE	13
4	SOSIAALITYÖ NUOREN TUKENA.....	16
4.1	Syrjäytyminen.....	18
4.2	Voimaantuminen.....	20
4.3	Monialainen yhteistyö.....	22
4.4	Ennaltaehkäisevä työ	23
5	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	25
6	TUTKIMUSONGELMA JA KYSYMYKSET	28
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	29
7.1	Kvalitatiivinen tutkimus ja kohdejoukko	31
7.2	Aineiston keruu teemahaastatteluina	31
7.3	Tutkimusaineiston käsittely ja analyysi	32
7.4	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	34
8	TUTKIMUSTULOKSET	36
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	40
10	POHDINTA.....	44
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	48
	LIITE 1: TUTKIMUSLUPA.....	52
	LIITE 2: KUTSUKIRJE.....	53
	LIITE 3: HAASTATTELURUNKO	54
	LIITE 4: NAVI ESITE	56
	LIITE 5: TOIMINTASUUNNITELMA	58

1 JOHDANTO

Nuorten syrjäytymistä pyritään ennaltaehkäisemään ja soveltamaan erilaisia ratkaisumalleja hyödyntämällä, ettei kukaan jäisi ilman koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia. Nuoret, jotka eivät ole kyenneet suorittamaan vähintään toisen asteen ammatillista tutkintoa peruskoulun jälkeen, heille voi aiheutua haasteita työelämään siirtymisessä, toimeentulossa sekä kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa. (Ihalainen ja Kettunen 2016, 131–132.) Syrjäytymistä on haastavaa mitata, joten tarkkaa lukua Suomen syrjäytyneistä nuorista ei pystytä todentamaan. Syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien määrän on arvioitu olevan 14 000:n ja 100 000:n välillä. Työvoimapalveluiden ulkopuolella olevilla nuorilla on suurempi syrjäytymisriski kuin työvoimapalveluissa olevilla nuorilla. (THL 2017a.)

Tilastojen avulla voidaan havainnoida syrjäytymiseen liittyviä riskejä. Tuomme esille opinnäytetyösämme Lapinlahden nuorisotyöttömyyden tilannetta ja Lapinlahden mielenterveysneuvola Käskynkän alle 29-vuotiaiden nuorten asiakasmäärästä. Tilastoista huolimatta emme kuitenkaan voi suoraan tulkita kuka on syrjäytynyt tai syrjäytymisvaarassa oleva nuori. Tilastoista voidaan saada selville, kuinka monella nuorella on syrjäytymiseen vaikuttavia riskitekijöitä. (THL 2017a.) EVA Analyysissä, Hukassa – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret (Myrskylä 2012, 1–2.), avataan tilastoja syrjäytyneistä nuorista. Vuonna 2010 oli 51 300 syrjäytynyttä nuorta 15–29-vuotiaista, joista 32 500 nuorta on ollut palveluiden ulkopuolella. Syrjäytymistä voidaan ennaltaehkäistä parhaiten koulutuksilla, koska koulutuksen ulkopuolelle tai työttömäksi jääneillä nuorilla ei ole peruskoulun jälkeistä ammattia.

Jatkossa puhumme tulottomien nuorten työryhmästä Navi – nuorten ammatillinen palvelu, koska nimi on muutettu opinnäytetyön prosessin aikana. Navi – nuorten ammatilliseen palveluun kuuluvat kaikki nuorisolain mukaisesti alle 29-vuotiaat lapinlahtelaiset nuoret. Palveluun voi osallistua myös alaikäisiä nuoria, mikäli palvelu tukee näiden nuorten elämäntilannetta. Palvelu toimii myös ennaltaehkäisevänä ja korjaavana työnä, josta nuoret tarvittaessa ohjataan eri palveluiden piiriin ja heitä tuetaan sen hetkisessä elämäntilanteessa. Palvelun periaatteena on tarjota matalan kynnyksen palvelua, josta nuori saa tukea elämäntilanteeseensa yhden luukun periaatteella. Palvelun nuoret saattavat olla vaarassa syrjäytyä tai he ovat jo syrjäytyneet yhteiskunnan ulkopuolelle.

Nuoret ohjautuvat palveluun etsivän nuorisotyön tai sosiaalitoimen kautta. Ensimmäiselle tapaamiselle nuori kutsutaan kirjeitse ja tapaamiselle varataan aikaa noin tunti. Tapaamisella tehdään yhdessä nuoren kanssa sosiaalihuoltolaissa määritelty asiakassuunnitelma. Suunnitelmassa kartoitetaan elämäntilanne, käytössä olevat palvelut ja tavoitteet. Työskentelyssä edetään nuoren ehtojen mukaisesti. Nuorella on oikeus keskeyttää palveluun osallistuminen hänen haluamanaan ajankohdalla. Nuorelta pyydetään lupa häntä koskevien tietojen vaihtamiseen eri viranomaisten kesken. Tällöin monialainen yhteistyö on sujuvaa ja luottamuksellinen suhde säilyy. Suunnitelma tarkistetaan yhdessä nuoren kanssa, sekä muiden mahdollisten viranomaisten kanssa, kuten mielenterveysneuvolan työntekijän kanssa, sovittuna ajankohtana. Suunnitelmaan tehdään tarvittaessa muutoksia.

Opinnäytetyömme aiheena on, Navi – nuorten ammatillisen palvelun kehittäminen. Työn tavoitteena oli selvittää, kokivatko nuoret palvelun hyödylliseksi ja mitä kehitettävää palvelulla olisi. Tutkimusmenetelmänä käytimme aineistolähtöistä sisällön analyysia. Olemme hankkineet työhömmme tietoa kirjallisuuden, teemahaastatteluiden ja eri tilastojen avulla. Tilastoja kerättiin Pohjois-Savon alueen TE- toimistosta, ProConsonasta, SotkaNetistä, sekä Lapinlahden kunnan mielenterveyspalvelusta, Käskynkästä. Tilastojen avulla pystyttiin havainnoimaan nuorten syrjäytymisriskiä, työryhmän sekä työpajatoiminnan tarpeellisuutta. Navin kehittämisen lisäksi teimme Lapinlahden kunnan nuorisotoimelle työpajan toimintasuunnitelman ja rahoitushakemuksen, jota he voivat käyttää tarvittaessa. Olemme perustelleet teoriatiedolla ja eri tilastoilla työpajatoiminnan tarpeellisuutta Lapinlahden kunnan päättäjille. Työpajatoiminnan avulla voidaan ennaltaehkäistä syrjäytymiseen liittyviä riskejä ja lisätä osallisuutta yhteiskunnassa.

2 NUORTEN MATALAN KYNNYKSEN PALVELUT

Navin toiminta alkoi vuonna 2012 Lapinlahdella (Lapinlahden kunta 2016, 3). Lapinlahti–laaja hyvinvointikertomuksessa 2017-2020 kerrotaan, että painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arvioinnissa nuorilla on yksilöllisiä haasteita ja tuen tarpeita, joihin palvelu vastaa monialaisella työotteella. Palvelun henkilökuntaan kuuluvat Lapinlahden kunnan etsivä nuorisotyöntekijä, kaksi sosiaaliohjaajaa sekä Varpaisjärven alueen sosiaalityöntekijä. Palvelu tekee tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, kuten mielenterveysneuvola Käskynkän, TE-toimiston ja koulujen kanssa. Toiminta perustuu matalan kynnyksen palveluun, jossa tarjotaan apua ja tukea nuoren elämäntilanteeseen ilman, että nuori joutuu hakeutumaan useaan eri palveluun. (Jokiniemi ja Pietikäinen 2017-04-24.)

Jokaisessa Suomen kunnassa on nuorille suunnattuja palveluita. Valtio tukee taloudellisesti jokaista kuntaa nuorten palveluiden järjestämiseksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö s. a.). Sosiaali- ja terveysministeriö on listannut useampia paikkakuntia, jotka tarjoavat nuorille sosiaalista kuntoutusta (Ala- Kauhaluoma ja Tuusa 2014, 27). Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan asiakkaan osallisuuden ja toimintakyvyn vahvistamista ja tukemista. Tarkoituksena on tukea nuoria osallistumaan yhteiskunnan toimintaan eri elämäntilanteisiin sopivilla toiminnoilla, kuten työpajatoiminnalla, opiskelulla tai työkokeilulla. (Kuntoutusportti 2016.)

Seuraavaksi esittelemme Mikkelin ja Oulun nuorille suunnattua toimintaa, jotka perustuvat samankaltaisiin tavoitteisiin kuin Lapinlahden Navi. Mikkelin, Oulun ja Lapinlahden toiminnassa on yhteistä monialainen yhteistyö ja yhden luukun -periaate. Tutkimuksessa on tullut ilmi yhden luukun -periaatteen positiiviset vaikutukset, jotka vaikuttavat ennaltaehkäisevästi sosiaalisiin ongelmiin. (Ala- Kauhaluoma ja Tuusa 2014, 27.)

Mikkelin Olkkari tarjoaa kaikille kunnan 13–29-vuotiaille nuorille ja heidän läheisilleen sen hetkiseen elämäntilanteeseen sopivaa palvelua. Heidän toimintansa perustuu matalan kynnyksen palveluun, josta nuori saa tarvitsemansa avun ja tuen. Heidän periaatteisiinsa kuuluu, että nuorta ei ohjata palveluista palveluihin, vaan ohjaus ja tuki tapahtuvat Olkkarissa monialaisella työryhmällä. (Ala-Kauhaluoma ja Tuusa 2014, 33). Olkkarin työntekijöinä toimivat toiminnanohjaaja, etsivät nuorisotyöntekijät, nuoriso-ohjaajat, opinto-ohjaajat, ehkäisevän päihdetyön koordinaattori, sijais- ja jälkihuollon työntekijät, avohuollon ohjaajat ja tuetun asumisen työntekijä. Mikkelin Olkkarissa on kehitetty Tajua Mut! -toimintamalli, jonka koordinaattori on Olkkarin toiminnanjohtaja. Mikkelin Olkkarissa toimii myös Kuhan selviit -hanke. (POINT s. a.).

Tajua Mut! -toimintamallin tavoitteena on antaa yksilöllistä ja ennaltaehkäisevää ohjausta 12–29-vuotiaille nuorille sekä parantaa eri ammattilaisten informointia. Toimintamallia voivat hyödyntää sekä ammattilaiset että vapaaehtoistyöntekijät, jotka työskentelevät lasten ja nuorten parissa. Toimintamalliin kuuluu parin tunnin koulutus, jonka jälkeen saa käyttäjätunnukset Tajua Mut! sähköiseen järjestelmään. (Tajua Mut! s. a.). Toimintamallin päämääränä on kehittää kunnan palveluita, asiakaslähtöisyyttä, yksilöllisyyttä, monialaista yhteistyötä sekä nuorten asiakkaiden aktivointia. Toimintamallin tarkoitus on vähentää nuorten asiakkaiden ohjaamista palveluista palveluihin. (Tajua

Mut! käsikirja 2017, 15–17.) Tajua Mut! -toimintamallin päämäärä on laajentua valtakunnalliseksi toiminnaksi. (SITRA s. a.).

Kuhan selviit- hanke toimii valtakunnallisesti. Hankkeen tavoitteena on edistää nuorten työllistymistä, opiskelua ja osallisuutta yhteiskunnassamme. Hankkeen avulla nuoret saavat tukea itsenäiseen elämään, arjenhallintaan, sosiaalisiin taitoihin sekä valmiuksia koulunkäyntiin ja työelämään. Olkkari tarjoaa kaikille nuorille avoimet ovet ja siellä voi asioida ilman ajanvarausta. Toiminnan tarkoituksena on tarjota nuorille palveluohjausta, tukipalveluita, etsivän nuorisotyön palveluita, 13–19-vuotiaille mielenterveys- ja päihdetyön palveluita sekä lastensuojelun tuki- ja jälkihuoltopalveluita. Olkkarissa järjestetään erilaisia tapahtumia, kuten harrastetoimintaan tutustumista, vertaistukiryhmiä sekä koulujen opinto-ohjaajien ja TE-toimiston työntekijöiden järjestämiä infotilaisuuksia. Näiden avulla tuetaan nuorten osallisuutta. (PO1NT s. a.).

Olkkarin ohjaajat tekevät nuoren yksilötyön lisäksi aktiivisesti näkyvää toimintaa, jotta tulisivat nuorille tutuiksi. Tämä tarkoittaa sitä, että he tutustuvat kunnan nuoriin siellä missä nuoret ovat, kuten kouluissa ja kaupungin keskustassa. Tämä edesauttaa matalan kynnyksen periaatetta, joka mahdollistaa varhaisen puuttumisen nuorten ongelmatilanteisiin. Olkkarin toiminta on saanut kunnan nuorilta positiivista palautetta. Nuoret ovat kokeneet toiminnan tarpeelliseksi. He ovat saaneet tukea ja varmuutta omaan tulevaisuuteen, mielialaan ja itsenäiseen elämään liittyen ja ovat kokeneet tulensa kuulluiksi. Nuoret ovat tyytyväisiä siihen, että ovat saaneet apua elämäntilanteeseensa yhden luukun- periaatteella. Positiivista palautetta tuli myös fyysisistä tiloista, sijainnista sekä työntekijöistä ja aukioloajoista. Yhteydenpito nuorten ja työntekijöiden välillä on ollut sujuvaa. (Mikkelin työllisyyspalvelut 2015.)

Mikkelissä kiinnitetään huomiota nuorten hyvinvointiin, osallisuuteen ja ennaltaehkäisevään työhön. Kunnassa nuorten työllistymistä tuetaan tarpeen mukaisesti. Mikkelissä järjestetään säännöllisesti kahden kuukauden välein monialainen työryhmä, jossa pohditaan nuorten asiakkaiden elämäntilanteeseen sopivaa palvelua, johon nuori ohjataan. Työryhmään osallistuvat nuorisotyöntekijä, koulukuraattori, sosiaaliohjaaja, työpajaesimies ja TE-toimiston nuorisovirkailija. Mikkelin on laatinut työmenetelmänä mallin, joka on suunnattu 9. luokan päättäneille nuorille. Siinä avataan tarkasti, milloin ja kenen työntekijän vastuulla nuori on, ketkä huolehtivat yhteydenotot nuoriin ja miten toimitaan jatkossa. Mallin ja monialaisen yhteistyön avulla pyritään ennaltaehkäisemään nuorten syrjäytymistä yhteiskunnasta. Aktiivinen yhteistyö perustuu myös Mikkelin työpajatoimintaan. (Ala-Kauhaluoma ja Tuusa 2014, 27–29.) Mikkelin työpajatoiminnan avulla edistetään nuoren kokonaisvaltaista hyvinvointia, osallisuutta sekä koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia. (Mikkelin työllisyyspalvelut 2015).

Oulussa toimii nuorille tarkoitettu Byströmin talo. Toiminta perustuu matalaan kynnykseen, vaivattomuuteen, monialaiseen yhteistyöhön ja yhden luukun- periaatteeseen. Toiminnan merkittävänä tavoitteena on korjaavien palveluiden tarpeen väheneminen, jonka vuoksi toiminta korostaa ennaltaehkäisevää työtä. Nuori saa kokonaisvaltaista tukea ja ohjausta elämäntilanteeseensa yhdestä paikasta, Byströmin talosta. Palveluun ei tarvitse ajanvarausta. Byströmin talon monialainen työryhmä

koostuu etsivästä nuorisotyöntekijästä, psykiatrisesta sairaanhoitajasta ja ammatinvalintapsykologista. Työryhmään kuuluu myös työttömien nuorten terveydenhoitaja, työelämävalmentaja, sosiaaliohjaaja, työpörssiohjaaja, työpajojen yksilövalmentaja, työvoimaohjaaja ja Nuorten tieto- ja neuvontakeskus Napin työntekijä. (Ala-Kauhaluoma ja Tuusa 2014, 32–33.)

Nappi on toiminut Oulussa kaksikymmentä vuotta. Toiminta on tänä päivänä osa Byströmin taloa. Byströmin palvelut tarjoavat ohjausta yksilöllisesti ja ryhmämuotoisesti, sekä järjestävät erilaisia infoja, ryhmiä ja tapahtumia. Fyysisten tapaamisten lisäksi nuorille on saatavilla internetissä toimivat ryhmät, NettiNappi, Facebook ja Chat- palvelu Irc-galleriassa. Näiden lisäksi toiminta tarjoaa alaikäisille nuorille Bysis-kahvilatoimintaa. Byströmintalo tekee yhteistyötä puolustusvoimien kanssa. Heidän välinen yhteistyö on TimeOut! Aikalisä-toiminta, joka tarjoaa monialaista ohjausta puolustusvoimien palveluksessa oleville nuorille. Yksi Oulun tärkeimmistä tavoitteista on nuorten työttömyyden ennaltaehkäiseminen, joka on asetettu tavoitteeksi Oulun työllisyysohjelmassa. (Ala-Kauhaluoma ja Tuusa 2014, 32–33.)

2.1 Työpajatoiminta

Lapinlahden kunnalla ja Navilla on esiintynyt tarve niin sanotulle seinälliselle työpajatoiminnalle. Lapinlahden nuorten ohjaus -ja palveluverkostossa todettiin seinällisen työpajatoiminnan tarve syksyllä 2016. Työpajatoiminnan seinällinen toiminta tarkoittaa sitä, että työpajatoiminnalle on määritelty omat toimitilat, johon asiakkaat tulevat. Lapinlahden kunnassa on aloitettu yhdessä nuorisotyöntekijän ja etsivän nuorisotyöntekijän kanssa työpajatoiminnan suunnittelutyö, jolla pyritään ehkäisemään nuorten syrjäytymistä. Tähän toteutimme työpajan toimintasuunnitelman opintojen Moniammatillinen hanketyöskentely -opintojaksolla (liite 5).

Lisäksi tarvetta työpajatoiminnalle ilmeni myös nuorten kunnan luottamushenkilöiden puolelta. Hankkeen aloittamisen tueksi koolle kutsuttiin hallintojohtaja, nuoriso-ohjaaja ja nuorisoesimies yhdessä toiminnasta opinnäytetyötä tekevien sosionomiopiskelijoiden kanssa. Työpajahankkeen aloittamisen tueksi on tarkoitus koota ryhmä nuorten parissa toimijoista. Lapinlahden kunnan työllisyyskoordinaattori ja nuorisotoimen esimies perustelivat työpajatoiminnan tarjoavan Lapinlahden kunnan nuorille mahdollisuuden kuntoutua työpajatoiminnan avulla. Työpajatoiminta tarjoaa intensiivisempää ohjausta, jonka avulla nuorilla on mahdollisuus jalkautua työpaikkoihin tai osallistua kuntouttavaan työtoimintaan. Toiminta huomioi nuoren yksilöllisen elämäntilanteen.

Työpajatoiminnan tarkoituksena on edistää nuoren osallisuutta ja ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Työpajatoiminnan avulla voidaan auttaa nuorta löytämään häntä kiinnostava koulutus ja auttaa työelämään siirtymisessä. Työpajatoiminta on moniammatillista toimintaa yhdessä muiden toimijoiden kanssa ja se on julkisen sektorin toimintaa. Työpajatoiminnalla voidaan auttaa ja antaa nuorelle tukea ennaltaehkäisevästi sekä tukea häntä yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Työpajatoiminnassa nuori pystyy osallistumaan ohjattuun tai tuettuun toimintaan. Työpajatoiminta voi hakea valtionavustuksia

Aluehallintovirastosta. (Aluehallintovirasto 2013.) Tavoitteena on työpajatoiminnan ja Navin yhteistyö. Navin kautta nuori voidaan ohjata työpajatoimintaan.

2.2 Starttivalmennus ja sosiaalinen kuntoutus

Suomessa työpajoja on tällä hetkellä noin 260, joista 230 on TPY:n eli valtakunnallisen työpajayhdistyksen jäseniä. Näistä noin sadassa toteutetaan starttipaja-valmennusta vuoden 2014 kyselyn mukaan. Starttivalmennusryhmät ovat yleensä pieniä, 8-10 nuoren ryhmiä, jotka edesauttavat yksilöllistä ja kokonaisvaltaista työskentelytapaa. Valmennus voidaan toteuttaa yksilöllisesti kunkin valmentautujan tarpeiden mukaisesti. Starttivalmennusjakso kestää yleensä noin kuudesta-yhdeksään kuukautta. Joskus nuoren tuen tarve on ollut suurempi, jolloin starttivalmennusjakso saattaa kestää jopa kaksi vuotta. Starttivalmennusjaksoon nuoret voivat osallistuvat omien voimavarojensa ja heidän tarvitseman tuen mukaisesti 1-4 kertaa viikossa. Valmennuspäivän aloitusaika vaihtelee 8.00-15.00 välillä ja toimintaa on noin 4-5 tuntia kerrallaan. Suurin osa valmentautujista on iältään 21-25 vuotiaita. Valtaosassa työpajoista tehdään valmennusta kuntouttavana työtoimintana. (Hannila-Niemelä, Oulasvirta-Niiranen ja Pietikäinen 2016, 7.)

Sosiaalitoimella on hyvin merkittävä rooli työpajatoiminnassa, koska työpajoilta ohjaututaan yhä enemmän kuntoutuksellisiin palveluihin. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien määrä on nousut yli kaksinkertaisesti viimeisen kolmen vuoden aikana. Voimaan astunut sosiaalihuoltolaki (2014) on uusi sosiaalisen kuntoutuksen kirjaus, jolla pyritään vastaamaan osaltaan esille nousseisiin vaatimuksiin, jotka esiintyvät starttivalmennuksessa. Laissa määritetyllä sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityönä ja sosiaaliohjauksena tehtävää tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi ja osallisuuden lisäämiseksi. (Hannila-Niemelä ym. 2016, 7.)

Sosiaalisessa kuntoutuksessa tarkoituksena on arvioida henkilön sosiaalista toimintakykyä ja sosiaalisen kuntoutuksen tarvetta. Henkilöllä on oikeus saada kuntoutusneuvontaa ja -ohjausta sekä valmennusta arkipäiväisten toimintojen suorittamiseen ja elämänhallintaan. Henkilöä tuetaan sosiaaliin vuorovaikutussuhteisiin ja ryhmässä toimimiseen. Henkilö voi saada tukea myös muihin sosiaalista kuntoutumista edistäviin toimenpiteisiin. Nuorten sosiaalisella kuntoutuksella on tarkoitus tukea sijoittumista työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sekä ennaltaehkäisemään näiden keskeyttämistä. (Hannila-Niemelä ym. 2016, 7.)

Laissa määritelty sosiaalinen kuntoutus tukee starttivalmennusta ja työpajat voivat mahdollistaa kunnille vahvan yhteistyökumppanuuden ja starttivalmennuksen. Selkeällä toimintamallilla mahdollistetaan lain määrittelemän sosiaalisen kuntoutuksen toteutuminen. Starttivalmennuksen tavoitteena on tukea kokonaisvaltaisesti nuoren elämänhallintaa ja hyvinvointia. Starttivalmennuksen toiminta on monialaista, tavoitteellista ja tulevaisuuteen suuntaa antavaa. Nuoria tuetaan oman tulevaisuuden suunnitelmissa ja mietitään jatkopolkua. Starttivalmennus voidaan jäsentää kolmeen vaiheeseen, joissa ensimmäisenä on starttivalmennuksen aloitusvaihe, toisena starttivalmennuksen ta-

voitteiden mukainen toiminta ja kolmantena starttivalmennuksen lopetus ja jatkokolkujen suunnittelu vaihe. Prosessin eri vaiheissa tavoitteet painottuvat jokaiseen osa-alueeseen. Starttivalmennuksessa otetaan huomioon kokonaisvaltaisesti nuoren sen hetkinen elämäntilanne. Tämä voidaan mahdollistaa monialaisella yhteistyöllä. Keskitytään nuorten inhimilliseen kohtaamiseen, joka auttaa luottamuksen rakentumista työntekijöiden ja nuorten välisessä suhteessa. Työskentelytavat ovat toiminnallisia ja edistävät nuorten arkielämää. (Hannila-Niemelä, ym. 2016, 8.)

2.3 Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön vaikuttavuus

Työpajatoiminnan tehtävänä on tarjota valmentautujille haastavaa, mutta mielekästä tekemistä. Toiminnoissa on huomioitu valmentautujien taidot. Halua oppia uutta vahvistetaan positiivisella palautteella, jolloin valmentautuja saa onnistumisen kokemuksia. Yhteisöllisyys työpajassa muodostuu valmentautujien yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta, hyväksynnästä ja vastuullisuudesta. Luottamuksellisen ilmapiirin perustana on kannustava valmennus sekä hyvä ilmapiiri kuntoutujien ja valmentautujien kesken. Tämä rohkaisee valmentautujia keskinäiseen vuorovaikutukseen ja edistää tavoitteisiin pääsemistä. (Valtakunnallinen työpajajyhdistys, s. a. 9.)

Työpajavalmentajan tehtävänä on ohjata ja opettaa valmentautujia työpajan tehtävissä sekä työelämän taidoissa. Työpajaohjaaja siis tukee valmentautujia työyhteisössä ja auttaa heitä luomaan yhteishenkeä. Valmentautujia tulee kohdella tasapuolisesti, puolueettomasti ja kunnioittavasti. Työpajan yksilövalmentajan tehtävänä on tukea valmentautujan yksilöllisiä tarpeita, kuten hänen toimintakykyä arjenhallintaa työelämätaitoja, elämönhallintaa sekä valmentautujan tulevaisuuden suunnitelmia. Työpajalle ohjautuvat valmentautijat ovat erilaisia ja heidän tuen tarpeensa on yksilöllinen. Tällöin työpajatoiminta on heille tärkeässä asemassa toteuttaessaan säännöllistä päivärytmiä ja ohjattua toimintaa, joka voi sisältää taitoa vaativia ja vastuullisia työtehtäviä. (Kinnunen 2016, 9–10.) Yksilövalmennus on keskeisemmässä asemassa kuntouttavassa työtoiminnassa ja mielenterveyskuntoutuksessa kuin esimerkiksi työkokeilussa. Lähtökohtana onkin valmentautujien luottamus valmentajaan. Valmentaja pyrkii havaitsemaan valmentautujan tilannetta hänen perspektiivistään myönteisesti ja kohtaamalla hänet positiivisesti (Kinnunen 2016, 16.)

Yksilövalmennusta järjestetään sekä henkilökohtaisena että ryhmämuotoisena toimintana. Ryhmässä ollessaan nuorilla on mahdollisuus jakaa keskenään kokemuksiaan ja näkemyksiään sekä saada tukea ajatuksilleen muilta ryhmän jäseniltä. Näin ollen heillä on mahdollisuus vaikuttaa ryhmän ajattelun- ja toimintatapoihin. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on auttaa ja ohjata asiakkaita palveluiden, koulutuksen sekä työelämän välimaastossa. Etsivän nuorisotyöntekijän tulee ymmärtää kokonaisvaltaisesti nuoren elämäntilanne sekä palvelun ja tuen tarve. Etsivän nuorisotyöntekijän keskeisimpinä tavoitteina voidaan pitää nuoren henkilökohtaisten vahvuuksien tunnistamista ja tukemista niin, että nuori huomaa omat voimavaransa ja luoda häneen positiivisuutta jatkaa elämässään eteenpäin. Työskentely on nuoren ehdoilla toimimista ja hänen tavoitteidensa sekä tarpeidensa mukaista. Etsivän nuorisotyöntekijän aito ja empaattinen suhtautuminen nuoreen tuottavat nuorelle tuntemuksen, että hän on tärkeä ja tulee kuulluksi. Inhimillinen kohtaaminen kannustaa nuorta tuomaan esille

tuen tarpeitaan ja omaa kiinnostusta asioidensa hoitamiseen. Nuoren asiakkuuden kesto voi vaihdella ja siinä voidaan yltyä ihan perustarpeisiin asti, kuten asumisen järjestämiseen, raha-asioiden hoitamiseen sekä erilaisten opiskelu vaihtoehtojen miettimiseen ja työnhakemiseen. (Valtakunnallinen työpajayhdistys, 10 s. a.) Nuorisolain (2016, § 2). tarkoituksena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa.

3 TYÖLLISTYMISEN JA KOULUTUKSEN MERKITYS NUORILLE

Navi – nuorten ammatillinen palvelu tukee nuoria työllistymään. Työ ja työn tekeminen on useimmille ihmisille tärkeä asia. Työ on tulonlähteen lisäksi myös osallisuutta lisäävä. Ihmiset voivat kokea työn kautta olevansa osallisia ja hyödyllisiä yhteiskunnan jäseniä. Työn kautta ihmisillä on mahdollisuus saada ja ylläpitää sosiaalisia suhteita ja ylläpitää arkirytmisiä, kohentaa kokonaisvaltaista hyvinvointia ja ennaltaehkäistä syrjäytymistä.

Työttömyys vaikuttaa negatiivisesti ihmisiin. Ihmisen hyvinvointi voi kärsiä, koska työttömänä ihminen voi tuntea olonsa riittämättömäksi. Työttömän ihmisen minäkuvassa, sosiaalisissa suhteissa, taloudellisissa tilanteissa ja oman elämänhallinnassa voi tapahtua muutoksia huonompaan suuntaan. Syrjäytymisriski on olemassa, mutta se ei kaikkien työttömien ihmisten kohdalla toteudu. Työttömänä olevilla ihmisillä elämänhallinta on heikentynyt, koska ei ole työtä, joka tukisi arjenhallinnassa, sosiaalisissa suhteissa ja taloudellisissa asioissa. (Ihalainen ja Kettunen 2016, 132.)

Suomen perustuslaissa veloitetaan, että kaikilla kansalaisilla on velvollisuus saada toimeentulonsa ammatillaan, työllään tai elinkeinollaan. Tämä ei ole kuitenkaan itsestään selvää, koska nykypäivänä töitä ei ole kaikille kansalaisille saatavilla. Lomautukset, irtisanomiset ja erinäisistä syistä johtuva työttömyys hankaloittaa toimeentulon hankkimista. Työttömäksi jääneiden henkilöiden kannattaa viipymättä ilmoittautua oman kunnan työ- ja elinkeinotoimistoon, jossa autetaan työpaikan saantia. Työ- ja elinkeinotoimistossa autetaan ja ohjataan työnhaussa, annetaan palveluohjausta ja tietoa työmarkkinoista sekä erilaisista koulutuksista, ammasteista ja mahdollisuudesta yrittäjyyteen. (Forss ja Vatula-Pimiä 2014, 135–137.)

Työttömien nuorten osuus Lapinlahdella 01.02.2018 oli 78 nuorta ja työnhakijana 224 nuorta, joihin kuuluivat niin työttömät, työssä olevat kuin TE-palveluiden asiakkuudessa olevat nuoret. TE-palveluissa asiakkaana olevat henkilöt saattavat olla myös työkokeilussa tai sairauslomalla. (Poutiainen 2018-02-01.) TE-toimisto eli työ- ja elinkeinotoimisto on valtakunnallinen työnvälittäjä. TE-toimisto tarjoavat palveluita työntekijälle ja työnantajalle. Asiakas saa TE-toimiston kautta ohjausta ja tukea työnhaun prosessissa, kun asiakas on ilmoittautunut TE-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi. Tällöin asiakas kuuluu työttömyysturvan piiriin. TE-toimiston palvelut ovat helposti saatavilla internetin kautta, chat- ja Oma asiointi-palvelusta. Asiakas voi Oma asiointi-palvelussa asioida kattavasti, kuten ilmoittautua työnhakijaksi, julkistaa CV:n työnantajien nähtäville, jättää hakemuksen starttirahasta ja jättää TE-toimistoon yhteydenottopyynnön. Ilmoittautuminen työnhakijaksi ei edellytä, että olisi työtön. Työnantajat voivat hakea työntekijää esimerkiksi TE-toimiston kautta. Vuonna 2016 ke-säkuussa oli Suomessa avoimia työpaikkoja tarjolla kaikkiaan 75 000 eri kanavien kautta muun muassa Avointyopaikka.fi, Careerjet.fi, Duunitori.fi, Monster.fi, Oikotie.fi, Uranus.fi ja Studentwork.fi Näistä 31 300 oli ilmoitettu TE-toimistojen kautta. (Katteleus ja Jokinen 2017, 83–85.)

Alla olevalla kuviolla 1 haluamme havainnollistaa Lapinlahden nuorisotyöttömyyden tilannetta vuosina 2010–2017 väliseltä ajalta. Huomaamme nuorisotyöttömyyden olevan korkeimmillaan vuosina

2015 ja 2016, jonka jälkeen on tapahtunut merkittävä lasku nuorisotyöttömyyden suhteen. Vuonna 2015 nuorisotyöttömyys on ollut 22.2 prosenttia, kun taas vuonna 2017 on ollut 15.6 prosenttia.

KUVIO 1. Nuorisotyöttömät 18–24-vuotiaasta työvoimasta Lapinlahdella. (%) (THL sotkanet 2017.)

Ammatti takaa nuorelle itsenäisen elämän ja mahdollisuuden kustantaa omat elinkustannukset. Ammatin saamiseksi täytyy kouluttautua. Koulutus turvaa nuoren kokonaisvaltaista hyvinvointia, työllistymismahdollisuuksia ja auttaa pärjäämään taloudellisesti. Opiskeluiden aikana turvataan opiskelijan taloudellista tilannetta opintorahalla, opintolainalla ja asumistuella. Opintoraha määrittyy tutkintoasteen mukaisesti. Opintoraha on suurempi korkea-asteen koulutuksessa kuin toisen asteen koulutuksessa. Opintolainan noston jälkeen on mahdollista saada tilanteen mukaisesti toimeentulotukea. Joissakin tilanteissa on mahdollista saada ennaltaehkäisevää toimeentulotukea, koska taloudellinen tuki opiskeluaikana tukee nuoren tulevaisuutta. (Ihalainen ja Kettunen 2016, 143–144.)

Mielestämme nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi on kehitetty erilaisia tukitoimia. Tavoitteena on, että jokainen lapsi ja nuori saa suoritettua peruskoulun loppuun asti. Lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa toimivat opinto-ohjaajat tukevat nuorta opiskelun aikana ja auttavat opintojen edistymisessä sekä aine- ja ammatinvalinnoissa. Nuorelle voidaan tehdä yksilöllinen suunnitelma, joka tukee nuoren opiskelua. Tavoitteena on, että nuori saa opinnot suoritettua. Ammatti- korkeakouluissa ja yliopistoissa on opiskelijaterveydenhuolto, joka auttaa yksilöllisesti opiskelijan hyvinvointia. Nuorelle tehdään palvelutarpeenarvio, jossa arvioidaan mielenterveys- ja päihdepalveluiden tarvetta.

Nuorten tueksi on laadittu nuorisotakuu jonka piiriin kuuluvat kaikki alle 25-vuotiaat ja alle 30-vuotiaat vastavalmistuneet nuoret. Nuorisotakuun tarkoitus on tarjota nuorille yksilöllisesti työ-, opiskelu-, harjoittelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaa kolmen kuukauden sisällä siitä, kun hän on jäänyt työttömäksi. Nuorisotakuu takaa kaikille nuorille koulutusmahdollisuuksia peruskoulun päätyttyä. Nuorilla

on erilaisia mahdollisuuksia opiskella esimerkiksi ammattiopistoissa, lukioissa, työpajoissa, oppisopimuskoulutuksessa ja kuntoutuksessa. Nuorille aikuisille on olemassa osaamisohjelma. Osaamisohjelman avulla alle 30-vuotiaat henkilöt saavat mahdollisuuden ensimmäiseen ammatilliseen koulutukseen. Ohjelma tarjoaa mahdollisuuden suorittaa ammatti- ja erikoisammattitutkinnon tai ammatillisen perustutkinnon. (TE-palvelut 2017.)

Nuoria ohjataan ja heille kerrotaan erilaisista työllistymismahdollisuuksista. Nuorta motivoidaan kehittämään osaamistaan ja ylläpitämään arjen taitoja. Arjen taitoja ovat muun muassa oma käyttäytyminen, arjen- ja ajanhallinta sekä perusosaaminen tietotekniikassa. Nuorisotakuun toimivuuteen tarvitaan monialaista yhteistyötä eri viranomaisten, järjestöjen ja elinkeinoelämän kesken sekä nuorten yhteistä vastuullisuutta. (Forss ja Vatula-Pimiä, 107-110, 2014).

Lapinlahden kunta maksaa osan työmarkkinatuesta, silloin kun, kuntalaisen työttömyys on kestänyt yli 1000 päivää, joutuu kunta maksamaan 70% työmarkkinatuesta. Kunnan osarahoittamalla työmarkkinatuella tarkoitetaan sitä, että kunta maksaa puolet pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuesta. Käytännössä tämä tarkoittaa sakkoa 300 päivän työttömyyden jälkeen, jos henkilö ei ole ollut tuona aikana työsuhteessa, tai työllistymistä edistävässä palvelussa, saanut matka-avustusta tai saanut työmarkkinatukea työllistymisrahana. (Kela 2018a.)

4 SOSIAALITYÖ NUOREN TUKENA

Navissa työskentelee kaksi aikuissosiaalityön sosiaaliohjaajaa, joiden tehtävänä on tukea nuorta elämäntilanteen mukaisesti. Aikuissosiaalityön asiakkaita ovat täysi-ikäiset, yli 18-vuotiaat asiakkaat. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka, Saarnio 2009, 91–92.) Lastensuojelu ei kuulu aikuissosiaalityöhön. (Kananoja, Lähteinen ja Marjamäki 2017, 248.) Aikuissosiaalityön tavoitteena on auttaa, ohjata ja tukea erilaisissa elämäntilanteissa olevia asiakkaita. Työ kattaa asiakkaiden motivointia ja aktivointia asiakkaan omaan elämään liittyvissä haasteissa. Aikuissosiaalityössä voidaan ohjata ja neuvoa talousasioissa sekä keskittyä voimavarojen ylläpitämiseen ja vahvistamiseen. Asiakkaiden tuen saaminen tehostuu monialaisella yhteistyöllä, joka toteutetaan asiakkaan henkilökohtaisella palvelusuunnitelmalla. Palvelusuunnitelmaa täytyy tarkistaa, tasaisin väliajoin ja tehdä siihen tarvittavia muutoksia. Asiakkaiden asioiden hoitamisessa keskeistä on kuntouttava työote. (Mäkinen ym. 2009, 91–92.)

Lapinlahden kunnan nettisivuilla kerrotaan aikuissosiaalityöstä. Asiakas saattaa tarvita tukea ja ohjausta erilaisissa elämäntilanteissa kuten elämänhallintaan, asuntoasioihin, mielenterveys- ja päihdeongelmiin sekä raha-asioihin liittyen. Asiakkaiden elämäntilannetta arvioidaan asiakastapaamisissa, jolloin pyritään tarjoamaan oikea-aikaista ja oikeaa palvelua ja ennaltaehkäisemään muita ongelmia, kuten sosiaalisia ongelmia. Tällöin taataan nuoren kokonaisvaltainen hyvinvointi. Aikuissosiaalityössä tehdään yhteistyötä asiakkaiden kanssa motivoivalla työotteella. (Lapinlahti 2018d.) Laissa on määritelty sosiaaliohjaus ja sosiaalinen kuntoutus. Lain tarkoituksena on sosiaalityöllä ja sosiaaliohjauksella annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 § 17.)

Toimeentulotuki siirtyi kunnilta Kelalle vuonna 2017. Perustoimeentulotukea voi hakea, kun on selvittänyt ja hakenut muut ensisijaiset taloudelliset tuet/etuudet. Perustoimeentulotuki on aina viimeisin etuus muihin tukiin nähden. Perustoimeentulotukea voi hakea henkilö, jonka taloudelliset varat eivät riitä olennaisiin välttämättömiin menoihin kuten ruoka- ja asumiskuluihin. Perustoimeentulotukea voidaan hakea Kelan kotisivuilta kirjautumalla sivuille omilla pankkitunnuksilla tai käymällä Kelan toimipisteessä, jossa on mahdollisuus täyttää hakemus virkailijan kanssa. (Kela 2018 b.) Kela voi delegoida asiakkaan hakemuksen kunnalle, mikäli asiakas on hakenut taloudellista tukea perusosan ulkopuolelle kuuluviin asioihin tai mikäli asiakas on esittänyt toiveen hakemuksen siirtämisestä kunnalle. Kuntien vastuulla on huolehtia asiakkaiden täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta. Tällöin asiakkaan oma kotikunta päättää edellä mainituista etuuksista. Akuutissa elämäntilanteessa kunta voi tukea asiakasta ennaltaehkäisevästi myöntämällä taloudellista tukea. Tämä edellyttää, että Kelan toimipiste ei ole, sillä hetkellä auki ja asiakkaan perustoimeentulotuen tarve on arvioitu. Jokainen kunta tarjoaa kaikille kuntalaisille ilmaiset sosiaalityön palvelut. (STM s. a.)

Aikuissosiaalityön työtehtävät avataan (Juhila 2008, 44.) aikuissosiaalityön areenat- taulukossa (taulukko 2). Tässä esitellään aikuissosiaalityö kunnallisena palveluna, moniammatilliset ja erityiset julkiset areenat sekä muut hyvinvointiyhteiskunnan areenat. Suluissa olevat työtehtävät eivät ole välttämättä joka kunnassa aktiivisesti käytössä. (Kananoja ym. 2017, 247–249.)

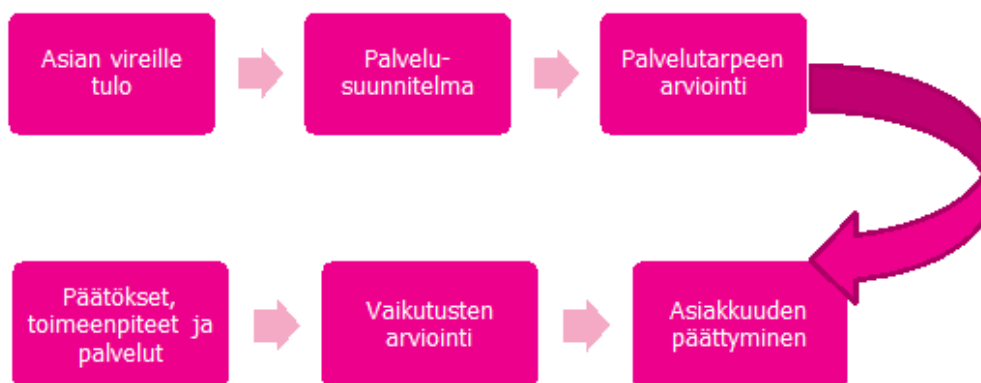
TAULUKKO 2. Aikuissosiaalityön areenat (Juhila 2008, 44.)

Aikuissosiaalityö kunnallisena perustoimintana	Moniammatilliset ja erityiset julkiset areenat	Muut hyvinvointiyhteiskunnan areenat
Toimeentulotukityö	Kuntouttava työ Työvoiman palvelukeskuksissa	Sosiaalisten järjestöjen palvelut, asinajo-, mielenterveys, päihde- sekä tukiasumis- ja asunnottomuustyö
Kuntouttava työtoiminta	Päihdetyö	Diakoniatyö, työ huonossa oloissa
Päihdetyö	Kriminaalihuolto- ja vankeinhoitotyö	(Sosiaalisten yritysten palvelut)
(Mielenterveystyö)	Terveystieteiden sosiaalityö	
(Tukiasumis- ja asunnottomuustyö)	Mielenterveystyö	
(Alue- ja yhdyskuntatyö)	Maahanmuuttajatyö	

Suomessa on tehty vuodesta 2007 valtakunnallinen suositus sosiaalihuollon työntekijöiden tehtävärakenteesta. Tehtävärakenne sisältää asiakasprosessin, jonka avulla määritellään työntekijöiden vastualueet. Jokainen työntekijä vastaa omasta ammattitaidostaan ja työtehtävästään sekä huolehtii asiakkaan tuen ja palveluiden saamisesta. Asiakasprosessissa voi olla monta eri vaihetta, jotka koostuvat erilaisista palveluista, suunnitelmista, toimenpiteistä ja päätöksenteosta. Asiakasprosessiin tarvitaan useampi ammattilainen. Tällä mahdollistetaan tehokas tuki ja apu asiakkaan ja läheisten elämään. Asiakasprosessi on jaettu kuuteen osioon, jotka ovat: asian vireille tulo, palvelutarpeen arviointi, palvelusuunnitelman laatiminen, tarpeellisten päätösten teko, suunniteltujen ja päätettyjen toimien toteutus, toimintojen vaikutus ja asiakkuuden päättäminen (kuva 2).

Asiakasprosessiin voi kuulua myös alaprosesseja. Tämä tarkoittaa sitä, että asiakas saa hetkellisesti sosiaalityön ulkopuolelta palvelua, jolloin asiakkaan asioista huolehtii toinen toimija. Esimerkiksi asiakas on sijoitettu tilapäisesti johonkin laitoshoitoon. Tällöin palvelutarpeen lisäarviointia voidaan tehdä ja asiakassuunnitelmaa tarkentaa, jos asiakkaan palveluiden tarjoa on eri kuin sosiaalihuolto.

Alaprosessien täytyy sisältyä asiakasprosessin ydinprosessiin. (Mäkinen ym. 2009, 82–85). Asiakasprosessin kulku on kuvattu alla olevalla kuviolla (Kuvio 2). Kuviolla voidaan havainnoida selkeästi prosessin kulkua, kuinka sen täytyisi edetä.

KUVIO 2. Asiakasprosessi ydinprosessina. Mäkinen jne. 2009

4.1 Syrjäytyminen

Syrjäytyneisyydellä tarkoitetaan sitä, että henkilö putoaa yhteiskunnan toiminnoista. Yhteiskunnan toimintoja ovat opiskelu, työ, arkiset asioinnit, omasta ja perheen asioista huolehtiminen sekä avun pyytäminen ja sen vastaanottaminen. Syrjäytynyt henkilö passivoituu, jolloin hän jää yhteiskunnan ulkopuolelle. Usein henkilö ei jaksaa välittää edellä mainituista asioista ja mahdollisesti ei välitä myöskään omasta hyvinvoinnistaan. (Forss ja Vatula-Pimiä, 138–139, 2014.)

Nuoruskäinen väestö on hyvin eriarvoisessa asemassa monien terveys- ja hyvinvointimittareiden mukaan. Mielenterveyshäiriöiden vuoksi korvattavien sairauspäivien määrä on ollut kasvussa alle 30-vuotiaiden keskuudessa. Määrä on kasvanut noin 37 prosenttia vuodesta 2004 vuoteen 2009. Yleisin ennen aikaiselle eläkkeelle jäämisen syy vuonna 2008 on ollut masennus tai muu mielen terveyden problematiikka. Vuonna 2008 mielen terveyshäiriöiden aiheuttaman työpanoksen menetys oli 4,7 miljardia euroa. Nuorten huonovointisuus ja heidän tarvitsemansa tukitoimenpiteet ovat olleet kasvussa muun muassa lastensuojelupalveluissa, erikoissairaanhoidossa ja perusterveydenhuollon psykiatriassa avohoitokäynneissä. (Kairala, Lyly, Pohjola ja Niskala 2017, 112.) EVA-analyysissä on tilastotietoa vuoden 2010 syrjäytyneistä nuorista. Tällöin syrjäytyneitä 15–29 -vuotiaita nuoria on ollut 5 % Suomen nuorista eli suunnilleen 51 300 nuorta. Tästä 18 800 oli työttömiä työnhakijoita ja 32 500 nuorta ei ollut työvoimapalveluissa kirjoilla. Nuorista, jotka eivät ole kirjoilla työvoimapalveluissa tai muiden palveluiden piirissä, ei tällöin voida havainnoida nuorten kokonaisvaltaista elämäntilannetta. (Myrskylä 2012, 1.)

Syrjäytyminen ei ole yksiselitteistä. Se koostuu eri syistä ja on hankala sosiaalinen ongelma. Syrjäytyneisyyttä pidetään tapahtumasarjana, jossa henkilön sosiaaliset ongelmat pitkään jatkuessaan voivat aiheuttaa henkilön syrjäytymistä. Syrjäytyminen voi syntyä vuosien saatossa tai joissakin tilanteissa erittäin nopeasti. Syrjäytymiseen liittyy usein huono-osaisuutta, joka voi näkyä henkilön elinoloissa. (Ihalainen ja Kettunen 2016, 129–130.) Alkuvaiheessa henkilöllä voi olla elämäntilanne, joka passivoituu tilanteen jatkuessa. Tällöin ongelmat voivat lisääntyä esimerkiksi mielenterveys- ja päihdeongelmina, joista voi aiheutua sosiaalisia ja taloudellisia ongelmia. Syrjäytyneisyyden yksi merkittävimmistä seikoista on nuorten koulutuksen puute. Koulutuksen puute johtaa useimmiten työmahdollisuuksien menetykseen ja taloudellisiin ongelmiin. (Forss ja Vatula-Pimiä 2014, 138–139.) Ilman koulutusta henkilö voi tuntea olonsa riittämättömäksi niin, ettei hänellä ole tarpeeksi mahdollisuuksia elämässään (Ihalainen, Kettunen 132, 2016.) Syrjäytyneisyys voi olla myös vanhemmilta ja lähipiiriltä opittua, jota sanotaan sosiaalisesti perimäksi. Tähän täytyy puuttua, jotta perimä voitaisiin katkaista. (Forss ja Vatula-Pimiä 2014, 138–139.)

Syrjäytyneellä henkilöllä on usein yhtäaikaisesti köyhyyttä, eristäytymistä yhteiskunnasta sekä kyvyttömyyden tunnetta. On tärkeää muistaa, että kaikilla on elämänsä aikana hyviä ja haasteellisia hetkiä. Henkilöt reagoivat yksilöllisesti oman elämänsä haasteisiin. Tällöin syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä haastavinta on löytää aina syrjäytymisen syy, mistä se on mahdollisesti saanut alkunsa. Syrjäytynyt henkilö ei jaksa yrittää uudelleen, jos hänellä on monia epäonnistumisia takanaan. Tällöin työntekijän on tärkeää rohkaista asiakasta, jolloin asiakas saattaa aktivoitua. Aktivoinnilla asiakas saattaa saada positiivisia kokemuksia. Syrjäytymiseen on helpompi puuttua varhaisessa vaiheessa. Tämän vuoksi on tärkeää ennaltaehkäistä ja ennakoida tilanteita, etteivät haasteet kasva entistä suuremmiksi. Työntekijöiden täytyy puolustaa asiakasta, jotta asiakkaan oikeudet pysyvät. (Ihalainen ja Kettunen 2016, 129–130.)

Aaltosen mukaan yksi merkittävimmistä syistä nuorten syrjäytymiseen on ylivelkaantuminen. Nuorten velkaantumiseen kannattaa kiinnittää huomiota ja puuttua tarpeenmukaisesti, jolloin pystytään ennaltaehkäisemään muita mahdollisia ongelmia syrjäytymisen lisäksi. Vailla ammatillista koulutusta on suurempi riski ylivelkaantua. Kun taloudellinen tilanne on huono, nuori saattaa tuntea työntöön turhaksi. (Aaltonen 2015.)

Kokonaisvaltainen hyvinvointi kattaa ihmisen henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin, ravinnon, levon ja palautumisen sekä työssä onnistumisen. Hyvinvoinnin osa-alueet vaikuttavat toisiinsa. Usein kiinnitämme huomiota vain yhteen tai muutamaan hyvinvoinnin osa-alueisiin. Ihmisen hyvinvointi on vakaa, kun otetaan huomioon kaikki hyvinvoinnin osa-alueet. Tämä ei ole aina mahdollista, eteenkään haastavissa elämäntilanteissa. Tällöin hyvinvoinnin ylläpitäminen vaatii elämänmuutoksien hyväksymistä. (Hult ja Leskinen 2010, 29–30.)

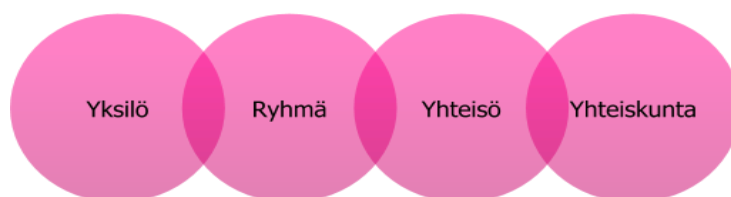
Lääketieteen instituutti (IOM) ja kansallinen tutkimusneuvosto (NRC) raportissa selvitetään nuorten aikuisten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää ohjausta sekä kehittää ja parantaa erilaisissa ohjelmissa ja politiikassa. Raportissa todetaankin, että globalisoituneessa yhteiskunnassa verkostoitumi-

nen on lisännyt riskejä nuorten taloudellisessa eriarvoisuudessa. Edellisten sukupolvien nuoret valmistuivat koulusta, saivat töitä ja perustivat perheen. Nykypäivänä nuorten elämänjatkumo ei ole yhtä ennustettavissa. Siirtyminen työelämään ja perheen perustaminen saattaa nykyään pitkittyä verrattuna edelliseen sukupolveen. Tämä voi johtua valitsemisen vaikeudesta, koska joillakin nuorilla on vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia enemmän ja toisilla vähemmän. (Bonnie ym. s. a.)

4.2 Voimaantuminen

Mäkisen jne. 2009 mukaan Adams on määritellyt empowermentin, jolla on useampi suomenkielinen käänös kuten valtaistuminen, voimavaraistuminen, voimistaminen ja voimaantuminen. Riippuu tieteellisistä tutkimuksista ja toiminnasta, käytetäänkö valtaa tai voimaa sisältävää sanaa. Suomessa eniten käytetty sana on voimaantuminen. Voimaantumisessa on tärkeää muistaa, että se lähtee asiakkaasta itsestään. Voimaantumiseen tarvitaan asiakkaan omaa motivaatiota elämäntilanteessaan, jota työntekijät tukevat. Voimaantumiseen voi vaikuttaa asiakkaan elinympäristö, valinnanvapaus ja ilmapiiri (kuvio 3). On tärkeää muistaa, että asiakkaiden voimaantuminen voi olla helpompaa eri ympäristöissä. Työntekijän voimaantuminen edesauttaa asiakkaan voimaantumista. Tällöin työntekijä on motivoitunut auttamaan ja tukemaan asiakkaiden voimaantumisessa. (Mäkinen jne. 2009, 132–134.)

Työntekijällä on vastuu laatia asiakkaan kanssa suunnitelma asiakastyön aikana. Prosessin aikana asiakkaan voimavaroilla on mahdollisuus kehittyä. Asiakkaalla voi olla selkeämmät tavoitteet siitä, mitä hän haluaa elämältään ja mihin hän tähtää. Asiakkaan voimaantuminen on todennäköisempää, kun muutokset ja tavoitteet ovat lähtöisin asiakkaan omista oivalluksista ja tahdosta. Työntekijän ja asiakkaan välillä on oltava luottamuksellinen suhde, jotta työntekijä pystyy motivoimaan asiakasta kohti voimaantumista ja muutosta. Voimaantumisen prosessin aikana asiakkaan tunteet ja kokemukset toisten ihmisten elämänmuutoksista edesauttavat asiakkaan omaa elämänmuutosta. Työntekijä auttaa asiakasta kohti voimaantumista niin auttamalla ja tukemalla asiakasta yksilöllisesti. Tuetaan asiakkaan elämänhallinnan taitoja ja huolehditaan asiakkaan saavan tarvitsemansa palvelut (kuvio 3). Tällöin asiakkaalla voi olla paremmat elämänhallinnan taidot, tarvittava tuki ja palvelut. On tärkeää, että asiakkaalla on tunne, että hän voi ilmaista omia mielipiteitään ja vaikuttaa omaan elämäänsä. (Mäkinen jne. 2009, 132–134).

KUVIO 3. Voimaantumisen tasot. (Mäkinen jne. 2009, 136).

Sosiaalisen vahvistamisen määritelmällä tarkoitetaan kokemusta, joka heijastuu nuoresta ulospäin ja lisää hänen toimintakykyään. Henkilöiden sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan kokonaisvaltaisesti elämäntapojen ja -taitojen vahvistamista. Vahvistetaan henkilön kokonaisvaltaista toimintakykyä, sosiaalisia suhteita, arjen hallintaa ja elämänhallintaa (kuvio 5). Sosiaalisella vahvistamisella pyritään vaikuttamaan henkilön osallisuuteen selviytyä sosiaalisissa tilanteissa sekä luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita. Henkilöä tuetaan olemaan osallisena omissa läheissuhteissaan, yhteiskunnassa sekä eri yhteisöissä kuten koulussa ja työpaikalla. Tavoitteena on vahvistaa henkilöiden itsemääräämisoikeutta omassa elämässään. Sosiaalisella vahvistamisella ennaltaehkäistään syrjäytymistä ja vahvistetaan kokonaisvaltaisesti hyvinvointia. Vahvistaminen voi olla tarpeen erilaisissa elämäntilanteissa esimerkiksi, jos asiakas on jäänyt työttömäksi, hän kokee olevansa yksinäinen ja hänellä on arjenhallinnan vaikeuksia. (Kinnunen 2016, 6.)

Erik Allardt (1950) on kehittänyt hyvinvointitarvemallin. Malliin kuuluvat osat having, loving ja being. Kun nämä ovat kunnossa, ihmisen hyvinvointikin on kunnossa. Elintaso eli having kattaa asunnon, ruoan, terveyden ja tulonlähteen. On tärkeää muistaa, että jokaisella on yksilölliset tarpeet ja toiveet esimerkiksi siitä, millaisessa asunnossa haluaa asua. Useilla on kolme eri tasoa elintasossa. Nämä ovat unelma, realistinen toive ja vähimmäistaso. Unelmissaan ihminen voi toivoa ison omakotitalon keskustasta läheltä työpaikkaa, realistisessa toiveessa kaksion sopivan kulkumatkan päästä työpaikalta ja vähimmäistasossa pienemmän asunnon sopivan kulkumatkan päästä työpaikalta. Yhteisösuhteet eli loving tarkoittaa, että ihminen tuntee kuuluvansa johonkin. Tällöin ihminen tuntee olevansa tärkeä ja osana jotakin. Yhteisösuhteita on pidetty tärkeämpänä kuin elintasoa. Itsensä toteuttamisessa eli being sisältää itsensä toteuttamista. Tällöin voi kehittää itseään, tehdä asioista mistä pitää ja näyttää miltä haluaa. Tämä voi näkyä ihmisen harrastuksissa, koulutuksessa ja ulkona. Jokainen on yksilö. (Ihalainen, Kettunen 2016, 12–14.)

Sosiaalinen vahvistaminen koostuu useasta eri alueesta, jotka ovat yhteydessä toisiinsa (kuvio 5). Vahvistuminen näkyy nuoren arjen hallinnan kehittymisenä. Tärkeää on, että nuori kokee oman elämänsä mielekkäänä ja merkityksellisenä. Kun nuori pystyy näkemään oman tulevaisuutensa valoisana, se motivoi tekemään asioita, jotka edesauttavat häntä tavoitteiden saavuttamisessa. Nuoren saadessa sosiaalista tukea ja luotua luottamusta muihin ihmisiin lisää se hänen omia voimavaroja. Jotta nuoren sosiaalista toimintakykyä saadaan vahvistettua, on hänen sosiaalisen toimintakyvyn oltava kunnossa. Vahvistamalla nuoren sosiaalista toimintakykyä luottamuksen saavuttaminen on hyvin merkityksellistä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö s. a.)

KUVIO 4. Sosiaalinen vahvistaminen Pietikäinen Reetta, 2017.

4.3 Monialainen yhteistyö

Eri viranomaisten kesken tehtävällä yhteistyöllä tarkoitetaan moniammatillista yhteistyötä. Viranomaisten välistä yhteistyötä on nimitetty vuosien aikana eri tavoin. Ennen yhteistyötä on nimitetty poikkihallinnolliseksi ja sektorirajat ylittäväksi yhteistyöksi, horisontaaliseksi, matriisiorganisaatioksi sekä moniammatilliseksi yhteistyöksi. Nykyisin yhteistyötä kutsutaan monialaiseksi yhteistyöksi. Käsite sisältää samat asiat, mutta on nimikkeenä selkeämpi ja kattavampi. Monialaisen yhteistyön nimikkeellä pyritään aikaansaamaan käsitystä siitä, että viranomaiset voivat tehdä yhteistyötä, vaikka viranomaiset eivät olisi saman sektorin sisällä. (Aaltonen 2011, 25–27). Nuorisolakiin tuli muutoksia vuonna 2011, johon on määritelty monialainen yhteistyö. (Nuorisolaki 2016/1285/ §9).

Monialainen yhteistyö on yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä eri paikallisten toimijoiden kanssa. Kunnassa on määritelty erikseen ohjaus- ja palveluverkostosta vastaava yhteistyöryhmä, joka vastaa kaikista kunnassa asuvista nuorista. Monialaisen työryhmän tulee toimia yhteistyössä nuorisoalan järjestöjen, seurakuntien ja muiden palveluiden tuottajien kanssa. Kunnilla voi olla myös yhteinen verkosto. Verkostot eivät käsittele yksittäisten nuorten asioita. Yhteistyöryhmän tai verkoston tarkoituksena on kerätä tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista ja arvioida nuorten tilannetta paikallisten suunnitelmien ja päätöksenteon tueksi, sekä kehittää yhteistyötä nuorisotoiminnan toteuttamiseksi ja edistää nuorille tarkoitettujen palveluiden yhteensovittamista. Kun verkostoituminen ja tiimityöskentely on onnistunut se auttaa ja tukee asiakastyöskentelyä. Työskenneltäessä moniammatillisessa yhteistyössä työntekijöiden täytyy olla itse antavana, mutta myös saavana osapuolena. Työntekijöiden on saatava jatko koulutustua omassa työssään, jotta voisivat kehittyä siinä. (Onnismaa 2007, 111.)

Asiakkaan hakiessa apua elämäntilanteessa olevaan ongelmaan, selvitetään hänen tilanteensa kokonaisvaltaisesti. Työntekijä, johon asiakas ottaa yhteyttä selvittää yhdessä asiakkaan kanssa hänen elämäntilannettaan, jolloin työntekijä ottaa vastuun asiakkaan tilanteesta. Työntekijä ei lähetä asiakasta seuraavalle työntekijälle, vaan hakee itse apua moniammatillisesta verkostosta. Työntekijä kysyy neuvoa ja järjestää seuraavan tapaamisen, jossa ovat mukana tarvittavat ammattilaiset. Työntekijät voivat verkostoituessaan jakaa tietoa, eikä asiakasta tarvitse lähettää seuraavan palvelun piiriin. Tapaamisille järjestetään riittävästi aikaa, jotta ongelma saadaan ratkaistua. Tapaamisten määrä riippuu asiakkaan tilanteesta ja ongelmasta. Tällöin asiakkaaseen saadaan luotua luottamuksellinen suhde. Työntekijöille syntyy kokonaiskuva asiakkaan elämäntilanteesta, jolloin häntä voidaan auttaa kokonaisvaltaisesti. Asiakas hyötyy konkreettisesti moniammatillisesta työryhmästä, jolloin hänen odotusaikansa lyhenee ja asioiden hoitaminen etenee nopeammin. Työntekijät saavat palautetta työstään ja he pääsevät näkemään työnsä tuloksen, joka sitouttaa ja vaikuttaa heidän työssä jaksamiseen. (Hamarus ym. 2014, 189–191.)

Tällaista työtä tehdessä tarvitaan rohkeutta, toimintakulttuurin ja rakenteiden muutokseen. Työn toteuttaminen uudella tavalla tarkoittaa rohkeutta luottaa omiin kykyihinsä, mutta myös etsiä tietoa ja asiantuntemusta muilta tahoilta. Työntekijän täytyy ottaa vastuuta itsenäisesti ja hahmottaa kokonaiskuva, jolloin työ on asiakkaan rinnalla kulkemista. Uusi työtapaa auttaa työntekijöitä paremmin jaksamaan työssään ja asiakas saa tunteen, että hänellä on rinnalla kulkija hänen ollessaan vaikeassa elämäntilanteessa, ja he etsivät yhdessä apua vastoinkäymisten voittamiseksi. (Hamarus ym. 2014, 189–191.)

Jokaisen kunnan täytyy huolehtia, että kunnan viranomaisten kesken on monialaista yhteistyötä, palveluiden suunnittelua ja kehittämistä. Tätä varten on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto. Yhtenä mahdollisuutena on, että eri kunnat voivat järjestää yhteisen verkoston. Tämä on yleistä pienissä kunnissa. (Aaltonen 2011, 28.) Lapinlahden toimintasäännöissä on tavoitteena toimiva monialainen yhteistyö ja Lapinlahden kuntalaisten kokonaisvaltainen palvelu. Kunnan tavoitteena on tarjota kuntalaisille kuntalaisen tilanteeseen sopivia ja oikea-aikaisia sosiaalialan- ja terveyspalveluita. (Lapinlahden kunta 2014e.) Nuorille kohdentuva ohjaus- ja palveluverkosto täytyy koostua nuorille tarpeellisista palveluista. Verkostoihin voi kuulua sosiaali- ja terveyspalveluiden lisäksi pelastustoimi, asumiseen kuuluvaa neuvontaa sekä seurakunta. Monialaisessa yhteistyössä, kaikki viranomaiset ovat tasa-arvoisia työntekijöitä. Tällöin kaikki toimintaan liittyvä aineisto annetaan siihen kuuluville työntekijöille. (Aaltonen 2011, 25–29.)

4.4 Ennaltaehkäisevä työ

Ennaltaehkäisevässä työssä olennaista on kunnan tarjoamat palvelut, kuten sosiaalitoimi, terveydenhuolto, äitiys- ja perheneuvolat sekä koulut. (Forss ja Vatula-Pimiä 2014, 252.) Ennaltaehkäisevään työhön kuuluu erilaisia palveluita, jotka ehkäisevät ihmisten ongelmien ja niiden kasaantumista. Ennaltaehkäisevät palvelut ja tuet tarjotaan kuntalaisen tarpeen ja elämäntilanteen mukaisesti. Kunta päättää siitä, kuinka ennaltaehkäisevään työhön panostetaan sekä siitä tuetaanko ja autetaanko

kuntalaista ennen ongelman syntymistä vai silloin, kun ongelmat ovat jo kasautuneet. Ennaltaehkäisevällä työllä kunta säästää rahaa, koska ennalta tehtävä työ maksaa vähemmän, kuin suuremmat tukitoimet, kuten lapsen huostaanotto. (EHYT 2017a.)

Nuorille kohdistettua ennaltaehkäisevää työtä tehdään siellä missä nuoret ovat tavoitettavissa. Eri-tyisesti kouluissa, nuorisotyössä, vapaa-ajan toiminnoissa, sekä sosiaali- ja terveystalveissa. Kaikkia nuoria ei välttämättä tavoiteta edellä mainituista paikoista, koska nuori on saattanut jättää koulutuksen kesken tai ei ole jatkanut opintojaan peruskoulun jälkeen. (THL 2018b.) Tällöin opiskelija-huollon tavoitteena on löytää nuoret, joiden kouluttautuminen on keskeytynyt. Opiskeluhuollon tavoitteena on tukea nuorten osallisuutta, hyvinvointia ja oppimista.

Ennaltaehkäisevää työtä tehdään useasti monialaisella työryhmällä. Ennaltaehkäisevän työn edellytyksenä on, että kuunnellaan Suomen kansalaisten mielipiteitä ja toiveita, jotta voidaan taata elinoloja ja hyvinvointia edistäviä päätöksiä jokaiselle kunnalle. Ennaltaehkäisevän työn tehokkuuden turvaamiseksi on oleellista tehdä yhteistyötä kunnan, seurakuntien, yritysten, järjestöjen sekä kansalaisten kanssa. (EHYT 2017b.)

5 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Tutkimusten avulla pystytään tiedostamaan kunnan nuorten hyvinvoinnin tilanne, palveluiden tarve sekä se miten voidaan kehittää jo toiminnassa olevia palveluita. Tutkimustuloksien avulla kunnat pystyvät kehittämään palvelutarjontaa tarpeiden mukaisesti. Tuomme tässä opinnäytetyössä esiin muutaman suomalaisen tutkimuksen, joilla on seurattu nuorten syrjäytymistä, hyvinvointia sekä palveluiden toimintaa Itä- Suomessa.

Nuorisotutkimusverkosto on julkaissut vuonna 2015 Nuoret luukulla, kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asema palvelujärjestelmässä. Julkaisussa käsitellään sitä, millaisia eroja on syrjäytymisvaarassa olevien, vuosina 1982–1984 syntyneiden nuorten terveystalvöjien ja lääkkeiden käytössä suhteessa vastaavan ikäiseen väestöön. Tutkimuksessa ei pystytä todentamaan suoranaisesti syrjäytymisestä aiheutuneita kustannuksia ja syy–seuraussuhdetta. Lapsuudessa olleet käytöshäiriöt lisäävät syrjäytymisen riskiä aikuisiällä. Tutkimuksessa olevia henkilöitä seurattiin 10-vuotiaasta 28-vuotiaiksi saakka Scott ym. (2001) havainnoivat, että henkilöt, joilla oli todettu lapsuudessa käytöshäiriötä, nousivat kustannukset tuolloin jopa kymmenkertaisiksi rinnastettuna heihin, joilla ei ollut todettu olevan lapsuudessa ongelma käyttäytymistä. Tutkimuksessa arviointiin muun muassa sekä sosiaali- ja terveystalvöjien sekä sosiaalietuuksien käytöstä aiheutuneita kustannuksia. Esille tulivat lastensuojelusta ja sijaishuollosta aiheutuneita kustannuksia, erityisiä koulutuskustannuksista, aikuisena maksettuja valtioneuuksia, perusterveydenhuollon kustannuksia, parisuhteen ongelmiin liittyvistä kustannuksista ja rikollisuudesta aiheutuneita kustannuksia. (Scott ym. 2001.)

Rintanen (2000) on tutkinut kutsuntaikäisten nuorten miesten terveydentilan ja koulutuksellisen syrjäytymisen yhteyttä ja havainnoi, että runsaasti ongelmia kasaantui erityisesti syrjäytymisvaarassa oleville miehille. Ongelmat liittyivät terveyteen ja heidän terveystottumuksensa muistuttivat perinteisesti aikuisiässä syrjäytyneiksi määriteltyjen henkilöiden terveystottumuksia. Sosioekonomisen aseman ja terveydentilan välillä oli selkeästi havaittavissa selvää riippuvuutta. Elinajanodote on lyhyempi alhaisissa sosiaaliluokissa, ja työttömät kokevat terveydentilansa heikommaksi, kuin työssä olevat. (Aaltonen, Berg ja Ikäheimo 2015, 12–13.)

Suomessa on toteutettu vuodesta 1996 asti kouluterveyskyselyitä 8. ja 9. luokkalaisille nuorille. Kouluterveyskysely on laajentunut vuonna 1999 lukion oppilaille ja vuonna 2008 ammatillisen oppilaitoksen oppilaille. Vuonna 2017 alkaen kysely on toteutettu 4. ja 5. luokan oppilaille ja heidän huoltajilleen. Kysely on kattava ja siinä kysytään lasten ja nuorten kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista, opiskelusta sekä palveluiden ja avun saamisesta sekä näiden toimivuudesta. Kyselyn avulla saadaan tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista, jota oppilaitokset voivat hyödyntää terveystiedon opetuksessa, kouluyhteisön kehittämisessä ja opiskelijanhuoltotyössä. Tutkimuskyselyjen vastauksien perusteella pystytään ajan tasalla tämän hetkistä lasten ja nuorten elämäntilanteista. Tietoja voidaan hyödyntää myös valtakunnallisesti poliittisissa ohjelmissa ja lakien tarkastuksissa. Vastauksien perusteella kunnat pystyvät suunnittelemaan tarpeenmukaisen hyvinvointistrategian, lastensuojelusuunnitelman tai lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman. (THL 2018c.)

Kouluterveyskyselyt ovat saatavilla Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sivuilta. Katsoimme vuoden 2017 kouluterveyskyselyn tulokset palveluista ja avunsaannista, johon ovat vastanneet 8. ja 9. luokkalaiset, lukion 1. ja 2. luokan oppilaat ja ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. luokan oppilaat. (THL 2018c.) Pohjois-savon alueen kyselyyn vastaajat 8. ja 9. luokkalaisista nuorista 91,3 % kokivat saaneensa tukea ja apua omaan hyvinvointiinsa oppilaitoksen kouluterveydenhoitajalta lukuvuoden aikana. (THL 2018d.) Koko Suomen alueella lukion ja ammatillisen oppilaitoksen nuoret ovat kokeneet myös saaneensa tukea ja apua kouluterveydenhoitajalta. Lukion oppilaista 90 % ja ammatillisen oppilaitoksen nuorista 90,1 % kokivat saaneensa apua. (THL 2018e.) Tästä voimme päätellä, että nuoret saavat apua ja tukea eri elämäntilanteisiin ja palveluohjaukseen tarvittaviin palveluihin. On tärkeää muistaa, etteivät kyselyt kerro koko kokonaisuutta nuorten hyvinvoinnista, palveluohjauksesta ja tuen riittävydestä. Pidämme koulun terveystarkastusta tarpeellisena, jotta voidaan puuttua ongelmakohtiin ja lisätä ennaltaehkäisevää toimintaa yhteiskunnallisesti ja kuntakohtaisesti.

Nuoret – ajassa -tutkimushanke on laadullinen seurantatutkimus nuorista, joka toteutetaan vuosien 2014–2025 aikana. Tutkimuksen tarkoituksena on tarkkailla nuorten eri elämänvaiheita ja saada laajempaa tietoa nuorten arkeen liittyvistä asioista. Tutkimuksen tarkoituksena on saada täydentävää tietoa, jota ei pystytä saavuttamaan kyselyiden avulla. Tutkimuksessa kerätään laajasti tietoa, pääkaupunkiseudulla, Pohjois-Suomessa, Keski-Suomessa, Itä-Suomessa ja Länsi-Suomessa. Paikkakunnilla on omat tutkijansa. Tutkimuksen aikana tutkijat ovat tavanneet nuoria tutkimushaastattelussa ja työpajoilla. (Nuorisotutkimusseura s. a.) On tärkeää, että tämä tutkimushanke mahdollistaa enemmän tietoa nuorten arjesta kokonaisvaltaisesti, jotta saadaan kokonaiskuva kuva nuorten elinoloista. Tutkimushankkeessa on tärkeää, ettei se rajoitu tiettyihin kuntiin vaan kattaa lähes koko Suomen alueen. Tällöin tiedostetaan useamman paikkakunnan nuorten tilanne, ja kunnat pystyvät hyödyntämään tietoa monilla eri tavoilla, esimerkiksi hyvinvointisuunnitelmissa ja palveluiden kehittämisessä.

Itä-Suomen nuorisopuntarin tarkoituksena on lisätä nuorten osallisuutta ja saada nuorten ääntä kuuluviin kuntien päätöksenteossa sekä tarjota kunnille kehittämideoita asioihin, jotka ovat tulleet ilmi tutkimuksessa. Nuorisopuntari toimii Mikkelin ammattikorkeakoulussa, jossa toteutetaan kyselytutkimuksia nuorille heidän elinoloistaan. (Nuorisotalon tutkimus- ja kehittämiskeskus s. a. 4.)

Nuorisopuntarin tutkimuksessa on selvitetty nuorten mielipiteitä oman paikkakunnan palveluista, Itä-Suomen alueella. Kyselytutkimus toteutettiin Webropol-kyselyn kautta, johon osallistui 1700 nuorta. Enemmistö vastaajista oli 16–17-vuotiaita nuoria, joista suurin osa asuu huoltajiensa luona. Tutkimuksessa tuli esille nuorten palveluiden tarve, joka suuntautui nuorten palveluihin ja vapaa-ajanpalveluihin. Vapaa-ajanpalveluilla tarkoitetaan ajanviettopaikkaa, jossa nuoret voivat kokoontua ja viettää aikaa ja harrastaa. Kyselytutkimuksen perusteella sopivia ajanviettopaikkoja ja harrastusmahdollisuuksia on vähän Itä-Suomen alueella. (Nuorisotalon tutkimus- ja kehittämiskeskus s. a. 4.)

Kyselytutkimukseen vastanneiden nuorten mukaan julkisen sektorin palvelut eli terveys- ja sosiaalipalvelut toimivat osittain. Nuoret kokevat terveys- ja sosiaalipalvelut lähes toimiviksi. Kyselyyn vastanneista nuorista 72% ei ole käyttänyt sosiaalipalveluita. Sosiaalipalveluiden käyttäjiä vastanneista

nuorista oli yhteensä 483. Sosiaalipalvelut koetaan toimiviksi kaupungeissa, mutta maaseudulla 23% vastanneista nuorista kokivat palvelut puutteellisiksi. Mielenveyspalveluissa oli eniten kehittämisen varaa. Palveluiden käyttäjät ovat lähinnä täysi-ikäisiä, 18–25-vuotiaita nuoria. Viidesosa miehistä ja naisista kokivat oman kuntansa mielenveyspalvelut puutteellisiksi ja maaseudulla asuvat nuoret kokivat ne lähes täysin puutteellisiksi. Tutkimuksessa tuli esille tarve psykologin keskusteluavulle, jota ei ole saatavilla tarpeen mukaisesti Itä-Suomen alueella. Myös kouluterveydenhuollon palvelut koetaan puutteellisiksi. 17,5% naisista ja 12% miehistä kokivat palvelut lähes tai kokonaan puutteellisiksi. (Nuorisoalan tutkimus- ja kehittämiskeskus s. a. 4–9.) Kyselytutkimuksessa nuoria pyydettiin arvioimaan oman kunnan palveluita asteikolla 1–5, 1 on erittäin hyvä ja 5 on erittäin huono. Parhaimmat pisteytykset saivat Kuopio, Siilinjärvi, Juva ja Joroinen. (Nuorisoalan tutkimus- ja kehittämiskeskus s. a. 7.)

6 TUTKIMUSONGELMA JA KYSYMYKSET

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tavallista, että tutkimuksen edetessä ongelma saattaa muuttua. Monesti ei haluta puhua ”ongelmasta”, vaan kerrotaan tutkimustehtävästä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuskysymykset erottuvat selkeämmin. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 126).

Tutkimuskysymysten avulla halusimme selvittää Tulottomien nuorten työryhmän (Navin) näkyvyyttä Lapinlahden kunnassa sekä sitä, kuinka nuoret ovat ohjautuneet ryhmään ja kuinka palvelua voitaisiin kehittää.

Opinnäytetyössämme oli neljä tutkimuskysymystä:

1. Kuinka näkyvää työryhmän toiminta on Lapinlahden kunnassa?
2. Miten työryhmässä olevat nuoret ohjautuivat Navi – Nuorten ammatilliseen palveluun?
3. Kuinka työryhmään toimintaa voisi kehittää?
4. Ovatko työryhmässä olleet nuoret saaneet tarvittavat tuen ja avun?

Tutkimuskysymyksien avulla saimme laadittua teemahaastattelukysymykset.

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Osallistuimme Navin asiakstapaamisiin keväällä 2017. Etsivä nuorisotyöntekijä ja sosiaaliohjaaja olivat kysyneet asiakkailta etukäteen luvan, saammeko osallistua tapaamisiin. Kaikki tapaamamme asiakkaat olivat erilaisessa elämäntilanteessa ja heidän yksilöllinen tuen tarve vaihteli. Näin ensimmäinen kontakti asiakkaisiin oli haastattelun onnistumisen kannalta luontevaa. Luottamuksen saavuttaminen nuoriin on tärkeää haastatteluiden ja koko opinnäytetyöprojektin onnistumisen vuoksi. Luottamuksen avulla nuoren on helpompi kertoa omia kokemuksiaan ja mielipiteitään palvelusta.

Haastattelimme etsivää nuorisotyöntekijää, Tanja Jokiniemeä ja sosiaaliohjaaja Katja Pietikäistä. Työntekijöiden haastattelusta saimme tietoa Navista ja sen tarkoituksesta. Jokiniemen ja Pietikäisen haastatteluissa ilmeni, että Navia aloitettiin kehittämään nuorten tarpeista. Palvelun aloittamiseen vaikuttivat nuorisolain muutokset. Lisäksi havainnoimme, että samat asiakkaat ovat sekä etsivässä nuorisotyössä että sosiaalipalveluohjauksessa. Palvelun avulla asiakkaita pystytään tehokkaammin ohjaamaan ja tukemaan. Taloudellinen ja byrokraattinen toiminnan ohjaus tapahtuvat sosiaalihuollon kautta. Etsivän nuorisotyön on mahdollisuus jalkautua asiakkaan kanssa kentälle, esimerkiksi yhdessä nuoren kanssa tutustumaan koulutuspaikkoihin. Lapinlahdelle tarvittiin matalan kynnyksen palvelua, jonka tavoitteena oli saada asiakkaan tarpeen mukaisesti kaikki toimijat samaan tapaamiseen asiakkaan luvalla. (Jokiniemi ja Pietikäinen 2017-04-24).

Nuoria ohjataan ja motivoidaan tarpeen mukaisesti palveluihin, etuuksiin, koulutuksiin ja työelämään liittyen, sekä terveydentilan kartoitukseen. Nuoret saavat kokonaisvaltaisesti tukea heidän elämäntilanteeseensa. Navin tavoitteena on aktivoida ja tukea nuoria työkokeiluun, koulutukseen sekä työllistymiseen liittyen. Tapaamiset jatkuvat nuoren tarpeen ja elämäntilanteen mukaisesti. Nuoret voivat ohjautua palveluun sosiaali- tai nuorisotoimen kautta, mielenterveysneuvola Käskynkästä, puhelinoitolla tai käymällä etsivän nuorisotyöntekijän tai sosiaaliohjaajan luona, sekä Kelan kautta. Kelalta tulee sosiaalitoimeen ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta, jolloin sosiaaliohjaaja ottaa yhteyden nuoreen. Naviin ei tarvita lähetettä. Palvelun osallistumisen päätyttyä, nuori voi pyytää uudelleen aloitusta puhelinoitolla. Jokiniemi ja Pietikäinen painottivat, että toiminta perustuu täysin vapaaehtoisuuteen. Navin työntekijöille on tärkeää kunnioittaa nuoren itsemääräämisoikeutta. (Jokiniemi ja Pietikäinen 2017-04-24)

Jokiniemi ja Pietikäinen kertoivat, että Navin tavoitteena on saada nuorelle apua, jo yhden tapaamisen aikana. Tämä tarkoittaa sitä, ettei nuoren tarvitse hoitaa asioitaan monessa eri paikassa eli luokuttaminen palvelusta palveluun pyritään lopettamaan. Etsivä nuorisotyöntekijä ja sosiaaliohjaaja kokoontuvat etsivän nuorisotyöntekijän huoneeseen tapaamaan nuorta. Nuorten tapaamiseen kutsutaan nuoren luvalla työntekijä, joka voisi olla oleellinen nuoren elämäntilanteessa, kuten mielenterveys- ja päihdetyöntekijä. Jokiniemen ja Pietikäisen haastattelussa tuli ilmi monialaisen yhteistyön tärkeys. He kertoivat yhteistyön tärkeydestä ja siitä, kuinka asiakkaan sen hetkisiin ongelmiin voidaan puuttua nopeasti. Tapaamistilanteeseen pyritään luomaan rento ja luottavainen ilmapiiri, ei liian virallista. Tapaamisissa nuorille tarjotaan syömistä ja juomista. (Jokiniemi ja Pietikäinen 2017-04-24)

Jokaiselle nuorelle tehdään elämäntilanteen kartoitus, palvelutarpeenarvio sekä asiakassuunnitelma, jonka avulla työntekijät pystyvät ohjaamaan oikea-aikaiseen ja tarpeen mukaiseen palveluun. Tavoitteena on nuorten kannustaminen, tukeminen sekä ohjaaminen koulutukseen ja työllistymiseen. NAVI, eli nuorten palvelun toiminta on yhdessä linjassa hallitusohjelmaan laaditussa yhteiskuntatakuussa. (Lapinlahti 2013, 28–29.)

Nuorisotakuu tarkoittaa sitä, että TE-palveluiden on tarjottava nuorille palveluita ja toimenpiteitä kolmen kuukauden sisällä siitä, kun nuoren työnhaku on alkanut. Nuorisotakuu edistää nuorten koulutus- ja työllistymismahdollisuuksia. (TE-palvelut 2017.) Navissa huomioidaan nuoren kokonaisvaltainen hyvinvointi. Mikäli nuori ei ole työkykyinen, hänelle tarjotaan ja ohjataan elämäntilanteeseen sopivia palveluita. Haastattelussa Jokiniemi korosti, että sairausloman hakeminen voi olla nuoren tilanteessa eteenpäin vievä ja merkittävä asia. (Jokiniemi ja Pietikäinen 2017-04-24.) Navin toimintaan kuuluu myös merkittävänä osana kuntouttava työtoiminta. Kuntouttava työ tukee ja ylläpitää nuoren kokonaisvaltaista hyvinvointia. (Lapinlahti 2013, 29.)

TYP toimii Varpaisjärvellä kerran kuussa, Lapinlahdella kaksi kertaa viikossa. (Pietikäinen 2017-04-11.) TYP on valtakunnallisesti toimiva monialainen palvelu, joka edistää asiakkaiden työllistymistä. Kunta, Kela ja TE-toimisto tekevät yhteistyötä ja arvioivat kunnan työttömien palvelutarpeita. Palvelutarpeiden myötä suunnitellaan ja kehitetään palveluita, jotka edistävät työllistymistä. (Iisalmen seudun työvoiman palvelukeskus s. a.)

Olemme pitäneet aktiivisesti yhteyttä opinnäytetyömme toimeksiantajaan ja yhteisiä palavereita on pidetty lukuisia kertoja. Olemme voineet kertoa omista havainnoistamme toimeksiantajallemme, jolloin olemme saaneet varmistuksen havainnoillemme. Havainnoimme opinnäytetyön alkuvaiheessa, ettei Navin palvelusta löydy selkeästi tietoa internetistä. Lapinlahden kunnan sivuilla ei ole mainintaa koko palvelusta. Opinnäytetyömme edetessä havaintomme saivat vahvistusta.

Kutsuimme Navissa olleet nuoret haastatteluun kutsukirjeellä (liite 2). Toimeksiantajamme tarkasti kutsukirjeen ulkoasun, jonka jälkeen postitimme nuorille kirjeet, kunnan postituksen kautta. Kirjeessä kerroimme opinnäytetyön tarkoituksesta sekä siitä, että nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa palvelun kehitykseen. Nuorilla oli mahdollisuus heti kieltäytyä haastattelusta, tällöin otettava yhteyttä sosiaaliohjaajaan tai etsivä nuorisotyöntekijään. Toimeksiantajamme kanssa sovimme käyttävämme heidän työpuhelinta, jolloin nuorten ja meidän henkilökohtaiset tiedot pysyvät salassa. Asiakastietoja säilytettiin toimeksiantajamme toimistossa, mutta toimeksiantajamme ei nähnyt nuorten tietoja. Päädyimme soittamaan nuorille, koska nuorten tavoiteltavuus olisi helpompaa, kuin kirjeitse. Haastatteluja varten soitimme 29 puhelua, joista kymmeneen vastattiin. Neljä nuorta kieltäytyi haastattelusta välittömästi ja kuusi nuorta suostui haastatteluun. Haastattelimme viisi nuorta, koska kuudes haastateltava oli estynyt, emmekä saaneet yhteistä aikaa sovittua. Toimeksiantajalle ei kerrottu nuorten henkilöllisyyttä, etkä nuoret kieltäytyi ja etkä suostui haastatteluun. Halusimme pitää nuorten tunnistettavat tiedot meidän ja nuoren välisenä tietona. Tällöin luottamuksellinen suhde voi vahvistua, joka on tärkeää haastatteluiden tuloksien kannalta. Nuorille painotettiin meidän vaitiolovelvollisuudesta sekä kukaan ulkopuolinen tai viranomainen ei saa tietää nuoren henkilöllisyyttä.

Nuori sai itse päättää kertooko haastattelun osallistumisesta sosiaaliohjaajalle tai etsivä nuorisotyöntekijälle.

7.1 Kvalitatiivinen tutkimus ja kohdejoukko

Opinnäytetyömme toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena, eli laadullisena opinnäytetyönä, koska tutkittava joukko oli hyvin pieni ja saimme tutkittua kohdetta kokonaisvaltaisesti. Lisäksi halusimme saada tietoa todellisesta elämästä. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 161.) Kohdejoukkona ovat kaikki Lapinlahden kunnan alle 29-vuotiaat nuoret, jotka ovat olleet tai ovat edelleen asiakkaina Navin palvelussa. Haastattelumme tarkoituksena oli saada selville Navin näkyvyys Lapinlahden kunnassa.

7.2 Aineiston keruu teemahaastatteluina

Tutkimusaineiston keräsimme puolistrukturoidulla haastattelulla. Teimme teemahaastattelurungon (liite 3), jota käytimme haastatteluaineiston keruussa. Nuorille esitettiin samat kysymykset, samassa järjestyksessä. Haastattelurunko tehtiin teemoittain: perustiedot, elämäntilanne ja työryhmä. Perustiedoissa kysyimme ikää ja sukupuolta. Nuoret saivat haastattelukysymykset haastattelutilanteessa. Ennen haastattelua painotimme nuorille, ettei heidän henkilötietonsa ole tunnistettavissa opinnäytetyöstä ja heidän tietoja ei tulla julkaisemaan tai luovuttamaan kenellekään. Kerroimme myös haastateltaville nuorille, ettei opinnäytetyön toimeksiantaja tiedä, keitä nuoria on haastateltu.

Haastattelutilanne pyrittiin luomaan rennoksi. Hankimme haastatteluun pientä naposteltavaa, keitimme kahvit ja kiinnitimme huomiota omaan nonverbaaliseen viestintäämme. Ennen haastattelua pyrimme keventämään tunnelmaa, keskustelemalla kevyistä asioista esimerkiksi päivän kulusta. Kiitimme jokaista haastatteluun osallistunutta nuorta antamalla heille haastattelun loppuksi suklaalevyt ja kahvipaketit. Haastattelut pidettiin nuorisotila Laparilla, Lapinlahdella syyskuussa 2017. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin eli kirjoitettiin puhtaaksi sanasta sanaan. Haastatteluiden kokonaiskesto vaihteli 30 minuutista yli 60 minuuttiin. Haastattelumateriaalia kertyi kaikkiaan 4 tuntia 20 minuuttia. Litteroitua aineistoa oli yhteensä 37 sivua.

Työpajatoiminnan hankerahoituksen vuoksi halusimme tutustua lähikunnan työpajatoimintaan, jotta saisimme vinkkejä rahoituksen hakemiseen ja itse toiminnan alkuun. Tutustuimme 20.12.2017 Pielaveden työpajayhdistykseen, joka oli nimeltään Monitaitoset. Pielaveden työpajatoiminnasta kertoivat toiminnanjohtaja ja etsivä nuorisotyöntekijä. He kertoivat muun muassa mistä rahoitusta kannattaisi hakea, kuten esimerkiksi rakennerahasto ESR, raha-automaattiyhdistys RAY, sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA, opetus- ja kulttuuriministeriö OKM ja valtakunnallinen työpajayhdistys ry TPY, sekä mitä asioita kannattaa ottaa huomioon hankerahoituksen hakemisessa. He kertoivat, että ESR:ltä ja RAY:lta on mahdollisuus hakea avustusta investointeihin ja OKM:lta pajavalmentajien palkkauskustannuksiin. Pielaveden Monitaitoset on menestyksellinen työpaja, joka toiminta on laajentunut huomattavasti vuosien aikana.

7.3 Tutkimusaineiston käsittely ja analyysi

Litteroinnin jälkeen aloitimme aineiston sisällönanalyysin. Valitsimme tutkimusaineiston havainnollistamiseen aineistolähtöisen sisällönanalyysin, koska se tuki mielestämme parhaiten haastattelumenetelmäämme. Kysyimme haastatteluissa nuorilta, kuinka Navia voitaisiin kehittää. Haastatteluissa nousi esille hyvin samankaltaisia havaintoja. Nuoret kaipasivat palvelulle lisää näkyvyyttä, sillä heidän näkemyksensä mukaan kovinkaan moni nuori ei tiedä palvelusta, eikä sen tarkoituksesta.

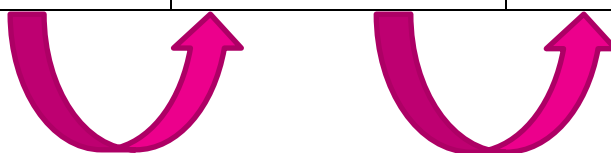
Aineistolähtöisen laadullisen eli induktiivisen aineiston analyysi jaetaan karkeasti kolmivaiheiseen prosessiin, jotka ovat: aineiston (redusointi) eli pelkistäminen, aineiston (klusterointi) eli ryhmittely ja (abstrahointi) eli teoreettisten käsitteiden luominen. Analyysin aloittaminen tulee aloittaa määrittämällä analyysiyksikkö, joka voi sisältää useita lauseita, yksittäisen sanan tai lausuman. Tutkimustehtävää ja aineiston laatua rajaavat analyysiyksikön määrittäminen. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 122.)

Aineiston pelkistäminen eli redusointi tarkoittaa esimerkiksi auki kirjoitettua haastattelua. Aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennaiset asiat pois. Aineistosta poimitaan pelkistetyt ilmaukset ja erotellaan eri ilmiöt. Ilmaukset listataan allekkain, josta saadaan luotua pohja ryhmittelylle (klusteroinnille), jolloin samaa ilmiötä kuvaavat pelkistetyt ilmaukset yhdistetään omiin ryhmiinsä. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 123–124.) Haastateltavat nuoret kertoivat elämästään todella henkilökohtaisia ja arkaluontoisia asioita, jotka poistimme salataksemme heidän henkilöllisyytensä. Aineistosta nousseet alkuperäisilmaukset käydään tarkasti läpi ja etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia selittäviä käsitteitä. Luokitteluyksikkönä voi olla jokin tutkittavan ilmiön ominaisuus tai käsitys. Klusteroinnin tarkoituksena on luoda pohja tutkimuksen perusrakenteelle, sekä tutkittavan ilmiön alustaviin kuvauksiin. Lopuksi aineisto täsmentyy, koska satunnaiset tekijät muodostavat yleisempiä käsitteitä (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 124.)

TAULUKKO 3. Teorialähtöinen sisällönanalyysi

ALKUPERÄINEN IL-MAISU	PELKISTETTY IL-MAISU	ALALUOKKA
<i>"Työryhmän nimi on tosi leimaava"</i> <i>"Ei tästä työryhmästä tiedetä, mäki ohjauduin etsivän kautta tähä"</i>	Työryhmän nimi antaa väärän kuvan toiminnasta Näkymätön palvelu	Ryhmän epämääräisyys
<i>"Varpaisjärvellä ja Alapitkällä ei ole oikein toimintaa, sieltä vaikee liikkua kylälle"</i>	Kaikilla nuorilla mahdollisuus palveluihin	Nuorten tavoitettavuus
<i>"Mulla oli masennusta"</i> <i>"Asuin muiden nurkissa"</i> <i>"Ei ollu koulutusta"</i>	Psyykkinen vointi Asunnottomuus Koulutus- ja työmahdollisuudet	Erilaiset elämäntilanteet
<i>"Sain tätä kautta heti apua"</i> <i>"Tätä kautta ohjattiin tonne Käskyökkään"</i> <i>"Tämän ansiosta sain käytyä koulun loppuun"</i>	Yksilöllinen ohjaus	Tuen ja avun mahdollistaminen
<i>"Sain harkinnanvaraisella apua"</i>	Harkinnanvarainen toimeentulotuki	Taloudellinen tuki

Alkuperäisessä ilmaisut on nuorten haastatteluissa ilmenneet asiat (taulukko 3). Valitsimme ne asiat, mitkä korostuivat eniten haastatteluiden yhteenvedossa. Pelkistettyjen ilmauksien jälkeen saimme alaluokat. Aineistosta nousseet alkuperäisilmaukset käydään läpi ja etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia selittäviä käsitteitä (taulukko 3). Luokitteluyksikkönä voi olla jokin tutkittavan ilmiön ominaisuus tai käsitys. Klusteroinnin tarkoituksena on luoda pohja tutkimuksen perusrakenteelle, sekä tutkittavan ilmiön alustaviin kuvauksiin. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 124.)

TAULUKKO 4. Teorialähtöinen sisällönanalyysi

ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
Ryhmän epämääräisyys	Tietoisuus, näkyvyys	Ryhmän toimivuus
Nuorten tavoitettavuus	Työryhmän saatavuus	Syrjäytymisen ehkäisy
Erilaiset elämäntilanteet	Psyykinen ja fyysinen hyvinvointi	Kokonaisvaltainen tuki
Tuen ja avun mahdollisuus	Kokonaisvaltainen tuki	Monialainen yhteistyö
Taloudellinen tuki	Sosiaaliohjaus	Nuorten sosiaalityö

Taulukosta nähdään mitkä asiat korostuivat nuorten haastatteluissa (taulukko 4). Pääluokissa on ryhmän toimivuus, syrjäytymisen ehkäisy, kokonaisvaltainen tuki, monialainen yhteistyö ja nuorten sosiaalityö. Pääluokat kattavat asiat mitkä tulivat esille alkuperäisissä ilmauksissa.

7.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Yksi tärkeimmistä lähtökohdista opinnäytetyötä tehdessä ovat luotettavuus ja eettisyys. Haastatteluista saamamme aineisto tuhotaan opinnäytetyö prosessin päättyessä asianmukaisesti sekä huolehdimme siitä, ettei kukaan ulkopuolinen pääse tarkastelemaan asiakastietoja. Asiakkaita kohdatessa kohtelemme heitä kunnioittavasti ja tasavertaisesti. Olemme myös huolehtineet, ettei opinnäytetyössä ole tunnistettavia tietoja nuorista, jolla turvataan asiakkaiden henkilöllisyys. Haastateltaville olemme painottaneet salassapito velvollisuuttamme. Nuorten ja työntekijöiden haastattelussa kerroimme selkeästi, mikä on haastattelun tarkoitus, miten haastatteluaineistoa käsitellään ja tuleeko asiakkaiden henkilöllisyys ilmi työssämme tai ulkopuolisille henkilöille.

Navin työntekijöille kerroimme, että heidän nimet, työtehtävä ja haastattelun vastaus näkyvät työssämme. Eettinen työskentely kattaa koko opinnäytetyön. Kohtasimme toimeksiantajan ja nuoret tasa-arvoisesti, kunnioittavasti ja yksilöllisesti. Refleктоimme koko opinnäytetyön prosessin aikana toimintaamme, jolloin pystyimme kehittämään sitä. Reflektioni edesauttaa tutkimuksen etenemisen eettisesti oikein ja luottamuksellisena. (Savonia 2018). Sosiaalialalla työskenneltäessä työntekijän tulee asettua heikoimmassa asemassa olevien puolelle ja pystyä tukemaan heitä vaikeassa elämäntilanteessa. Jotta työskentely onnistuu, on sen lähtökohtana dialoginen kohtaaminen asiakkaan kanssa. (Talentia s. a.).

Opinnäytetyömme onnistumisen vuoksi olemme tehneet tiivistä yhteistyötä toimeksiantajamme kanssa, jolloin he ovat olleet alusta asti tietoisia opinnäytetyön vaiheista ja työn sisällöstä. Olemme pystyneet keskustelemaan avoimesti, rakentavasti ja kunnioittavasti omista näkemyksistämme ja olemme ottaneet huomioon toimeksiantajan toiveet työhön liittyen. Opinnäytetyön alkuvaiheessa toimeksiantajan toiveena oli tietää nuorten mielipiteet palvelusta ja kuinka palvelu on toiminut nuorten mielestä. Hyvän tutkimuksen edellytyksenä on haastatteluun osallistuvien kunnioittaminen. Haastateltavien henkilöiden itsemääräämisoikeutta pyritään kunnioittamaan ja henkilöillä on oikeus päättää siitä, haluavatko he osallistua tutkimukseen. (Hirsjärvi ym. 2009, 25.)

Palvelun työntekijät ja nuoret ovat olleet vapaaehtoisia osallistuttuaan haastatteluun. Kerroimme työntekijöille, että he saavat kertoa sen, minkä kokevat tarpeelliseksi. Nuorille kerroimme opinnäytetyön tarkoituksesta, haastattelun sisällöstä sekä meidän toimintatavoista, ennen kuin soitimme nuorille, kesäkuussa 2017. Haastattelutilanteessa kertosimme työn tarkoituksen, sisällön ja toimintatavat. Toimme esille, että kysymyksiä saa esittää meille, jos vähänkin kokee jonkun asian epäselvänä. On tärkeää muistaa, ettei välttämättä kaikkiin kysymyksiin voida vastata, jotta työ etenee eettisesti ja luotettavasti. Kerroimme haastattelutilanteessa, että nuori saa kertoa sen verran kuin itse haluaa. Kunnioitetaan asiakkaan mielipiteitä ja omaa tahtoa. Mielestämme haastatteluissa on tärkeää edetä nuorten ehtojen mukaisesti, joka voi lisätä nuoren ja meidän opiskelijoiden välistä luottamusta. Haastattelun aluksi nuorelle annettiin teemahaastattelun runko, jotta hän voi tutustua ennen haastattelun aloittamista esittämiimme kysymyksiin. (liite 3.) Haastattelutila oli rauhallinen ja turvallinen, johon ei ollut pääsyä ulkopuolisille henkilöille. (Puusniekka ja Saaranen-Kauppinen s. a.)

Luottamuksellisuus ja eettisyys on ollut meille tärkeää. Olemme olleet tarkkoja työskentelyssä kaikissa työvaiheissa asiakkaiden anonymiteetistä eli nimettömyydestä. Nuoret kertoivat erittäin henkilökohtaisia tietoja, jonka vuoksi anonymiteetti on erittäin tärkeää. Anonymiteetti on säilynyt koko työn aikana. Olemme luvanneet toimeksiantajalle ja nuorille niitä asioita, joita voimme toteuttaa. Näin säilytetään luottamuksellisuus. Luottamukselliset ja eettiset toimintatavat on säilyneet koko työn aikana. (Puusniekka ja Saaranen-Kauppinen s. a.)

Tutkimuskysymykset olivat tärkeitä opinnäytetyön prosessissa. Saimme tutkimuskysymyksiin tuloksia, jotka edesauttaa palvelun kehittämiseksi. Olemme pohtineet tutkimuskysymyksissä olevan toista, esimerkiksi 1. Kuinka näkyvää työryhmän toiminta on Lapinlahden kunnassa? Ja 3. Kuinka työryhmän toimintaa voisi kehittää? Nämä kysymykset liittyvät toisiinsa, niin kuin kaikki neljä tutkimuskysymystä liittyvät kehittämiseen. Emme pidä tätä negatiivisena asiana, koska kysymyksien avulla saimme kattavasti tietoa Navin kehittämiseen.

8 TUTKIMUSTULOKSET

Palvelun työntekijät ja nuoret ovat kokeneet aiemman nimen (tulottomien nuorten työryhmä) leimaavaksi ja harhaanjohtavaksi. Tämä tuli esille heti opinnäytetyön alkuvaiheessa Navin työntekijöiltä. Kyseiselle palvelulle kehitettiin yhdessä työryhmän työntekijöiden kanssa uusi nimi, Navi – nuorten ammatillinen palvelu. Nimi ei ole leimaava, eikä nimessä esiinny työryhmä-sanaa. Palvelun aiemman nimen perusteella osa asiakkaana olevista nuorista oli ymmärtänyt tapaamisten olevan ryhmämuotoista toimintaa. Olemme tehneet uuden esitteen Navi – nuorten ammatillisesta palvelusta (liite 4) Esitteen tarkoituksena on lisätä tietoisuutta palvelusta.

Viiden tutkimuskysymyksen avulla saimme laadittua teemahaastattelukysymykset. Teemahaastattelussa olleista kysymyksistä saimme vastauksia siihen, kuinka Tulottomien nuorten työryhmää voitaisiin kehittää. Käymme tässä osiossa haastatteluiden tuloksia läpi kysymyksittäin. Opinnäytetyötä tehdessä kysyttiin muun muassa työryhmän toimivuudesta. Haastateltavia nuoria oli viisi. Ensimmäisenä tutkimuskysymys oli, kuinka näkyvää työryhmän toiminta on Lapinlahden kunnassa?

Varmaan ihan ekana tulee mieleen se, et kovin monia ei oikeesti tiä. Et en määkään tienny, ennenku sisko just sano siitä. -Haastattelu 1

... Enemmän pitäis saaha näkyvyyttä. Ku ihmiset luulee, että se on vaan pelkkä nuokkaritoiminta et ne ei tiijä jos sulla on samantapanen tilanne, ku mulla oli niin ei se käyny kellään mielessä et semmosta asiaakii pystyy auttamaan. -Haastattelu 2

Sisällönanalyysin tehtyämme saimme tarkemmat tutkimustulokset, joista kävi ilmi, että palvelu Lapinlahdella on melko näkymätön. Toisena tutkimuskysymyksenä oli, miten työryhmässä olevat nuoret ohjautuivat Tulottomien nuorten työryhmään? Tulokset kertoivat, että neljä nuorta viidestä olivat ohjautuneet palveluun etsivän nuorisotyöntekijän kautta, joka oli jo entuudestaan nuorille tuttu työntekijä. Yksi nuori viidestä ohjautui sosiaalitoimen kautta. Neljä nuorta viidestä tunsivat etsivä nuorisotyöntekijän entuudestaan.

.. Sit yks sano, että kannattaa niinku Tanjan luo tulla. -Haastattelu 1

Mää sain sen tukihenkilön täältä ja sitten ruettiin niitä kaikkee koulujuttuja kattomaan ja sitten tuli siihen tämä etsivä nuorisotyö. -Haastattelu 3

... että oisko sitten Tanja ottanut yhteyttä.. - Haastattelu 4

Kolmantena tutkimuskysymyksenä oli, kuinka työryhmän toimintaa voisi kehittää? Tällä saimme nuorten näkökulmia palvelun kehittämiseksi. Nuorten haastattelussa korostui Tulottomien nuorten työryhmän nimi. Haastattelussa ollut nuori kertoi, että työryhmässä jo ollutta tai asiakassuhteessa olevaa nuorta pidetään nolona ja hän saattaa leimautua, koska ihmiset eivät tiedä mikä työryhmän todellinen tarkoitus on. Tulottomien nuorten työryhmän nimeä pidettiin myös leimaavana ja harhaanjohtavana. Yksi nuori viidestä kertoi luulleensa työryhmän olevan ryhmätapaaminen, jossa olisi muitakin nuoria.

Tulottomien nuorten työryhmä nimenä kuulosti ihan hirveeltä. Just semmonen, että t-u-l-o-t-t-o-m-i-e-n työryhmä. Siis mun mielestä se alakuun oli just semmonen, että jotenkin kauheen leimaava. - Haastattelu 5

Jos kukaan ei olis kertonut, että se tapaaminen ei tapahu ryhmässä, jossa on muitakin nuoria niin oisin luullu, että se ois ollu ryhmätapaaminen. -Haastattelu 5

Kolmanteen tutkimuskysymykseen nousi esille myös työryhmän yhteydenotot, nuorten mielipiteet syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn sekä työryhmän työntekijöiden yhteistyöstä. Yksi nuori viidestä kertoi, ettei ole varma, milloin voisi ottaa nuorten palveluun uudelleen yhteyttä. Nuori on pohtinut, onko hänen tilanteensa sellainen, että voisi soittaa nuorten palveluun uudelleen? Nuoret kertoivat mielipiteitään, kuinka syrjäytymistä voisi ennaltaehkäistä. Vastauksista ilmeni toiveita nuorille suunnatuista tapahtumista ja vapaa-ajan tekemisestä. Tällä hetkellä kunnalla ei ole täysi-ikäisille nuorille tapahtumia tai kunnollista kohtaamispaikkaa. Osa nuorista vastasi syrjäytymisen ehkäisyksi työryhmän näkyvyyden, jolloin nuoret tiedostavat palvelun tuomasta tuesta.

Neljäntenä tutkimuskysymyksenä oli, ovatko työryhmässä olevat nuoret saaneet riittävän tuen ja avun? Palvelun tarpeellisuus on todettu konkreettisesti ja haastateltavat nuoret toivoivat palvelun näkyvyyden lisäämistä. Haastatteluissa ilmeni selvästi, ettei palvelua tiedosteta nuorten keskuudessa. Palvelussa mukana olleet nuoret ovat saaneet apua muun muassa asunnottomuuteen, koulutuksen loppuun saattamiseen tai uuden koulutuksen aloittamiseen liittyen. Lisäksi raha-asioiden hoitaminen palvelussa on ollut suuri asia nuorille. Kaikki viisi nuorta sai tukea eri elämäntilanteisiin, kuten raha- asioihin. Nuoret kokivat tärkeänä työntekijän avun eri tukihakemuksien täyttämässä. Osa nuorista kokivat toimeentulotukihakemuksen täyttämisen hankalana. Palvelun kautta saadaan yksilöllistä tukea elämäntilanteeseen, joka tukee nuoren kokonaisvaltaista hyvinvointia. Yksi nuori viidestä on saanut taloudellista varmuutta edunvalvojan kautta.

Se just, että se autto nuissa KELAn papereissa ja ehti ku, mulle piti huonekalujakkii saaha -Haastattelu 1

*Itseasiassa Tanjan kanssa tehtiin se hakemus, se yhteishaun, silleen varmuuden vuoksi. Aattelin jos mie sen jotenkin mokaan sen.
-Haastattelu 5*

*...ku sitten ruettiin kaikki raha-asiat. Oli ekkaa kertaa kaikki omissa nimissä kotivakuutukset niin, se oli semmonen se, että aikuistu ja sitte rupes niinku ymmärtämään asioita eri tavalla...
-Haastattelu 4*

Nuoria on tuettu yksilöllisesti opiskeluihin liittyvissä asioissa. Palvelun avulla kolme nuorta viidestä saivat ammatillisen koulutuksen. Nuoret ovat saaneet työryhmän kautta palveluohjausta tarpeenmukaisesti. Työryhmästä on ohjattu muun muassa Lapinlahden perhe- ja mielenterveysneuvolan Käs-

kynkkään, jolloin he ovat saaneet apua sen hetkiseen elämäntilanteeseensa. On tärkeää tehdä yksilöllistä palveluohjausta, jotta asiakas saa oikeaa palvelua ja oikea-aikaista palvelua. Näin voidaan edistää nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia, osallisuutta sekä koulutus- ja työmahdollisuuksia.

Olemme saaneet Lapinlahden kunnan sosiaaliohjaajalta tilastoja Navin asiakasmääristä vuosilta 2014–2015. Sosiaalitoimi on saanut tilastot heidän käyttämästään tietojärjestelmästä, Pro Consonasta. Vuonna 2014 nuoria oli kutsuttu työryhmään 22, joista työryhmään osallistui 16 nuorta. Vuonna 2015 osallistuneita nuoria oli yhteensä 22. Asiakasmäärä on noussut vuoden aikana kuudella nuorella vuosina 2014–2015. Lapinlahden perhe- ja mielenterveysneuvolan Käskynkän esimieheltä saimme tilaston, jossa oli tiedot 12–29-vuotiaiden asiakkaiden kävijämääristä. Vuonna 2017 nuoria oli käynyt palveluissa yhteensä 287, joista mielenterveysneuvolassa 281 ja perheneuvolassa kuusi (6). Emme saaneet tilastotietoa, kuinka moni palvelun nuorista on ohjautunut Käskynkkään. Eri tilastojen avulla voimme hieman saada käsitystä palvelun tarpeellisuudesta.

Otimme sähköpostitse yhteyttä Varpaisjärven sosiaalityöntekijään, Raija Ruotsalaiseen. Saimme häneltä luvan viitata sähköpostikeskusteluamme. Ruotsalainen kertoi, ettei Navilla (tulottomien nuorten työryhmällä) ole ollut varsinaista toimintaa vuoden 2017 aikana. Ruotsalainen kertoi, ettei nuorten ongelmiin päästä kiinni. Tähän on syynä se, että Varpaisjärven alueen nuoret muuttavat opiskelemaan eri paikkakunnille. Nuoret saavat toimeentulotuen Kelasta, eikä nuoria ole onnistuttu motivoitua toimintaan mielenterveysongelmista johtuen. Ruotsalainen myös kertoi, että Varpaisjärven alueella on lisätty kuntouttavaa työtoimintaa. Varpaisjärvellä toimii työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP). Lisäksi aiemmin oli toiminnassa Tuupataan-hanke eli ohjautumiskaviana on muitakin, kuin NAVI – nuorten ammatillinen palvelu. Ruotsalainen toteaa, että Varpaisjärven nuoret suuntautuvat melko hyvin opiskelemaan. Navin palvelu on edelleen toiminnassa, mutta vain tarvittaessa. (Ruotsalainen 2017-09-18.) Yksi nuori viidestä kertoi, ettei Varpaisjärven ja Alapitkän alueen nuoret tavoita palveluita niin hyvin, kuin Lapinlahden keskustan lähetyillä asuvat nuoret. Nuori kertoi, ettei Varpaisjärvellä ja Alapitkälle ole toimintaa nuorille, mutta ehdotti, että tämä otettaisiin huomioon, joka voisi ennaltaehkäistä syrjäytymistä.

Olemme esitelleet kappaleessa 5 aikaisemmat tutkimukset. Kouluterveyskyselyn ja meidän opinnäytetyön kehittämisessä havaitsimme samoja ja eroavaisuuksia tutkimustuloksia. Samankaltaiset tutkimustulokset olivat asiakastytyväisyys. Molemmissa tutkimuksissa nuoret olivat tyytyväisiä saamaan palveluun. Kouluterveyskysely toteutetaan kyselynä, johon oppilaat pystyy vastaamaan itsenäisesti. Ei voida olla täysin varmoja kyselyiden tutkimustuloksen todenmukaisuudesta. On otettava huomioon vastaavtko nuoret todenmukaisesti kyselyihin. Meidän tutkimustulokset esitetään Lapinlahden kunnalle, kun taas kouluterveyskyselyllä voidaan mahdollisesti vaikuttaa valtakunnallisesti ja kunta-kohtaisesti palveluiden kehittämiseen. Lapinlahden kunnalla on kouluterveyskyselyjä, joiden vastaukset kunta voi halutessaan tilata kunnan käyttöön. Kunnan kouluterveyskyselyiden tutkimustuloksia ja opinnäytetyömme tutkimustuloksia voisi havainnoida yhdessä. Tällöin voisi löytää enemmän yhtäläisyyksiä, tietoa nuorten kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista sekä kehittämisideoita Naviin. Tätä ehdotustamme voisi hyödyntää seuraavissa tutkimuksissa.

Nuorisopuntarin tutkimuksessa tuli esille haasteita ja kehitysideoita. Tutkimuksen vastanneista nuorista suurinosa oli alaikäisiä nuoria. Tämä ikäjakauma eroaa meidän työstämme, kun Navin palvelussa on suurimaksi osaksi täysi-ikäisiä nuoria. Navin – nuorten ammatillisen palvelun tutkimustuloksissa havaittiin tarve ajanviettopaikalle, joka ilmenee myös nuorisopuntarin tuloksissa. Navissa ja Nuorisopuntarissa havainnoidaan, kuinka syrjäseuduilla asuvat nuoret saavuttavat palveluita. Navissa tämä tuli esille nuoren haastattelusta ja Nuorisopuntarissa kyselyllä, jossa oli huomattavasti enemmän kyselyyn vastanneita nuoria. Kiinnitimme huomiota Nuorisopuntarin tutkimustulokseen, jossa vastanneet nuoret ovat kokeneet Itä-Suomen alueella kouluterveydenhuollon palvelut riittämättömäksi. Tutkimustuloksiin on hyvä kiinnittää huomiota, voisiko oman kunnan palveluita kehittää nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Haastatteluissa ilmeni nuorten palvelun tarpeellisuus ja toiminnan kehittäminen. He kertoivat, että he saivat tarvitsemaansa tukea välittömästi sen hetkiseen elämäntilanteeseensa. Heidän elämäntilanteensa haasteellisuudet liittyivät taloudelliseen tilanteeseen jne. Haasteet olivat muun muassa seuraavia: taloudellinen tilanne, koulutuksen puute, työttömyys, psyykkinen vointi, arkirutiinit, asunnottomuus tai muuten vaikea elämäntilanne. Kolme viidestä palveluun osallistuneesta sai työryhmän avulla joko ensimmäisen ammatillisen koulutuksen tai toisen ammatillisen koulutuksen. Kaksi nuorta on valmistunut ammattiin ja kolmella nuorella koulutus on vielä kesken. Kahdella viidestä nuoresta oli ammatillinen koulutus ennen työryhmää. Yksi viidestä nuoresta aloitti työryhmän avulla kuntouttavaa työtoimintaa. Kolme nuorta viidestä sai palveluohjauksen mielenterveysneuvola Käskynkkään, josta he saivat tukea psyykkiseen vointiinsa. Kahdella Navin palvelussa olleella nuorella oli heidän suostumuksellaan mukana myös Käskynkän työntekijä. Tällöin he pystyivät keskustelemaan nuoren toiveista, jaksamisesta ja tulevaisuuden suunnitelmista yhden pöydän ääressä. Tämä on koettu tarpeelliseksi, jotta nuoren ei tarvitse selvittää asioitaan useampaan kertaan eri työntekijöille. Tällä tavoin pyritään tukemaan nuoren voimavaroja. Kaikki nuoret kertoivat, että he saivat heti avun tilanteeseensa, jo ensimmäisellä käyntikerralla. Kolme nuorta viidestä kokivat aluksi epämukavana kertoa asioistaan. Ajan kanssa he saivat varmuuden asioiden kertomisessa.

Voimme päätellä, että nuorten palvelun avulla, nuorille on voitu tarjota tarpeellista tukea ja apua eri elämäntilanteissa. Nuoria on saatu osalliseksi, joka on edesauttanut voimaantumista. Jokainen nuori koki palvelun tarpeelliseksi. Kolme viidestä nuoresta kertoi, etteivät he tietäisi missä olisivat ilman Navia. Haastatteluissa ilmeni selkeästi, mitkä asiat olivat merkityksellisiä heidän elämäntilanteeseensa. Merkityksellistä oli työntekijöiden tuki, monialainen työryhmä, palvelun helppous, matalan kynnyksen palvelu, rento ilmapiiri, ei virastomaisia tapaamisia, välitön tuki, luottamuksellisuus, sekä henkinen kasvu ja varmuus. Nuoret kokivat, että heidän asiansa ovat hoidossa, eivätkä he jää yksin. Kaikki haastateltavat nuoret kokivat tulleen kuulluksi.

Sosiaaliohjaajan rooli ei tullut yhtä selkeästi esille, mutta kaksi nuorista koki tärkeänä sosiaaliohjaajan tuen taloudellisissa asioissa. Etsivän nuorisotyöntekijän ja sosiaaliohjaajan yhteistyö oli nuorten mukaan lähes sujuvaa. Yksi nuori viidestä koki erään tilanteen epämukavaksi, kun nuorelle uusi sosiaaliohjaaja oli tullut paikalle. Nuori toivoi, että hänelle olisi ilmoitettu tästä etukäteen. Nuori piti epämukavana sitä, että joutui kertomaan samat asiat uudelleen sosiaaliohjaajalle. Nuorten palvelun työntekijöiden kannattaa kertoa asiakkaille etukäteen tulevista muutoksista ja kysyä, sopivatko ne hänelle. Toivotaan, että tapaamiseen osallistuvat viranomaiset ilmoitetaan nuorelle etukäteen. Tällöin mahdollistetaan palvelun matalan kynnyksen periaate, sekä asiakaslähtöisyys. Matalan kynnyksen periaate vahvistuu, jos sosiaaliohjaajatkin olisivat nuorten tietoisuudessa enemmän. Navin työntekijät pitävät tärkeänä, että nuorten on helppoa tulla tapaamisiin.

Neljä nuorta viidestä koki Tulottomien nuorten työryhmän nimen leimaavana. Nuoret kertoivat, etteivät paljon palvelua mainostaneet nimellä sekä kolme nuorta tunsivat olonsa leimatuksi. Kaksi nuorta

viidestä totesi työryhmän nimen olevan harhaanjohtavana, jonka vuoksi he eivät olleet varmoja kuuluvatko työryhmään. Yksi viidestä nuoresta sanoi, että hän on epätietoinen, onko palvelu päättynyt ja onko hänen tilanteensa sellainen, että hän voisi ottaa palvelun työntekijöille uudelleen yhteyttä. Hän toivoi, että häneen olisi otettu yhteyttä ja kysely kuulumisia. Nuori perusteli, että joillakin nuorilla on korkea kynnys ottaa yhteyttä työntekijöihin.

Yksi nuori viidestä oli epätietoinen, kuuluuko hän palveluun ollenkaan. Hän oli käsittänyt palvelun nuoremmille asiakkaille. Haastattelun aikana kerroimme, että palvelu kattaa kaikki alle 29-vuotiaat nuoret, nuorisolain mukaisesti. Tämä oli nuorelle uusi tieto. Tästä syystä kirjasimme Navin esitteeseen, että palveluun kuuluu kaikki alle 29-vuotiaat nuoret. Tämä tuo selkeyttä, ketkä kuuluvat palvelun piiriin.

Tulottomien nuorten työryhmän uudeksi nimeksi päätimme toimeksiantajan kanssa NAVI – Nuorten ammatillinen palvelu. Nimi ei ole leimaava, eikä nimessä esiinny työryhmäsanaa, koska osa nuorista oli ymmärtänyt tapaamisten olevan ryhmämuotoista toimintaa. Halusimme tuoda nimeen esille positiivisuutta. NAVI on lyhenne Navigoinnista, joka antaa kulkusuunnan haluamallesi tielle. Navin avulla nuori saa yksilöllisen tuen, avun ja nuoren ehtojen mukaisesti oikean kulkusuunnan. NAVI on lyhyt ja ytimekäs, jolloin se jäisi helpommin asiakkaiden mieleen. Teimme Navista esitteen, jossa kerromme palvelusta, sen kohderyhmästä ja palvelun sisällöstä. Yksi nuori ehdotti esitettä. Tulottomien nuorten työryhmän esitteessä oli vanhaa tietoa. Nykyisessä Navin esitteessä tiedot ovat ajan tasalla.

Havainnoimme Lapinlahden kunnan nettisivujen olevan sekavat ja sieltä oli vaikeaa etsiä tarvitsemaansa tietoa. Aikaisemmin nettisivuilla oli aikuissosiaalityön esittelyn alla pelkästään päihdetyöntekijöiden puhelinnumerot. Tähän oli tullut muutos opinnäytetyön teon aikana. Mielestämme palvelun esittelyn jälkeen kannattaisi olla kaikkien aikuissosiaalityössä olevien työntekijöiden numerot, jolloin yhteydenotot eivät menisi ainoastaan päihdetyöhön, eikä asiakas tuntisi oloaan leimaantuneeksi. Tällä hetkellä NAVI – Nuorten ammatillisesta palvelusta ei ole tietoa kunnan nettisivuilla. Kaikki kunnan palveluiden tiedot olisivat tärkeää olla Lapinlahden nettisivuilla, jotta tieto olisi helposti saatavilla. Tämä lisää palvelun näkyvyyttä ja asiakaslähtöisyyttä. Tietojen saatavuus helpottaa palveluun hakeutumista.

Neljä viidestä nuoresta ehdotti, että työryhmän näkyvyyttä tulisi lisätä enemmän sosiaalisessa mediassa, kouluissa ja eri palveluiden piirissä, kuten neuvoloissa ja MLL-perhekerhossa. Navin esitteessä olemme kirjanneet etsivä nuorisotyöntekijän Snapchatin ja Facebookin, josta nuoret voivat tavoittaa tarvittaessa työntekijän. Työntekijään voi ottaa yhteyttä yksityisviestillä. Tänä päivänä nuoria tavoittaa parhaiten sosiaalisessa mediassa. Tällöin on tärkeää, että Navista tiedotetaan internet-palveluiden kautta nuorten saavuttamiseksi.

Kuviolla 5 voimme havainnollistaa, mitkä ovat Navin toiminnan ja ohjauksen periaatteet. Navin tavoitteet ovat tulleet selkeästi esille työntekijöiden ja nuorten haastatteluista. Ohjauksella tuetaan asiakkaita kokonaisvaltaisesti ja yksilöllisesti eri elämäntilanteissa. Navin toiveena on olla jatkossa

näkyvä, helposti saatavilla oleva matalan kynnyksen palvelu, jossa voidaan puuttua asiakkaiden ongelmatilanteisiin varhaisessa vaiheessa. Navissa kunnioitetaan asiakkaiden itsemääräämisoikeutta, joten tapaamisissa edetään nuorten ehdoilla. Periaatteiden pohjalta voidaan edistää nuorten toimintakykyä.

KUVIO 5. Navi- nuorten ammatillisen palvelun periaatteet

Toimenpide ehdotuksena pohdimme, että Lapinlahden kunnassa tulisi kehittää rakenteellista sosiaalityötä. Rakenteellinen sosiaalityö ei tullut selkeästi esille haastatteluista. Tämä voi johtua haastattelukysymyksistä. Rakenteellinen sosiaalityö tuli hieman esille Navi- nuorten ammatillisen palvelun työntekijöiden haastatteluista. Työntekijät totesivat, ettei kaikki kollegat tiedä Navin tarkoituksesta ja kohdejoukosta. On selvää, ettei jokainen sosiaali- ja terveyden hoitoalan työntekijät tiedosta kaikkia kunnan palveluita, mutta palveluiden tietoisuudella lisätään tehokasta palveluohjausta ja palvelun näkyvyyttä. Rakenteellinen sosiaalityö sisältää lähes samat asiat, tavoitteet ja tehtävät kuin hyvinvoinnin edistämässä ja ehkäisevässä sosiaalipolitiikassa. On kiinnitetty huomiota siihen, kuinka sosiaalipalveluiden asiakasmäärät ovat kasvaneet. Tämä on erityisesti näkynyt lastensuojelun asiakkuuksissa ja pitkäaikaistyöttömyydestä aiheutuneista haasteista kuten syrjäytyminen. Havaintojen mukaisesti, on kiinnitetty huomiota ennaltaehkäisevään työhön. Kiinnitetään huomiota siihen, mistä sosiaaliset ongelmat, elämän- ja arjenhallinnan puute voivat johtua. (Kananoja, Lähteinen, Marjamäki 2017, 162.)

Rakenteellisen sosiaalityön tarkoituksena on vaikuttaa yhteiskunnallisesti päätöksen tekoon. Päätöksenteon tavoitteena on vaikuttaa kansalaisten hyvinvointiin ja elinoloihin. On tärkeää, että kunnan sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset havainnoivat asiakkaiden kokonaisvaltaista elämäntilannetta, mahdollisia ongelmia, sekä yhdyskuntien ja yhteiskunnan tilannetta. Kun havainnot tulevat päätöksentekijöille ilmi, voidaan asiakkaiden hyvinvointia ja elinoloja parantaa. Rakenteellisen sosiaalityön

onnistumiseksi tarvitaan raportointia. Raportoinnin avulla saadaan konkreettinen kuva siitä, missä tilanteessa kunnan asiat ovat. (Karttunen ja Strömberg-Jakka 2012, 298-299.)

Pienissä kunnissa viranhaltijalla on merkittävä osuus vaikuttaa konkreettisesti kunnassa tehtäviin päätöksiin ja edistää rakenteellista sosiaalityötä. Kunnassa tehtävillä päätöksillä on tarkoitus parantaa elinoloja, jolloin siitä on hyötyä yksittäisille asiakkaille. Kunnilla on velvollisuus sosiaalisten olojen kehittämiseen ja epäkohtien poistamiseen. Rakenteellinen sosiaalityö perustuu sosiaalihuoltolakiin (1301/2014) Sosiaalityöntekijä havainnoi työskennellessään asiakkaiden kanssa heidän elämää ja koettaa tavoittaa heidän ongelmia, jotta voi välittää tietoa päätöksentekijöille. Tätä kutsutaan rakenteelliseksi sosiaalityöksi. Tehdessä rakenteellista sosiaalityötä sillä pystytään muuttamaan yhdyskuntia ja yhteiskuntaa, jolloin asiakkaiden ongelmat vähenevät. Tässä sosiaalityöntekijän rooli korostuu, koska hän pystyy viemään esiin nousseita seikkoja yhdyshenkilönä päätöksentekijöille. Sosiaalityöntekijällä on käsitys asiakkaidensa elinoloista ja heidän ongelmistaan. (Karttunen ja Strömberg-Jakka 2012, 298.)

Tällaista työtä tehtäessä yksittäiseltä työntekijältä vaatii hyvää havainnointikykyä ja rohkeutta kritisoida päättäjien tekemiä päätöksiä. Rakenteellisessa sosiaalityössä yksi merkittävimmistä työmenetelmistä on raportointi. Tällöin tieto välittyy oman organisaation johdolle. Rakenteellisessa sosiaalityössä sosiaalityöntekijän rooli on hyvin haasteellinen, koska hänen ei odoteta kritisoivan järjestelmää vaan ylläpitävän sitä. (Karttunen ja Strömberg-Jakka 2012, 299.)

Nuorten syrjäytymisestä on tehty (AMK) opinnäytetyö Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa keväällä 2012. Simolin ja Suvivuo selvittivät opinnäytetyössään nuorten syrjäytymiseen vaikuttavia riskitekijöitä. Opinnäytetyö kuului " Voi hyvin nuori! " - hankkeeseen. Loppupohdinnassa Simolin ja Suvivuo tuovat esille perheen vaikutuksen lapsen ja nuoren kasvun tukemiseen ja kehittymiseen. Suuri vaikutus oli myös lapsen minäkuvan kehittämisellä, sekä sillä kuinka selvittää elämässä tulevista kriiseistä ja minkälaiset lähtökohdat lapsi saa perheeltä ilman, että syrjäytyy elämässään. Myös yhteiskunnan tilanteen havaittiin vaikuttavan voimakkaasti nuoren elämään.

10 POHDINTA

Opinnäytetyömme oli tarkoitus tuottaa tietoa toimeksiantajalle palvelun kehittämisestä sekä sen näkyydestä. Opinnäytetyöprosessin aloitimme kerryttämällä ymmärrystämme opinnäytetyön ilmiöstä tutustumalla ensiksi työryhmään. Mikä tarkoittaa etsivän nuorisotyöntekijän ja sosiaaliohjaajan alkuhaastattelua ja asiakastapaamisten havainnointia.

Pidimme kevään 2017 työryhmään osallistumista tärkeänä opinnäytetyön luotettavuuden kannalta, että tapasimme osan haastateltavista nuorista ennen haastattelua. Tällöin pystyimme kertomaan opinnäytetyömme tarkoituksesta ja luomaan luottamuksellista suhdetta. Saimme käsityksen Navin toiminnasta, kuinka työryhmässä toimitaan, minkälainen ilmapiiri ja kuinka etsivän nuorisotyöntekijän ja sosiaaliohjaajan työskentelytavat erosivat toisistaan tapaamisen aikana. Pystyimme myös havainnollistamaan nuorten viihtyvyyttä työryhmän tapaamisessa.

Havainnoimme asiakastilanteiden ilmapiirin rennoksi ja rauhalliseksi sekä havaitsimme nuorten tulevan tapaamiseen rohkeasti. Nuoret kertoivat hyvin oma-aloitteisesti ja avoimesti kuulumisistaan, haasteista ja onnistumisista. Tästä huomasimme asiakkaiden ja työntekijöiden välisen lujan luottamuksen. Mielestämme asiakastilanteet etenivät nuorten ehtojen mukaisesti. Asiakkaiden ja työntekijöiden välinen keskustelu oli johdonmukaista. Havaitsimme etsivä nuorisotyöntekijän ja sosiaaliohjaajan työskentelytapojen eroavaisuudet. Asiakastapaamisissa etsivä nuorisotyöntekijä keskusteli enemmän nuorten kanssa. Pohdimme voisiko tämä johtua siitä, että etsivä nuorisotyöntekijä on useimmille nuorille entuudestaan tuttu. Sosiaaliohjaaja oli kuitenkin läsnä keskusteluissa, joka on tärkeää asiakkaiden kohtaamisessa.

Pohdimme, kuinka sosiaaliohjaaja saisi näkyvämmäksi nuorille, joka saattaisi vähentää ennakkoluuloja. Yksi nuorista sanoi, että hän alkuun koki hieman ahdistavaksi, että sosiaalihuollon puolelta oli työntekijä mukana työryhmässä. Ennakkoluulot hävisivät, kun nuori tapasi sosiaaliohjaajan. Vaikuttaako sosiaaliohjaajan ammattinimike nuorten mahdollisiin ennakkoluuluihin? Pohdimme voisiko ammattinimike olla neutraalimpi, esimerkiksi palveluohjaaja. Nuoret aikuiset eivät välttämättä tiedosta sosiaaliohjaajan ammattinimikettä. Palveluohjaajan ammattinimike sisältäisi samat työtehtävät, kuin sosiaaliohjaajassa. Ehdottaisimme palveluohjaajan ammattinimikettä NAVI– Nuorten ammatilliseen palveluun. Tiedostamme, ettei ammattinimikkeen vaihdos välttämättä ole niin yksiselitteistä. Tätä voisi tietysti selvittää jatkossa, mikä on asiakkaiden, kunnan ja henkilökunnan näkökulma asiaan.

Mielletäänkö sosiaaliohjaaja ainoastaan lastensuojeluun tai taloudellisiin asioihin? Tiedostaako nuoret sosiaaliohjaajan työnkuvan monialaisuuden? Sosiaaliohjaajan työtilat ovat kunnantalolla. Vaikuttaako kunnantalo nuorten ennakkoluuluihin? Täysi-ikäiset nuoret eivät välttämättä asioi oman kunnan kunnantalolla juurikaan. Sosiaaliohjaaja voisi tavata nuoria etsivä nuorisotyöntekijä kanssa kouluissa, erilaisissa tapahtumissa ja siellä missä nuoret liikkuvat. Lapinlahden etsivä nuorisotyöntekijä on tullut tutuksi nuorille nuorisotila Laparista. Pohdimme voisiko sosiaaliohjaaja olla satunnaisesti nuorisotilalla saatavilla. Tällöin voisi madaltaa ennakkoluuloja ja sosiaaliohjaaja olisi tutumpi nuorille, jolloin matalankynnys toteutuisi vielä paremmin.

Olemme keskustelleet etsivä nuorisotyöntekijän ja sosiaaliohjaajan kanssa työryhmän tehokkuudesta ja toimivuudesta. Keskustelussamme tuli esille työntekijöiden reflektiivisyyden tärkeys. Reflektion avulla työntekijät voivat kehittää omaa ammattitaitoa ja työryhmää. Työntekijöiden säännöllinen reflektiivisyys edesauttaa nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämisessä. Pidämme tärkeänä, että työntekijöillä on mahdollisuus ideoida työryhmän toimivuutta ja sisältöä työntekijöiden kesken, jotta kehitys olisi jatkuvaa. Yhteiskuntamme palveluista on kaksijakoisia kokemuksia. Yksittäisistä palveluista on pääosin positiivisia kokemuksia, mutta laajemmassa palveluiden tapahtumasarjassa ne on koettu epäyhtenäiseksi. Palveluiden täytyy olla suunnitelmallisia ja asiakaslähtöisiä. Työntekijän tulisi reflektoida omaa työskentelytapaansa, jolloin se on asiakkaan edunmukaista. (Kostamo-Pääkkö, Ojaniemi ja Väyrynen 2015, 135–135.)

Keskustelimme työryhmän kanssa palvelutarpeen arvioinnista. Palvelutarpeen arviointi on tärkeää, jotta voidaan tarjota oikea aikaista ja oikeaa palvelua. Pohdimme, kuinka palvelutarpeen arviointi käytännössä kannattaisi toteuttaa. Mielestämme kysymyksien esittäminen liukuhihna tyyppisesti voi tuoda negatiivisia tuntemuksia nuorille sekä se voi vaikuttaa ilmapiiriin. Tällöin palvelutarpeen arviointi kannattaisi toteuttaa keskustelun myötä, jolloin lomake tyyppinen täyttäminen olisi luontevaa ja nuoren kokema yhteistyö viranomaisten kanssa ei olisi negatiivisävytteistä.

Navin työntekijöiden kanssa olemme päättäneet yhteistuumin palvelun uudesta nimestä, joka on NAVI – Nuorten ammatillinen palvelu. Työryhmän uudella nimellä pyritään saamaan toiminnalle lisää näkyvyyttä ja asiakaslähtöisyyttä. Olemme laatineet työryhmälle uuden esitteen, jossa tulee selkeästi esille kohderyhmä, matalan kynnyksen palvelu, joka tarjoaa tukea eri elämäntilanteissa oleville alle 29-vuotiaille nuorille. Esitettä jaetaan eri paikkoihin, josta alle 29-vuotiaat nuoret voidaan tavoittaa, kuten kouluihin, terveyskeskukseen, neuvolaan, nuorisotalolle, puolustusvoimissa oleville nuorille ja kirjastoon. Mielestämme on tärkeää, että Lapinlahden eri viranomaiset tiedostaa palvelun, jotta ohjautuvuus ja rakenteellinen sosiaalityö säilyisi. Tämän vuoksi esitettä on hyvä jakaa myös eri viranomaisille, kuten Kelaan ja mielenterveysneuvola Käskynkkään.

Esitteen lisäksi on tärkeää lisätä sosiaalisen median näkyvyyttä nuorten tavoittamiseksi. Palvelun on hyvä olla esiteltynä myös Lapinlahden kunnan nettisivuilla, koska Navi on yksi osa Lapinlahden kunnan palveluita. Tämän lisäksi pidämme tärkeänä tiedottaa työryhmää siitä, mistä nuoret saataisiin parhaiten tavoitettua. Navi – nuorten ammatillinen palvelulle laaditaan Facebook- ja Snapchat-sivut. Lisäksi nuoret pystyvät ottamaan nuorten palvelun etsivään nuorisotyöntekijään yhteyttä Facebookin messengerin ja Whatsapin kautta. Nämä tiedot ovat näkyvissä uudessa esitteessä. Pohdimme toimeksiantajan kanssa opinnäytetyön valmistuttua, että pyytäisimme Lapinlahden paikallista Matti ja Liisa-lehteä tekemään Navi – nuorten ammatillinen palvelusta informatiivisen lehtiartikkelin. Lehtiartikkelin myötä Naville tulisi lisää tietoisuutta ja näkyvyyttä. Emme ole vielä ottaneet yhteyttä Matti ja Liisa-lehteen, mutta tavoitteena on saada palvelusta lehtiartikkeli viimeistään ensi vuoden alussa.

Pohdimme, kuinka saisimme toimintaa täysi-ikäisille nuorille, joka olisi ennaltaehkäisevää toimintaa. Oulussa toimiva Byströmin kahvila on nuorten kohtaamispaikka. Lapinlahdelle voisi alkuun kokeilla kohtaamispaikkaa nuorisotila Laparille kerran kuukaudessa, joka olisi täysi-ikäisille nuorille. Kahvila

olisi alkuun avoinna kerran kuukaudessa, jotta näkisimme, olisiko toiminnalle kävijöitä. Laparilla voisi viettää aikaa, juoda kahvia ja pelaila yhdessä. Valvojana voisi olla alkuun vapaaehtoinen. Laparin tiloista ei tulisi erillisiä kustannuksia kunnalle. Myös tapahtumien järjestäminen edesauttaisi nuorten hyvinvointia. Yksi nuori ehdotti elokuvailtaa viikonloppuna, johon nuoret voisi osallistua. Elokuvan saa edullisesti lainattua tai toistettua maksettujen kanavien kautta screenille. Kunnan tiloja hyödyntämällä ei tulisi kuluja, esimerkiksi lukion sali. Tällöin saliin mahtuu useampi nuori. Erilaisilla vapaa-ajan toiminnoilla voidaan ennaltaehkäistä syrjäytymistä, sosiaalisia haasteita, päihde- ja mielenterveys ongelmia.

Mielestämme saimme paljon tärkeätä tietoa palvelun toiminnasta ja kehitysideoita. Kehitysideat olivat Naville ja Lapinlahden kunnalle muun muassa täysi-ikäisten toiminta. Pidämme tärkeänä, että asiakaskunta saa äänensä kuuluviin. Pohdimme, että työntekijänä ei välttämättä näe kehitettävää työpaikassaan ja työtavoissaan, kun ympäristö ja työ on niin lähellä ja tuttua. Asiakkailta, jotka käyttävät palvelua voi saada tärkeitä kehitysideoita. Kehitysideoiden avulla saadaan palvelu asiakaslähtöisemmäksi, laadukkaaksi ja toimivaksi. Pohdimme, kuinka jatkossa Lapinlahden kunta saa nuorten äänen kuuluviin palveluiden laadun kehittämisessä? Voisiko tästä tehdä tutkimuksen? Pohdimme voisiko palveluiden tarjoajat toteuttaa säännöllisesti asiakastytyväisyyskyselyitä anonymisti joko internetissä tai paperilomakkeella. Internetissä voisi helposti toteuttaa Webropol-kyselyn, joka olisi myös asiakkaille helppokäyttöinen.

Pohdimme nuorten haastattelukysymyksiä (liite 3), oliko perustiedot tarpeellisia. Opinnäytetyön kirjallisessa osiossa emme tuo esille nuorten ikää, sukupuolta, koulutusta ja työkokemusta, ettei nuoret ole tunnistettavissa. Navi on tarkoitettu kaikille alle 29-vuotiaille, jolloin tämä tieto riittäisi lukijalle. Me pystyimme havainnoimaan nuorten ikäjakaumaa, kaikki olivat + 20-vuotiaita. Pidimme enemmän tärkeämpänä nuorten kokemukset ja mielipiteet Navista, joiden avulla olemme saaneet kehitysideoita. Pohdimme myös palveluun liittyvistä kysymyksistä, oliko ne liian johdateltavia? Emme kuitenkaan saaneet kysymyksiä muotoiltua niin, että olisimme saaneet nuorten mielipiteet esille. Kysymyksissä on toistoa, mikä on mielestämme hyvä asia. Huomasimme parin nuoren toteavan tähän kysymykseen jo vastanneen, mutta vastasi toiseen kysymykseen kumminkin laajemmin. Mielestämme tämä lisää tutkimuksen luotettavuutta.

Tapasimme Lapinlahden kunnantalolla sivistysosaston osastopäällikön 11.10.2018, jolloin kerroimme osastopäällikölle opinnäytetyömme tarkoituksesta, toteutuksesta ja tuloksista. Sovimme yhdessä, että esitämme opinnäytetyön tuloksia Lapinlahden kunnan palvelulautakunnassa ennen kokousta 23.10.2018 klo 17.30-18.00. Esitykseen oli varattuna 20 minuuttia ja 10 minuuttia keskustelulle. Laadimme esitykseen PowerPoint-esityksen, joka toimi esityksen tukena. Kerroimme alkuun Navin palvelusta, opinnäytetyön tarkoituksesta ja toteutuksesta. Tämän jälkeen avasimme tutkimustuloksia sekä työpajatoiminnan tarpeellisuudesta Lapinlahden kunnalle. Esityksen aikana jaoimme Navin uuden esitteen ja työpajatoiminnan toimintasuunnitelman, johon he voivat tutustua enemmän lisää. Esityksen jälkeen lautakunnan jäsenet olivat kiinnostuneita työpajatoiminnasta, sen toteutuksesta ja talousarviosta. Kysymyksen johdosta perustelimme miksi työpajatoiminta olisi järkevää aloittaa starttipajalla ja mistä talousarvio koostuu. Yksi jäsenistä kysyi, miksi olemme rajanneet nuorten

määrän 3 – 5 nuoreksi, koska se kuulostaa pienelle määrälle tällaiselle toiminnalle. Perustelimme, että on järkevää ottaa huomioon työntekijöiden määrä suhteessa nuoriin sekä toimitilan riittävyys toiminnalle. Perustelimme, että työpajatoiminta lähtisi alkuun starttipajalla, jota voi tulevaisuudessa kasvattaa suuremmaksi toiminnaksi. Loimme mielikuvia siten, ettei välttämättä resurssit riitä heti alkuun erilaisille työpajoille, kuten metallipaja ja käsityöpaja. Tämän vuoksi kannattaa lähteä pienin askelin liikkeelle.

Havaitsimme lautakunnan jäsenten olevan kiinnostuneita työpajatoiminnasta. Lautakunnan jäsenet toivat esille, kuinka tärkeää toiminta olisi Lapinlahden kunnan nuorille. Lautakunnan jäsenet pohtivat yleisesti, kuka rahoitushakemuksen tekee, sekä riittääkö laskemamme kunnan omarahoitusosuus. He päättivät, että he keskustelevat asiasta enemmän palvelulautakunnan iltakoulussa tiistaina 30.10.2018. Tästä voimme päätellä, että asia on herättänyt kiinnostusta ja työpajatoimintaa aletaan pohtia toteutuksen kannalta. Esitystämme oli arvioimassa Lapinlahden kunnan etsivä nuorisotyöntekijä. Hän antoi suullisen palautteen esityksestämme. Hän havaitsi alkuun meidän jännittävän, mutta jännitystä ei ollut enää havaittavissa, kun pääsimme kertomaan opinnäytetyöstä kokonaisuudessaan. Etsivä nuorisotyöntekijän mukaan kerroimme asiat johdonmukaisesti ja selkeästi sekä pysyimme hyvin laaditussa aikataulussa. On tärkeää kunnioittaa lautakunnan pyyntöä aikataulun suhteen.

Meidän mielestämme esitys meni hyvin. Jännitimme esitystä paljon, koska emme ole olleet vastaavanlaisessa tilanteessa aikaisemmin. Ennen esitystä pohdimme, muistammeko kertoa opinnäytetyön tuloksista oleelliset asiat, koska aikataulu oli hyvin rajallinen. Esityksen jälkeen totesimme, että oleelliset asiat tuli kerrottua ja koimme, että opinnäytetyön tulokset herättivät ajatuksia palvelulautakunnan jäsenille. Keskustelimme ainoastaan työpajatoiminnan tarkoituksesta ja sen toteutuksesta, jonka vuoksi pohdimme jäikö Navi – Nuorten ammatillinen palvelu sivuun. Reflektoinnin avulla ajatuksemme jäsenyi kuitenkin niin, että työpajatoiminnan toteuttaminen kunnalle olisi suuri asia sekä työpajatoiminta ja Navi – Nuorten ammatillinen palvelu tulisi tekemään tiivistä yhteistyötä. Yhteistyöstä kerroimme myös palvelulautakunnan jäsenille.

Opinnäytetyön prosessi oli riittävän haastava ja mielenkiintoinen. Aloitimme opinnäytetyön prosessin opiskelumme ensimmäisen vuoden aikana, joka vaati meiltä enemmän itsenäistä tiedonhakuja ja perehtymistä opinnäytetyön kulkuun. Pohdimme onko opinnäytetyön prosessin aloittaminen opintojen ensimmäisenä vuotena kannattavaa, koska opintojen alussa on paljon uutta tietoa ja opinnäytetyön kurssit ovat myöhemmin. Pohtiessamme opinnäytetyön koko prosessia tulimme siihen lopputulokseen, että koko prosessi alusta loppuun oli ammatillisesti kehittävä matka. Olemme kehittyneet moniammatillisesti, tehty tiivistä yhteistyötä toimeksiantajan ja muiden tahojen kanssa. Aktiivinen tiedonhaku ja kärsivällisyyden kehittäminen on kulkenut koko matkan aikana. On tärkeää prosessin etenevän oikein, jotta se on luotettava.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

- AALTONEN, Kimmo 2011. Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Tietosanoma oy
- AALTONEN, Mikko 2015. Suomen mielenterveysseura. Nuorten syrjäytymisen taustalla useita tekijöitä. [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2018-05-18.] Saatavissa: <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/nuorten-syrj%C3%A4ytymisen-taustalla-useita-tekij%C3%B6it%C3%A4>
- ALA-KAUHALUOMA, Mika ja TUUSA, Matti Selvitys nuorten sosiaalisesta kuntoutuksesta 2014. Sosiaali- ja terveysministeriö. [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2017-04-10.] Saatavissa: http://julkaisut.valtio-neuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70320/URN_ISBN_978-952-00-3545-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- ALUEHALLINTOVIRASTO 2013. [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2017-03-14.] Saatavissa: <https://www.avi.fi/web/avi/avustukset-nuorten-tyopajatoimintaan#.WMkbrhLygk>
- AALTONEN, Sanna, BERG, Päivi ja IKÄHEIMO, Salla 2015. Nuoret luukulla Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2018-04-30] Saatavissa: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuoretluukulla.pdf>
- BONNIE, Richard, BRINDIS, Claire, CARRIÓN, Gladys, COURTNEY, Mark, CROSNOE, Robert, DAVIS, Maryann, MULLAN HARRIS, Kathleen, HOLZER, Harry, IRWIN JR., LUNA, Beatriz, MCBRIDE MURRY, PAPACHARISSI, Zizi, SCHULENBERG, John, SEPÚLVEDA, VISWANATH, Kasisomayajula, WALKER, Leslie s. a. Marginalized Young Adults Findings and Recommendations from the Report INVESTING IN THE HEALTH AND WELL-BEING OF YOUNG ADULTS. [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2018-04-10.] Saatavissa: <https://www.nap.edu/resource/18869/MarginalizedYAs.pdf>
- EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN JÄRJESTÖVERKOSTO 2017. Ehkäisevä työ kannattaa. Pidetään toisistamme huolta. [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2017-12-14.] Saatavissa: http://www.ehyt.fi/sites/default/files/Ehk%C3%A4isev%C3%A4ty%C3%B6_faktaletti_kuntavaalit_verkko.pdf
- FORSS, Päivi, VATULA-PIMIÄ, Marja-leena 2014. Sosiaalinen turva ja hyvinvointi. Helsinki: Edita.
- GISSLER, Mika, LARJA, Liisa, MERIKUKKA, Marko, PAANANEN, Reija, RISTIKARI, Tiina, TÖRMÄNKANGAS, Liisa TIETO & TRENDIT talous -ja hyvinvointikatsaus 2/2016 [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2017-04-10.] Saatavissa: http://tietotrendit.stat.fi/mag/mag/article/164/#_ga=1.93349467.796278266.1491548098
- HAMARUS, Päivi, KANERVIO, Pekka, LANDÉN, Laila, PULKKINEN, Seppo 2014. Huuto. Juva: PS-kustannus
- HANNILA-NIEMELÄ, Mea, OULASVIRTA-NIIRANEN, Pirjo ja PIETIKÄINEN, Reetta 2016. Starttivalmennuksen menetelmiä ja työskentelytapoja. Helsinki: Picaset Oy
- HIRSJÄRVI, Sirkka, REMES, Pirkko ja SAJAVAARA, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- IHALAINEN, Jarmo, KETTUNEN, Terttu 2016. Turvaverkko vai trampoliini. Sosiaaliturvan mahdollisuudet. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- HULT, Hanna- Maria, LESKINEN, Tomi 2010. Kokonaisvaltainen hyvinvointi. Latvia: Livonia Print.
- IISALMEN SEUDEN TYÖVOIMAN PALVELUKESKUS s.a. Mitä on TYP? [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2018-05-15.] Saatavissa: <http://www.yla-savo.fi/fi/Ura-ja-tyoelama/Tyollistymista-edistava-monialainen-yhteispalvelu-TYP>
- JUHILA, Kirsi 2008. Aikuissosiaalityön areenat. Julkaisussa: KANANOJA, Aulikki, LÄHTEINEN, Martti ja Marjamäki, Pirjo 2016. Sosiaalityön käsikirja 1 painos. Tallinna: Tietosanoma
- JOKINIEMI, Tanja ja PIETIKÄINEN Katja 2017-04-23. [haastattelu].
- KAIRALA, Maarit, LYLÄ, Hannu, POHJOLA, Anneli ja NISKALA, Asta 2017. Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino

- KANANOJA, Aulikki, LÄHTEINEN, Martti ja Marjamäki, Pirjo 2016. Sosiaalityön käsikirja. 1 painos. Tallinna: Tietosanoma
- KANSANELÄKELAITOS 2018 a. Kuntien työmarkkinatuen rahoitus [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2017-10-08.] Saatavissa: <http://www.kela.fi/tyomarkkinatuen-kuntarahoitus1>
- KANSANELÄKELAITOS 2018 b. Pikaopas perustoimeentulotukeen. [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2017-07-05.] Saatavissa: <http://www.kela.fi/toimeentulotuki-pikaopas>
- KATTELUS, Ritva, JOKINEN, Tom 2017. Uraopas. Työelämän lyhyt oppimäärä. Gaudeamus
- KARTTUNEN, Teija, STRÖMBERG-JAKKA, Minna 2012. Sosiaalityön haasteet tukea ammattilaisten arkeen. Juva: PS-kustannus
- KINNUNEN, Riitta 2016. Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön vaikuttavuus. Työkaluna sosiaalisen vahvistumisen Sovari-mittari. Pieksämäki: Pieksänprint Oy
- KINNUNEN, LAPINLAHDEN KUNTA, PIETIKÄINEN, SOSIAALITOIMI s.a. [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2017-03-15.] Saatavissa: http://confedentevents-fi-bin.al-done.fi/@Bin/6c9a481a2de91a8a7c5bc8454f0b61b6/1489491787/application/pdf/4789457/14_3.%20Pietik%C3%A4inen,Podduikin_Lapinlahti.pdf
- KOSTAMO- PÄÄKKÖ, Kaisa, OJANIEMI, Pekka, VÄYRYNEN, Sanna 2015. Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä. United press Global ja kirjoittajat.
- KUNTOOUTUSPORTTI 2016. Sosiaalinen kuntoutus. [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2018-05-01.] Saatavissa: <https://kuntoutusportti.fi/kuntoutujalle/kuntoutuksen-jaottelut/sosiaalinen-kuntoutus/>
- KUVIO 4. Sosiaalinen vahvistaminen Pietikäinen Reetta (toim.): Sovari – sosiaalisen vahvistumisen mittari. Työpajatoiminnan valtakunnalliset tulokset 2017.
- LAPINLAHTI 2016. Koulupsykologi [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2017-02-14.] Saatavissa: <http://www.lapinlahti.fi/loader.aspx?id=5dfba82f-92b2-4477-b3cc-7ea349bab84c>
- LAPINLAHDEN KUNTA s. a. a. Laaja- hyvinvointikertomus 2017-2020 [verkkojulkaisu]. Lapinlahden kunta. [Viitattu 2017-08-20] Saatavissa: <http://www.lapinlahti.fi/loader.aspx?id=5b0e41c3-62dc-4361-8740-80564d266400>
- LAPINLAHDEN KUNTA s. a. b. Lapinlahden kunnan mielenterveys- ja päihdetyön suunnitelma 2014-2017 [verkkojulkaisu]. Lapinlahden kunta. [Viitattu 2017-06-28.] Saatavissa: <http://www.lapinlahti.fi/loader.aspx?id=b57e6a2c-6374-4afc-a529-79e4416849df>
- LAPINLAHDEN KUNTA s. a. c. Tulottomien nuorten työryhmä [esite]. Sijainti: Lapinlahti: Jenni Peurajärven kokoelmat.
- LAPINLAHDEN KUNTA s. a. d. Aikuissosiaalityö. [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2017-06-28.] Saatavissa: <http://www.lapinlahti.fi/fi/Tietoa-kunnasta/Organisaatio/Osastot/Sosiaali--ja-terveysosasto/Sosiaalityo/Aikuissosiaalityo>
- LAPINLAHDEN KUNTA s. a. e. Toimintasäntö. [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2017-08-08.] Saatavissa: <http://www.lapinlahti.fi/loader.aspx?id=af1a3a44-5394-4301-98d3-3843a249364c>.
- LAPINLAHTI 2013. Lapinlahden kunnan mielenterveys- ja päihdetyön suunnitelma 2014–2017 [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2017-05-23.] Saatavissa: <http://www.lapinlahti.fi/loader.aspx?id=bebd9e8-49ea-4445-9087-9eb4c5104807>
- PO1NT s.a. Yhteystiedot ja henkilökunta. [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2018-10-02]. Saatavissa: <http://www.po1nt.fi/fi/sivustot/ohjaamo-olkkari-mikkeli/yhteystiedot/>
- MIKKELIN TYÖLLISYSPALVELUT 2015. Mikä työpaja on? [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2018-10-02]. Saatavissa: <http://tyollisyysmikkeli.fi/tyopajat/mita-tyopajatoiminta-on/>
- MÄKINEN, Päivi, RAATIKAINEN, Eija, RAHIKKA, Anne ja SAARNIO, Tuula 2009. Ammattina sosiologi. 2.painos. Sanoma Pro Oy

- MYRSKYLÄ, Pekka 2012. Hukassa-Keitä ovat syrjäytyneet [verkkajulkaisu.] [Viitattu 2018-02-13]. Saatavissa: <http://docplayer.fi/36615-Hukassa-keita-ovat-syrjaytyneet-nuoret-pekka-myrskyla.html>
- NUORISOLAKI. L 1285/2016. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2018-02-03.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>
- NUORISOTUTKIMUSSEURA s. a. Nuoret ajassa – laadullinen seurantatutkimus nuorista (2014–2025) [verkkajulkaisu] [Viitattu 2018-05-15.] Saatavissa: <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/hankkeet/nuoret-ajassa>
- NUORISOALAN TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISKESKUS JUVENIA. "On hyvä, että täällä edes jotain on" – Nuorten näkemykset Itä-Suomen palveluista Itä-Suomen nuorisopuntari 2015 [verkkajulkaisu.] [Viitattu 2018-05-15.] Saatavissa: https://www.xamk.fi/wp-content/uploads/2016/11/Juvenia_nuorisopuntari_2015_julkaisu.pdf
- ONNISMAA, Jussi 2007. Ohjaus ja neuvontatyö. Aikaa, huomioita ja kunnioitusta. Helsinki: Gaudeamus
- OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ s. a. Sosiaalinen vahvistaminen. Käsitteenä, mitattavina osa-alueina, palveluina. [verkkajulkaisu] [Viitattu 2017-06-09.] Saatavissa: https://www.tpy.fi/site/assets/files/1372/sosiaalinen-vahvistaminen-k_sitteen_-ja-palveluina.pdf
- OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ s.a. Kuntien nuorisotyö. [verkkajulkaisu.] [Viitattu 2017-11-05]. Saatavissa: <http://minedu.fi/kuntien-nuorisotyö>
- POUTIAINEN, Helena 2018-02-01. Palvelujohtaja, Tuetun työllistymisen palvelut. Pohjois-Savon työ- ja elinkeinotoimisto. [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Jenni Tikkanen. [Tulostettu 2018-02-01.]
- POINT s.a. Kuhan selviit hanke. [verkkajulkaisu.] [Viitattu 2018-02-16]. Saatavissa: <http://www.point.fi/fi/sivustot/ohjaamo-olkkari-mikkeli/hankkeet/kuhan-selviit-hanke/>
- PIETIKÄINEN, Reetta 2017 Sosiaalinen vahvistaminen. Sovari – sosiaalisen vahvistumisen mittari. Työpajatoiminnan valtakunnalliset tulokset. <https://www.tpy.fi/aineistot/julkaisut/verkkajulkaisut/>
- PUUSNIEKKA, SAARANEN- KAUPPINEN s.a. KvaliMOTV. Hyvä tutkimuskäytäntö. [verkkajulkaisu.] [Viitattu 2018-02-02.] Saatavissa: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_1_2.html
- REPPU SAVONIA 2018. Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus. [verkkajulkaisu.] [Viitattu 2018-02-02.] Saatavissa: <https://reppu.savonia.fi/opinnaytetyo/amktutkinnot/Sivut/eettisyys-ja-luotettavuus.aspx>
- RUOTSALAINEN, Raija 2017-09-18. Lapinlahden kunta. [Sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Jenni Tikkanen. [Tulostettu 2017-09-18.]
- SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ s. a. Toimeentulotuki. [verkkajulkaisu.] [Viitattu 2017-12-12.] Saatavissa: <http://stm.fi/toimeentulotuki>
- SOSIAALIHUOLTOLAKI. L 1301/2014. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2018-05-20.] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301#Pidp450636832>
- SUOMEN ITSENÄISYYDEN JUHLARAHASTO Sitra. [verkkajulkaisu.] [Viitattu 2018-02-16]. Saatavissa: <https://www.sitra.fi/aiheet/tajua-mut/#mista-on-kyse>
- SIMOLIN, Juho ja SUVIVUO, Laura 2012. Syrjäytyneen nuoren elämäntavat ja syrjäytymiseen liittyvät riskitekijät. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Hoitotyön suuntausvaihtoehto/ sairaanhoitaja. Opinnäytetyö. [Viitattu 2018-04-30.] Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/40144/Suvivuo_Laura.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- TAJUA MUT! s.a. Tajua Mut! on työkalu nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn. [verkkajulkaisu.] [Viitattu 2018-02-16]. Saatavissa: <https://www.tajuamut.fi/>
- TAJUA MUT! s.a. Tajua Mut- käsikirja. [verkkajulkaisu.] [Viitattu 2018-02-16]. Saatavissa: https://irp-cdn.multiscreensite.com/c2a6ba51/files/uploaded/Tajuamut-kasikirja_web_12-2017.pdf

TAULUKKO 1. TERVEYDEN- JA HYVINVOINNINLAITOS, Sotkanet Saatavissa: <https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/kaavio?indicator=szaKAgA=&region=szYKBgA=&year=sy4rs7bU0zUEAA==&gender=t&t=line>

TALENTIA s. a. Ammattietiikka, [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2017-05-11] Saatavissa: <http://www.talentia.fi/tyoelama/ammattietiikka>

TE-PALVELUT 2017. Nuorisotakuu [verkkojulkaisu]. Työ- ja elinkeinoministeriö. [Viitattu 2017-11-09.] Saatavissa: <http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/nuoret/nuorisotakuu/index.html>

TERVEYDEN JA HYVINVOINNINLAITOS 2017a. Nuorten syrjäytyminen. [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2017-05-02.] Saatavissa: https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen

TERVEYDEN JA HYVINVOINNINLAITOS 2018b. Nuoret ja palvelut. [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2018-01-09.] Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/nuoret-ja-palvelut>

TERVEYDEN JA HYVINVOINNINLAITOS 2018c. Palvelut ja avunsaanti. [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2018-05-15.] Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tutkimustuloksia/palvelut-ja-avunsaanti>

TERVEYDEN JA HYVINVOINNINLAITOS 2018d. Kouluterveyskyselyn tulokset nuorilla 2017. [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2018-05-15.] Saatavissa: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_aluevertailu?alue_0=87869&alue_0=235597&alue_0=235780&alue_0=235885&alue_0=235976&alue_0=235955&alue_0=235679&alue_0=235592&alue_0=235959&alue_0=235649&alue_0=235866&alue_0=235939&alue_0=235794&alue_0=235875&alue_0=235918&alue_0=235998&alue_0=236127&alue_0=235658&alue_0=235602&alue_0=235598&mittarit_0=199420&mittarit_1=199682&mittarit_2=199867&vuosi_2017_0=v2017&sukupuoli_0=143993&kouluaste_0=161293

TERVEYDEN JA HYVINVOINNINLAITOS 2018f. Kouluterveyskyselyn tulokset nuorilla 2017. Perusopetus 8. ja 9. luokka, lukio, ammatillinen oppilaitos 2017. [verkkojulkaisu.] [Viitattu 2018-05-15.] Saatavissa: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_perustulokset?alue_0=87869&mittarit_0=199420&mittarit_1=199682&mittarit_2=199867&vuosi_2017_0=v2017

TUOMI, Jouni ja SARAJÄRVI, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

VALTAKUNNALLINEN TYÖPAJAYHDISTYS Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön vaikuttavuus. Työkaluina sosiaalisen vahvistumisen Sovari-mittari [esite.]

LIITE 1: TUTKIMUSLUPA

LAPINLAHDEN KUNTA

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS

Sosiaali- ja terveystieteiden osastopäällikkö

8.5.2017 23 §

ASIA

Tutkimuslupa opinnäytetyölle / Jenni Saastamoinen ja Jenni Peurajärvi

Sosionomi-AMK -opiskelijat Jenni Saastamoinen ja Jenni Peurajärvi hakevat tutkimuslupaa tehdäkseen opinnäytetyön Lapinlahdella toimivasta tulottomien nuorten työryhmästä. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää työryhmän toimivuutta ja mahdollisia kehittämiskohteita.

Tutkimus toteutetaan kvalitatiivisena tutkimuksena työntekijöitä ja asiakkaita haastatteleamalla sekä tilastoihin ja kirjallisuuteen tutustumalla. Asiakkaat haastatellaan nimettöminä eikä asiakastietoja kirjata. Haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan. Tutkimuksen kokonaisuuden kannalta myös mielenterveysneuvolan asiakkaita koskevan tilastotiedon käyttö on tarpeellista. Opinnäytetyöhön sisältyy työpajatoiminnan rahoituksen hakeminen.

Alustavan aikataulun mukaan työntekijöiden ja nuorten haastattelut suoritetaan kevään ja kesän 2017 aikana. Opinnäytetyön on tarkoitus valmistua joulukuussa 2017. Opinnäytetyön tekijät lupaavat säilyttää asiakirjat asianmukaisesti.

PÄÄTÖS

Myönnän tutkimusluvan opiskelija Jenni Saastamoiselle ja Jenni Peurajärvelle tutkimuksen tekemiseksi Lapinlahden tulottomien nuorten työryhmästä edellä kuvatulla tavalla.

Haastatteluaineisto on opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen tuhottava tai toimitettava Lapinlahden sosiaalitoimeen tuhottavaksi. Tietoon tulleiden asiakasasioiden suhteen on noudatettava ehdotonta vaitiolovelvollisuutta.

Opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen pyydetään toimittamaan valmis opinnäytetyö sähköisesti Lapinlahden sosiaalitoimelle.

ALLEKIRJOITUS

Sirpa Halmemies
Vs. Sosiaali- ja terveystieteiden osastopäällikkö
p. 040 488 3312

YHTEYSTIEDOT**Jakelu**

Opiskelijat Jenni Saastamoinen ja Jenni Peurajärvi
Lapinlahden peruspalvelulautakunta
Lapinlahden perhe- ja mielenterveysneuvola

OIKAISUVAATIMUSOHJE

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen.

Oikaisuvaatimusoikeus

LIITE 2: KUTSUKIRJE

Hei tulottomien nuorten työryhmään osallistunut nuori!

Olemme kaksi Savonia-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijaa ja lähetämme sinulle kirjeen kertoaksemme tulevasta haastattelustamme, joka on osa opinnäytetyötämme. Tarkoituksenamme on selvittää, kuinka tulottomien nuorten työryhmä on auttanut juuri sinua sen hetkisessä elämäntilanteessasi ja olisiko sinulla kenties antaa meille kehittämisiäideoita, kuinka voisimme kehittää tulottomien nuorten työryhmän toimintaa.

Tutkimusaiheenamme on työryhmän kehittäminen. Haluamme tulevalla haastattelulla kerätä käyttökelpoista tietoa tulottomien nuorten työryhmän kehittämiseen. Haastattelu tapahtuu yksilöhaastatteluna, eikä ryhmässä. Haastattelu tehdään nimettömästi jonka, jälkeen analysoimme haastattelut. Tämän jälkeen tuhoamme aineiston. Vastauksesi ei siis koskaan päädy muualle kuin meidän käyttöömme. Tämän haastattelun vastaukset auttavat tulottomien nuorten työryhmän kehittämistä.

*Mikäli tässä vaiheessa jo tiedät, ettet halua osallistua tutkimukseen, ilmoittaisitko asiasta mahdollisimman pian tekstiviestillä tai sähköpostilla sosiaalipalveluohjaaja Katja Pietikäiselle puh. 040-488 3313 katja.pietikainen@lapinlahti.fi tai etsivä nuorisotyöntekijälle Tanja Jokiniemelle puh. 040-488 3772 tanja.jokiniemi@lapinlahti.fi **14.7.2017 mennessä.***

Haastattelut tapahtuvat syksyllä, jolloin laitamme sinulle uuden kutsukirjeen hyvissä ajoin ilmoittaaksemme haastatteluajan ja paikan. Nähdään! ☺

Jos mieleesi tulee jotain kysyttävää, vastaamme mielellämme! Kiitos jo etukäteen!

Ystävällisin terveisin,

Jenni Peurajarvi

jenni.peurajarvi@edu.savonia.fi

ja

Jenni Saastamoinen

jenni.saastamoinen2@edu.savonia.fi

LIITE 3: HAASTATTELURUNKO**Perustiedot**

Sukupuoli:

Ikä:

Koulutus:

Työkokemus:

Elämäntilanne

Millainen elämäntilanteesi on nyt?

Mitkä asiat ovat vaikuttaneet nykyiseen elämäntilanteesi?

Oletko tällä hetkellä jossakin palveluiden piirissä?

Jos olet, koetko näistä hyötyä?

Työryhmä

Miten ohjauit työryhmään?

Mikä elämäntilanteesi oli työryhmän alkaessa?

Minkälaista ohjausta ja tukea olet saanut?

Kerro, kuinka sinut on otettu vastaan, miten sinua on kuultu?

Miltä tuntui kertoa omista asioista työryhmälle?

Ketä eri ammattilaisia kuului sinun työryhmään? Oletko ollut tähän tyytyväinen?

Kerro missä asiassa olet ollut tyytyväinen työryhmässä?

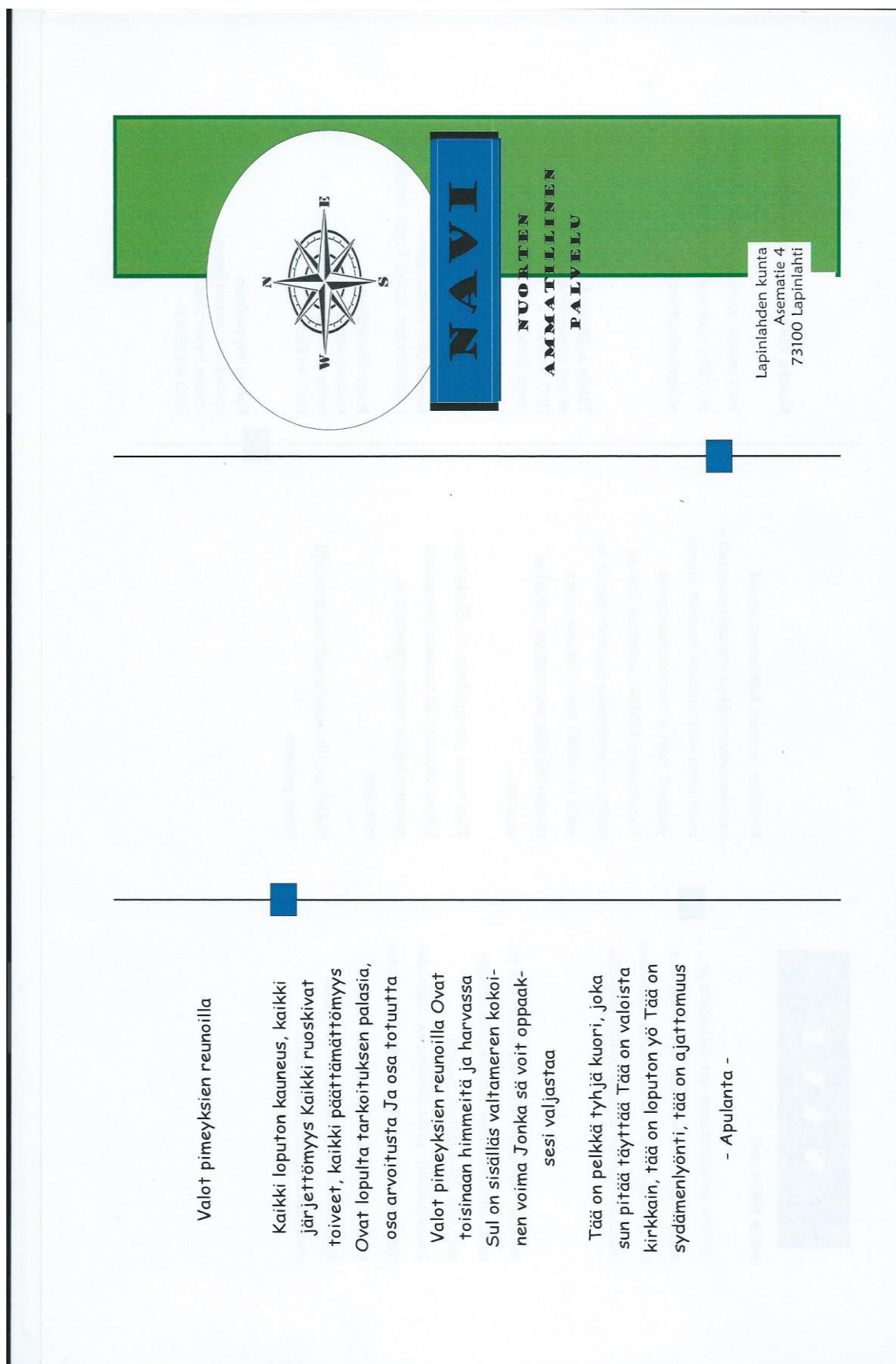
Kerro mitä kehittäisit työryhmässä?

Kerro mitä muutoksia on tapahtunut itsessäsi työryhmän aikana ja jälkeen?

Kuinka sinun mielestäsi nuorten syrjäytymistä voisi ehkäistä Lapinlahdella?

Miten työryhmä on vaikuttanut elämäntilanteesi?

LIITE 4: NAVI ESITE

Mikä NAVI on?

NAVIn tarkoituksena on aktivoida ja tukea nuoria opiskeluun, työkokeiluun tai työllistymään oman elämäntilanteen mukaan nuoren itsensä omilla ehdoilla.

NAVIn voi ottaa yhteyttä nuori itse tai muu viranomainen ohjata pääsääntöisesti alle 29-vuotiaat nuoret (nuorisolaki), jotka tarvitsevat taloudellista neuvoa / täydentäväätoimeentulotukea esimerkiksi opiskelujen tueksi, työkokeilun aloittamiseksi tai tukea muuhun elämäntilanteeseen.

NAVIssa nuoren kohtaavat etsivä nuorisotyöntekijä ja sosiaalipalveluohjaaja jossa kartoitetaan nuoren kanssa yhdessä tuen ja neuvonnan tarve.

Tarvittaessa NAVIn voidaan kutsua muita viranomaisia nuoren itsensä luvalla ja mikäli nuori haluaa ottaa muuta hänelle suunnattua palvelua vastaan.

Ellei nuori ole opiskelu / työkykyinen, hänet ohjataan ja tuetaan hakemaan asianmukaisia muita palveluja ja etuuksia.

NAVI on siis nuoria auttava ammatillinen palvelu

Kuinka NAVIn voi ottaa yhteyttä?

Voit varata ajan ottamalla yhteyttä etsivään nuorisotyöntekijään tai sosiaalipalveluohjaajiin.

Tanja Jokiniemi
etsivä nuorisotyöntekijä
040 4883772
tanja.jokiniemi@lapinlahti.fi

Muut yhteydenottokanavat
whatsapp: Lapinlahden Etsivä Tanja
snapchat: etsivatjoki
facebook / messenger:
Lapinlahden Etsivä Tanja Jokiniemi

Katja Pietikäinen
sosiaalipalveluohjaaja
katja.pietikainen@lapinlahti.fi
040 4883313

Sanna Hyvärinen
sosiaalipalveluohjaaja
sanna.hyvarinen@lapinlahti.fi
040 4883306

LIITE 5: TOIMINTASUUNNITELMA

Lapinlahden kunnan työpajan toimintasuunnitelma

Moniammatillinen hanketyöskentely

LAPINLAHDEN KUNTA

12. helmikuuta 2018

Lapinlahden kunnan työpajan toimintasuunnitelma

Taustaa

Lapinlahden kunta on virkeä ja tulevaisuuteen uskova noin 10 000 asukkaan kulttuuri- ja liikuntapitäjä. Peruspalvelut ovat kunnossa, mutta meiltä puuttuu nuorille työpajatoiminta. Lapinlahden kunta sijaitsee Itä-Suomessa, Ylä-Savossa hyvien kulkuyhteyksien varrella. Kunnan ja Kirkonkylän halki kulkevat valtatie 5 sekä Savon rata. Lähimpään kaupunkiin Iisalmeen on 24 km ja Kuopioon 60 km. Kuopion lentokentälle Rissalaan on noin 45 km. Varpaisjärven taajamaan 20 km.

TE-toimistosta saatujen tietojen mukaan Pohjois- Savon ja Lapinlahden alueen alle 29- vuotiaiden työttömien määrä Lapinlahdella 01.02.2018 oli 78 nuorta, sekä työnhakijana 224 nuorta, johon kuuluvat niin työttömät, työssä olevat ja TE- palveluissa olevat nuoret. TE- palveluissa olevat henkilöt saattavat olla työkokeilussa tai sairauslomalla. Lapinlahden kunnassa oli vuonna 2016 nuorisotyöttömiä 21,9 prosenttia 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta.

Lapinlahdella opiskelu on rajoitettua. Lapinlahdella on Matin ja Liisan ja Varpaisjärven yläkoulu sekä lukio ja kuvataidelukio. Lapinlahdella ei ole ammattikoulua. Portaanselän kristillisessä opistossa Lapinlahdella on mahdollisuus kouluttautua kasvatus- ja ohjauksen perustutkinto sekä ammattitutkinto, koulukäynnin aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinto ja lapsi- ja perhetyön perustutkinto. Portaanselän kristillisessä opistossa on myös mahdollisuus suorittaa kymppiluokka ja lukio. Lähimmät ammattikoulut ovat Iisalmissa 24km:n päässä, Siilinjärvellä 38km:n päässä sekä Kuopiossa 60km:n päässä. Pienillä paikkakunnilla opiskelu alavaihtoehtoja on heikosti. Näin ollen toisen asteen koulutukseen hakeutuvista useimmat joutuvatkin muuttamaan pois kotoa tai kulkemaan kotoa käsin oppilaitoksiin, jolloin koulupäivät saattavat käydä kohtuuttoman pitkiksi.

Lapinlahden kunnassa nuorten palveluista vastaa nuorisotoimi, joka ylläpitää muun muassa nuorisotila Laparia Lapinlahdella, sekä Varpaisjärvellä nuorisotila Klubia. Kunnassa toimii yksi nuorisotyön lähiesimies, kaksi nuorisohjaajaa, yksi iltohjaaja ja yksi nuorten tieto- ja neuvonta työnhake työntekijä.

Lapinlahden kunnassa ei ole tällä hetkellä työpajatoimintaa. Syrjäytymisvaarassa oleville nuorille tai muutoin tukea tarvitseville nuorille, jotka kuuluvat nuorisolain piiriin on perustettu tulottomien nuorten työryhmä, joka toimii yhteistyössä sosiaalihuollon kanssa. Työryhmään kuuluvat nuoret ovat vaarassa syrjäytyä tai ovat syrjäytyneet. He ohjautuvat työryhmään nuorisotyön ja sosiaalitoimen kautta. Ensimmäiseen tapaamiseen nuori kutsutaan kirjeitse ja tapaamiselle varataan aikaa noin tunti. Tapaamisessa laaditaan sosiaalihuoltolain mukainen asiakassuunnitelma. Suunnitelma pitää sisällään elämäntilanteen, sosiaalisen verkoston ja palvelut, sekä keinot ja tavoitteet, jolla yhteisesti laadittu suunnitelma toteutuisi.

Nuoria ohjataan ja motivoidaan tarpeen mukaisesti palveluihin, etuuksiin, koulutuksiin ja työelämään, sekä terveydentilan arviointiin. Nuoret saavat kokonaisvaltaisesti tukea heidän elämäntilanteeseen. Työryhmän tavoitteena on aktivoida ja tukea nuoria työkokeiluun, koulutukseen sekä työllistymään. Tapaamiset jatkuvat nuoren tarpeen ja elämäntilanteen mukaisesti.

Nuorten työpajatoiminnan tavoitteet

Nuorten työpajatoiminnalla on tarkoitus edistää nuorten osallisuutta ja ehkäistä syrjäytymistä. Työpajatoiminnalla voidaan auttaa nuorta löytämään häntä kiinnostava koulutus ja auttaa häntä työelämään siirtymisessä.

Työpajatoiminta on moniammatillista toimintaa yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Työpajatoiminta on julkisen sektorin toimintaa. Toiminnan tarkoituksena on antaa nuorelle tukea ennaltaehkäisevästi, sekä tukea häntä yksilöllisen tarpeen mukaan. Työpajatoiminnassa nuorella on mahdollisuus osallistua ohjattuun tai tuettuun toimintaan.

Sosiaalitoimella on hyvin merkittävä rooli työpajatoiminnassa, koska työpajoilla ohjaudutaan yhä enemmän kuntoutuksellisiin palveluihin. Kuntouttavan työtoimintaan osallistuvien määrä on noussut yli kaksinkertaisesti viimeisen kolmen vuoden aikana. 1.4.2015 voimaan astuneessa sosiaalihuolto-laissa (1204/2014) on uusi sosiaalisen kuntoutuksen kirjaus, jolla pyritään vastaamaan osaltaan esille nousseisiin vaatimuksiin starttivalmennuksella. Laissa kirjoitetulla sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen tuottavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, sekä syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja osallisuuden lisäämiseksi.

Sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluu:

1. sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen
2. kuntoutusneuvonta ja -ohjaus, sekä tarvittaessa kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen
3. valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan
4. ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin
5. muut tarvittavat sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet.

Nuorten sosiaalisella kuntoutuksella on tarkoitus tukea sijoittumista työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan, sekä ehkäisemään näiden keskeyttämistä.

Suomessa työpajoja on tällä hetkellä noin 260, joista 230 on TYP:n jäseniä. Näistä noin sadassa toteutetaan starttipaja valmennusta vuoden 2014 kyselyn mukaan. Starttivalmennusryhmät ovat yleensä pieniä, joissa toimii 8-10 nuorta, joka edesauttaa yksilölliseen ja kokonaisvaltaiseen työskentelytapaan. Valmennus voidaan toteuttaa yksilöllisesti kunkin valmentautujan tarpeiden mukaan. Starttivalmennusjakso kestää yleensä noin puolesta vuodesta yhdeksään kuukautta. Joskus nuoren tuen tarve on ollut suurempi, jolloin valmennusjakso voi kestää jopa kaksi vuotta. Starttivalmennusjaksoon nuoret osallistuvat omien voimavarojensa ja tuen tarpeen mukaan 1-4 kertaa viikossa. Valmennuspäivän aloitusaika vaihtelee 8.00-15.00 välille ja se kestää 4-5 tuntia kerrallaan. Suurin osa valmentautujista ovat iältään 21-25 vuotiaita. Valtaosassa työpajoista tehdään valmennusta kuntouttavalla työtoiminnalla.

Nuoren elämänhallinnan ja sosiaalisen toimintakyvyn kokonaisvaltainen tukeminen:

- ✓ Kasvattaa nuoren itsetuntemusta ja -tietämystä.
- ✓ Kartoittaa ja tukea nuoren voimavaroja.
- ✓ Kartoittaa nuoren elämän riskitekijöitä ja puuttua niihin yhteistyössä nuoren kanssa.
- ✓ Kehittää nuoren valinta- ja päätöksentekotaitoja.
- ✓ Lisätä nuoren oma-aloitteisuutta ja itseohjautuvuutta.

- ✓ Lisätä nuoren ymmärrystä omien valintojen vaikutuksista nykyhetkeen ja tulevaisuuteen.
- ✓ Auttaa nuorta suunnittelemaan vapaa-ajan järkevää käyttöä.
- ✓ Vuorovaikutustaitojen kehittäminen, sekä vahvistaminen.
- ✓ Oman talouden hallinta.
- ✓ Tarjota nuorille onnistumisen kokemuksia.

Nuoren opiskelu- ja työelämävalmiuksien lisääminen:

- ✓ Kartoittaa nuoren realistisia opiskelu- ja työmahdollisuuksia.
- ✓ Kartoittaa ja tukea nuoren opiskelu- ja työnhakutaitoja, sekä työelämäosaamista.
- ✓ Vahvistaa nuoren oman opiskelu- ja työmotivaation löytämistä.

Nuoren terveys ja hyvinvointi:

- ✓ Vahvistaa nuoren henkistä ja fyysistä toimintakykyä.
- ✓ Terveelliset elämäntavat: ravinto, ruokailu ja liikunta.
- ✓ Kestävä kehitys ja ekologisuus: antaa tietoa nuorille kestävästä kehityksestä ja ekologisuudesta.

Toimintaa ohjaavat arvot

Starttivalmennuksen tavoitteena on tukea kokonaisvaltaisesti nuoren elämänhallintaa ja hyvinvointia. Starttivalmennuksen toiminta on monialaista, tavoitteellista ja tulevaisuuteen suuntaa antava. Tulevaisuuden suunnitelmissa nuoria tuetaan rakentamaan omaa tulevaisuuttaan ja mietitään jatkopolkuja. Starttivalmennus voidaan jäsentää kolmeen vaiheeseen, joissa ensimmäisenä on starttivalmennuksen aloitusvaihe, toisena starttivalmennuksen tavoitteiden mukainen toiminta ja kolmantena starttivalmennuksen lopetus, sekä jatkopolkujen vaihe. Prosessin eri vaiheissa tavoitteet painottuvat jokaiseen osa alueeseen. Starttivalmennuksessa otetaan huomioon kokonaisvaltaisesti nuoren sen hetkinen elämäntilanne. Tämä voidaan mahdollistaa monialaisella yhteistyöllä. Keskitytään nuorten inhimilliseen kohtaamiseen, joka edesauttaa luottamuksen rakentumista työntekijöiden ja nuorten välisessä suhteessa. Työskentelytavat ovat lähinnä toiminnallista, jotka edesauttavat nuorten arkielämää.

Yhteisöllisyys

- ✓ Yhteisöllisyys on ihmisten välistä vuorovaikutusta. Yhteisöllinen elämä ja kanssakäyminen toisten ihmisten kanssa ovat yksilön elämälle ja olemassaololle välttämättömiä prosesseja ja rakenteita.
- ✓ Pajayhteisö pitää sisällään erilaisia yksilöitä, joista jokaisella on tärkeä rooli kokonaisuudessa.
- ✓ Pajalla toimitaan ja työskennellään yhdessä.
- ✓ Jokaista pajalaista kunnioitetaan yksilöllisenä yhteisön jäsenenä.

Osallisuus

- ✓ Työskentelyssä huomioidaan nuorten toiveet.
- ✓ Osoitetaan aitoa kiinnostusta nuorta kohtaan.
- ✓ Kuunnellaan nuorta.
- ✓ Luodaan nuorelle tunne ja kokemus pajayhteisöön kuulumisesta.
- ✓ Jokainen nuori on tasa-arvoinen

Vastuullisuus

- ✓ Nuorille luodaan ymmärrys oman toiminnan seurauksista.
- ✓ On tärkeää luoda ymmärrys siitä, että yhteiskuntamme perustuu jokaisen yksilön vastuuseen; jokaisella on oikeus toimia vapaasti ja tehdä itsenäisiä päätöksiä, mutta vastuullisesti itseä ja muita ihmisiä ajatellen.
- ✓ Nuoret toimivat vapaaehtoisesti, mutta kantavat vastuun omasta toiminnastaan ja valinnoistaan.

Kokemuksellisuus

- ✓ Nuorille luodaan mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksille.

Toimintasuunnitelma

Kohderyhmä:

- ✓ 16-29 -vuotiaat koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevat nuoret, jotka tarvitsevat tukea koulutus- ja työelämäuran löytämiseen, elämänhallintataitoihin ja oman motivaation vahvistamiseen, sekä toimintakyvyn lisäämiseen tai jotka tarvitsevat mielekästä ja tavoitteellista tekemistä määräajaksi ennen siirtymistään koulutus- ja työmarkkinoille.
  - ✓ työttömät työnhakijat
  - ✓ toimeentulo- tai kuntoutustukea saavat
  - ✓ henkilökohtaista tukea tarvitsevat oppilaat ja opiskelijat tai opiskelijat
  - ✓ koulutuksen keskeyttäneet tai ilman jatko-opiskelupaikkaa olevat

- ✓ Tällä hetkellä Lapinlahden kunnassa ammattikouluttamattomat nuoret jäävät roikkumaan toimeentulotukiasiakkuuksiin. Työpajatoiminta olisikin merkittävässä roolissa nuorten ohjautuvuuden vuoksi sopivaan palveluun. Näiden nuorten tilanteessa kunnassamme onkin herännyt huoli, onko heillä lainkaan tiedollisia ja taidollisia resursseja lähteä opiskelemaan tavalliseen ammattioppilaitokseen. Valtaosa näistä nuorista on käynyt peruskoulunsa joko osittain tai kokonaan mukautetusti. Työpajalla on myös mahdollisuus suorittaa peruskoulun päättötodistus.

Yhteistyötahot ja työnjako:

Keskeisimmät yhteistyötahot ovat:

- ✓ Sosiaalitoimi ja terveydenhuolto: sosiaalityöntekijät, sosiaalijohtaja, terveydenhuollon eri ammattilaiset

Lapinlahden kunnan sosiaalitoimi ohjaa nuoria harkinnanvaraisia toimeentulotukiasiakkaita aktiivisesti eteenpäin. Tällä hetkellä käytettävissä on etsivän nuorisotyöntekijän työpanos yhdessä sosiaaliohjaajan kanssa, mutta osa nuorista tarvitsee pitkäaikaista ja kokonaisvaltaista tukea ja ohjausta, jonka nuorten työpaja pystyy heille tarjoamaan. Parhaimmillaan työpaja toimii väylänä passiivisesta toimeentulotukiasiakkuudesta aktiiviseksi työnhakijaksi ja -tekijäksi. Paja tarjoaa monelle nuorelle mahdollisuuden ottaa käyttöön olemassa olevat voimavarat turvallisessa ympäristössä siten, että he saavat välitöntä palautetta ja omaan toimintaansa riittävästi ohjausta ja tukea.

Terveydenhuollon kanssa tehtävä yhteistyö liittyy ensisijaisesti mielensterveys-, psykologi- ja päihdepalveluihin, joihin nuorten ohjautumista tulisi tehostaa ja lisätä työntekijöiden resursseja. Lapinlahden kunnassa mielensterveyspalvelut ovat tällä hetkellä säästötoimenpiteiden alaisuudessa. Nuorten päihteiden käyttö Lapinlahdella on ollut noususuhdanteista.

Tällä hetkellä esimerkiksi TE-toimiston listoilla on paljon sellaisia nuoria, joiden pitäisi ensisijaisesti olla terveydenhuollon palveluissa. Tarvitaankin sellainen toimintamalli, jolla nuoret saataisiin ohjautumaan oikeisiin ja riittäviin palveluihin.

✓ Etsivä nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on auttaa ja ohjata asiakkaita palveluiden, koulutuksen, sekä työelämän välimaastossa. Etsivän nuorisotyöntekijän tulee ymmärtää kokonaisvaltaisesti nuoren elämäntilanne, sekä palvelu- ja tuentarve. Etsivän nuorisotyöntekijän keskeisimpinä tavoitteina voidaan pitää nuoren henkilökohtaisten vahvuuksien tunnistamista ja tukemista niin, että nuori huomaa omat voimavaransa ja luoda häneen positiivisuutta jatkaa elämässään eteenpäin. Työskentely on nuoren ehdoilla toimimista ja hänen tavoitteiden, sekä tarpeiden mukaista. Etsivän nuorisotyöntekijän aito ja empaattinen suhtautuminen nuoreen tuottavat nuorelle tuntemuksen, että hän on tärkeä ja tulee kuulluksi. Inhimillinen kohtaaminen kannustaa nuorta tuoda esille tuentarpeitaan ja omaa kiinnostusta asioidensa hoitamiseen. Nuoren asiakkuuden kesto voi vaihdella ja se voi ylittää ihan perustarpeisiin, kuten asunnon organisoimiseen, raha-asoiden hoitamiseen, sekä erilaisten opiskelu vaihtoehtojen miettimiseen ja työnhakemiseen.

✓ Sivistystoimi/koulut: Opettajat, opinto-ohjaajat, kuraattori

Koulu- ja oppilaitosyhteistyössä yhteistyön keskiössä on oppilaitoksesta toiseen siirtyminen ja tämän nivelvaiheen seuranta, sekä tukeminen. Työpajassa olisi myös mahdollista suorittaa esimerkiksi keskenjääneitä peruskoulun opintoja tai korottaa arvosanoja.

✓ Oppilaitokset

Työpajalla voidaan tarjota mahdollisuus suorittaa joitakin opintoja yhteistyössä oppilaitoksen kanssa. Tällainen toiminta tulee kyseeseen esimerkiksi silloin, kun nuorella on hankaluutta mennä kouluun, pysyä koulussa tai hänen kokonaisvaltainen elämäntilanne kaipaa tukea. Nuoren on oltava koulussa kirjoilla.

✓ Nuorisotoimi: Nuorisiohjaajat, hallinto/sivistystoimen johtaja ja harrastusohjaajat

Työpajavalmentaja ja nuorisiohjaajat ohjaavat aktiivisesti nuoria ohjattuihin vapaa-ajantoimintoihin.

✓ Kunnan kaikki hallintoalat

Kartoitetaan kunnan hallintoalojen alla olevat työtehtävät, joihin nuoria voidaan ohjata heidän vointinsa ja omien mielenkiinnonkohteiden mukaan. Kunnan eri toimielimet sitoutuvat ottamaan vastaan nuorten työpajan nuoria. Pajanuorten ohjauksesta vastaa työpajavalmentaja. Yhteistyötä työllisyyskoordinaattorin kanssa. Pajatoiminta on seinällinen starttipaja.

Työtehtäviä voivat olla muun muassa:

- ✓ kiinteistöjen ja ulkoalueiden hoitoon ja kunnossapitoon liittyvät tehtävät
- ✓ ateriapalvelut ja kuljetus
- ✓ alakoulun ohjattu välituntitoiminta yhdessä iltapäiväkerho-ohjaajan kanssa
- ✓ avustavat tehtävät päivähoitossa esimerkiksi työkokeilu

✓ Työelämä: työnantajat, TE-toimisto

Yritysyhteistyössä työpajavalmentaja toimii aktiivisena koordinaattorina ja linkkinä nuorten työelämän välillä. Nuoria tutustetaan ja ohjataan eri yrityksiin yhteistyössä kunnan elinkeinotoimen kanssa. Työpajavalmentaja toimii nuoren ohjaajana, kun nuori menee työtoimintaan yritykseen. Yhteistyöyrityksiä hankitaan eri toiminnan sektoreilta, jotta nuorilla on mahdollisuus päästä työskentelemään sellaisille aloille, jotka heitä kiinnostavat.

Lapinlahden kunta tarjoaa nuorille kesätyöpaikkoja.

Työpajavalmentajan ja etsivän nuorisotyöntekijän rooli on ohjata nuoria työnhakuun ja tukea heitä työnhauksessa. Tällä hetkellä TE-toimisto sijaitsee Iisalmessa 24 km:n päässä, joten suurin osa nuorista voi tarvita kyyditysapua. Tarvittaessa etsivä nuorisotyöntekijä voi lähteä myös nuoren tueksi TE-toimistoon. TE-toimisto ilmoittaa etsivälle, mikäli nuori ei saavu sovitulle ajalle ja etsivä selvittää nuoren tilanteen, sekä pyrkii huolehtimaan siitä, ettei yhteys työvoimaviranomaisiin katkea. Työpajavalmentaja tuo aktiivisesti esiin nuorten ääntä ja kokemuksia TE-toimiston palveluista, jotka pääsääntöisesti eivät tällä hetkellä palvele nuorten tarpeita.

- ✓ Yhdistykset ja yhteisöt: Lapinlahden 4 H ry, MLL-yhdistys

Työmuodot

Nuorten kanssa työskenneltäessä työmuotoina käytetään

- ✓ yksilötyötä
- ✓ ryhmätoimintoja
- ✓ monialaista verkostotyötä

Toiminnan sisältö

Toiminta rakennetaan siten, että ohjauksellinen toiminta ja työtoiminta kulkevat rinnakkain. Ohjaava toiminta sisältää nuorten elämänhallintataitojen vahvistamista ja työelämäosaamisen lisäämistä nuorten yksilölliset tarpeet huomioiden. Työmahdollisuuksia tarjotaan kunnan omassa toiminnassa, yksityisellä sektorilla ja kolmannen sektorin toiminnassa.

Molempia toiminnan elementtejä, ohjausta ja työtoiminta, kuljetaan rinnakkain, koska kokemuksemme mukaan nuoret tarvitsevat tukea arkeensa ja myös tavoitteellista tekemistä, jotta heidät saataisiin sitoutumaan toimintaan. Valtaosalla pajalle ohjautuvista nuorista on ollut haasteita sopeutua esimerkiksi koulun arkeen ja sääntöihin ja keskittymään olemaan tunneilla. Jotta paja palvelisi nuoria on sen toiminnan oltava tavoitteellista ja toiminnallista. Ohjauksen ja tiedollisen annin lisäksi nuorten täytyy päästä tekemään jotain heille merkityksellistä ja tärkeää.

Arviointi ja seuranta

Jokaiselle nuorelle tehdään pajajakson alussa alkukartoitus. Alkukartoituksen tarkoituksena on selvittää hänen senhetkinen tilanteensa, sekä mietitään yhdessä tavoitteet. Keskeisessä asemassa tavoitteiden asettamisessa ja työpajajakson suunnitelman laatimisessa on pajalainen itse. Jokaiselle nuorelle tehdään yksilöllinen suunnitelma, jota tarkastellaan määräajoin ja jota voidaan tarvittaessa täydentää. Seuranta ja arviointia toteutetaan yhdessä pajalaisen ja palvelun tilaajan kanssa.

Dokumentointia ja työpajan seuranta on tehtävä jatkuvasti toiminnan kehittämiseksi ja vaikuttavuuden selvittämiseksi. Vaikuttavuutta seurataan vielä pajajakson loppumisen jälkeen 1-2 vuotta. Etsivässä nuorisotyössä otettu käyttöön Parent-tilastointiohjelma ja sosiaalihuollossa Pro Consona-tilastointiohjelma. Nuorten työpajatoimintaan otetaan käyttöön Parkki-tilastointiohjelma. Työpajatoiminnan asiakirjajärjestelmä on osa kunnan järjestelmää.

Työpajalle perustetaan oma ohjausryhmä toiminnan arvioimiseksi, kehittämiseksi ja seuraamiseksi. Ohjausryhmään nimetään työpajalle lähettävien tahojen edustajat, sekä kunnan edustajat kuten hallintojohtaja, sosiaalijohtaja ja nuorisotoimen edustajat. Ohjausryhmä kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa tai tarvittaessa useammin.

Talousarvio 2019-2020

Menoarviot:

Palkkausmenot sivukuluineen

1 kokopäiväinen työntekijä (määräaikainen työpajavalmentaja)

1 osa-aikainen työntekijä (määräaikainen työpajavalmentaja)

2300 €/kk x 1,3 x 12 35880

1769 €/kk x 1,3 x 12 27596

Matkakustannukset 2500

Koulutus, seminaari, työnohjaus 1500

Työtilojen vuokra 2000

IC palvelut 1000

Ostopalvelut 6000

Muut kulut mm. materiaali, postitus,

työvaatteet 4500

Yhteensä 80,976€

Rahoitussuunnitelma:

Kunnan omarahoitussuus 2000